

CU FAȚA SPRE VIITOR

Un sentiment fierbinte străbate secolele, își pune pecetea luminoasă pe scrisul și faptele înaintașilor, deschide drum larg cutezanței, visului energic, hrănește generații în șir de luptători, arde ca o flacără nestinsă pe cîmpurile de jertfă, ale atîtor bătălii: este sentimentul iubirii de patrie, al patriei văzută ca libertate socială și națională, ca viitor. Conștiința unității noastre de cuget și simțire, de limbă și obiceiuri, de idealuri, va fi afirmată prin secole de marii bărbați, de vitejii voievozi, de cărturarii luminați. Cu fața spre viitor va înfăptui Mihai-vodă Viteazul pentru prima oară unirea țărilor românești. Cu încredere nestrămutată în viitor vor scrie cronicarii gîndurile lor de dragoste față de patrie, de popor, vor afirma comunitatea de limbă și sorgintea nobilă a poporului nostru. Uniți prin aceleași idealuri, prin aceeași iubire de patrie, de libertate, uniți într-un singur viitor — așa ne apar astăzi bărbații vestiți ai istoriei noastre, reprezentanții vrierilor poporului român prin negura atîtor vremi de cumpănă, atîtor vicisitudini.

„Românii, cîți se află locuitori și la Ardeal și la Maramureș, de la un loc sînt cu moldovenii și toți de la Râm se trag”, scrisese Grigore Ureche cu pana muiată în azurul cerului patriei întregi. „Neamul moldovenilor, muntenilor, ardelenilor, cu toții cu un nume de obște Români se cheamă”, va scrie, cu sufletul animat de același ideal, învățatul de renume european Dimitrie Cantemir.

Ideea unității naționale a poporului român, conjugată cu credința în viitorul luminos al patriei, în triumful dreptății asupra tiraniei, vor lumina minunatele fapte ale revoluționarilor democrați de la 1848. „Avem o misiune a împlini în omenire”, afirma cu mîndrie tribunul revoluției române, Nicolae Bălcescu, dînd glas tuturor aspirațiilor care animau pe locuitorii celor trei țări românești. Întreagă, aceea largă pleiadă de militanți revoluționari va visa cu energie și încredere nestrămutată la făurirea unei noi Dacii, patria unui unic popor, care să aibă „Marea ca meterez, Dunărea ca cîngătoare”. Înăptuirea, la numai 11 ani de la Revoluție, a Unirii Principatelor Române, ca act „energic, necesar, legic și progresist, al întregii națiuni române”, va constitui cea dintîi încununare a acestor supreme aspirații. Dobîndirea independenței de stat în urma luptei armate victorioase de la 1877, cit și făurirea statului național unitar prin unirea Transilvaniei cu țara la 1 decembrie 1918, vor constitui alte două momente de glorie care încununau aspirațiile multiseculare ale poporului român.

Această încredere deplină în viitor, această luptă fără răgaz pentru viitorul luminos al patriei, va fi prelucrată ca un stîndard, ca cea mai de preț îndatorire a sa de către clasa muncitoare din România, clasa revoluționară „pînă la capăt”. Clasei muncitoare, partidului ei de avangardă, îi va reveni sarcina mărească de înfăptuirii idealurilor de dreptate socială ale poporului român, de propășire a patriei, de ridicare a ei pe noi culmi de civilizație și progres. Ceea ce visaseră atîtea generații de luptători, ceea ce nu putuseră realiza revoluționarii democrați de la 1848, vor înfăptui cu strășnicie și înaltă răspundere comuniștii, nepre-

TOMIS

(Continuare în pag. 2)

C. D. ROSENTHAL

România rupîndu-și cătușele pe Cîmpia Libertății

ARTHUR PORUMBOIU

țara luminii

Patria nu-i o stare abstractă, fără bucuria materiei;

Nu-i gheața care-ineacă văile sufletului;
Nu-i lustruirea cuvintelor fără singe;

Patria — sărutul cărnos al luminii
lucrurile nerămase singure;

Patria — puterea de-a te construi pe tine însuți,

ca o casă ce-o ridici pe umeri, pe buze,
pe priviri;

pur ca lumina, învățînd trandafirii
să nu mai moară

Patria — construcția luminii;
și egal, surisul împărțit, ca o piine;
Lumina-nvățînd lumina

să nu mai moară, să nu mai moară!

Patria — construcția luminii;
singele-și găsește bucuria dar și tristețea
Patria — construcția visului, unde-n
veșminte de aur,

primim toți trandafirii, și selenar
care ne ocrotește

Patria — linie pură
și-n seară

din palmele calde,
care nu mai învață,
nu mai învață să moară!

progresul moral

Progresul moral, sub raport teoretic, a suscitat numeroase opinii, adesea fundamentale opuse. Pe plan internațional unii gînditori demonstrează ideea progresului moral, alții o neagă. Între aceste extreme sînt și nuanțe de împăcare. Progresul moral nu s-a bucurat de o abordare multilaterală în literatură. Noi însă dispunem de indicații, de elemente orientative în multe documente ale P.C.R., de o anumită experiență asupra modului de manifestare și evoluție a fenomenului moral. Congresul al X-lea al partidului nostru a cerut științelor sociale mai multă analiză și elucidarea diferitelor aspecte ale vieții sociale actuale. Majoritatea documentelor partidului nostru subliniază caracterul complex, de durată al formării și dezvoltării conștiinței socialiste, promovarea principiilor eticii marxiste, generatoare de valori morale. Acestea constituie jaloane de mare importanță pe care se înscrie progresul moral în țara noastră.

Un sprijin real în cercetarea fenomenului moralității îl găsim în unele aprecieri ale clasicilor marxism-leninismului, care au lăsat indicații prețioase.

În moralitate avem foarte puține valori absolute. Sînt reguli elementare de comportare formate în timp, care se perpetuează de la o societate la alta. Marxismul a demonstrat convingător că morală are un profund caracter de clasă, că este contradictorie, cunoaște o permanentă evoluție (spre progres) ca și faptul că există un raport corelativ între progresul social și cel moral. Progresul moral este parte integrantă a progresului social (progresul moral are o independență relativă). Laturile moralei influențează la rîndul lor progresul social.

În gîndirea teoretică contemporană burgheză, se vîntură diferite teorii în legătură cu progresul moral. Teoria naturalistă susține corelația ce ar exista între evoluția cosmică și biologică pe de o parte și evoluția moralității pe de altă parte; alte teorii susțin că instinctele morale sînt transmise genetic sau că se înregistrează o rămînere în urmă a moralității în comparație cu celelalte laturi ale vieții sociale, și altele care, departe de a oglindi realitatea, încearcă să găsească interpretări și justificări pentru criza existentă în morala societății burgheze.

O problemă viu discutată se referă la criteriile progresului moral. Întrebarea care-și cere răspuns este dacă progresul moral are un singur criteriu sau mai multe și dacă un criteriu poate fi aplicat în toate etapele istorice. În perioada cînd socialismul nu învinsese în nici o țară, criteriul moral era identificat cu sarcina lichidării oricăror forme de exploatare a omului de către om. Cînd însă într-o serie de țări, socialismul a învins și exploatarea a fost înlăturată, criteriul progresului moral și-a schimbat conținutul. În această

AUREL VINCENTIU

(Continuare în pag. 5)

contemporanii noștri

„CU MÎNILE-ASTE A DOUĂ...”

O femeie mărunțică, suptă, cu miini subțiri, roase de săpun, veșnic cu basmaua pe cap, legată sub bărbie. O mină de om, iute, cu ochi vii, atenți în toate părțile, la puzderia de copii de toate vîrstele, care umplu casa. În culele adînci ale frunții sînt scrise necazurile, oboseala, veghea la căpătîiul odraslelor, grijile. Se numește Ioana Muhiu și are acum 43 de ani. A primit pentru a doua oară ordinul „Mamă eroină” pentru meritul de a fi crescut unsprezece copii. De născut, a născut cincisprezece. Iar cei unsprezece sînt în realitate doisprezece, pentru că tot ea, cu cele două miini roase de săpun și de leșie, l-a crescut și pe Gheorghe P., adăugîndu-și alte cîte în țesătura scrisă pe frunte. Așa că, la o socoteală rotundă, femeia aceasta, de obîrșie, de prin părțile Tulcii, a avut în totul grijă de șaisprezece suflete — și, firește, și de mîncarea bărbatului, de cămășile lui, de curățenia casei. Singură, cu mîinile ei două, cu trupul firav. O mină de om...

...Cîteva trepte către subsolul unei clădiri dintr-o zonă centrală a Constanței. Cald înăuntru, zgomot, ca în toate casele cu copii, dar bag de seamă că aici zgomotul nu întrece o anumită măsură. (Am fost de cîteva ori în locuința familiei Muhiu și, de fiecare dată, am fost izbit de marea deosebire între ce știam eu că înseamnă cîteva copii la un loc și ce vedeam acolo. Încît n-am fost deloc mirat cînd mama mi-a răspuns la o întrebare: „Cît n-avem noi timp, nici eu, nici Ionel, bărbatu-meu, nici Fănel — Ștefan e cel mai mare vîlstar al familiei, are 26 de ani, zidar, al doilea salariat din familie, după tată, n.n. — dar tot nu-l lăsăm să crească alandala și să ridice casa-n sus. Avem grijă, cît ne pricepem noi, de educația lor...”).

Pe un pat, fiul cel mare, un flăcău voinic, musculos; pe alt pat, tatăl, Ion Muhiu, om spre cincizeci de ani, cărunț dar cu o față surprinzător de tînără, cu Lilianna, copilul cel mai mic, de numai trei ani, în brațe, un îngeraș blond, cu ochi albaștri, o copilă de nespūsă delicatețe. Grupul, alcătuit astfel, este de o rară picturalitate și mă surprinde gîndind că sînt pentru prima dată ispitit să transpun mental paternitatea în imaginile unui tablou, obișnuit cum sînt — și cum sîntem — să asociem Copilul doar cu icoana Mamei, după canoanele pe care le-au lăsat, o dată pentru totdeauna, gustului european ve-

chii maeștri italici și flamanzi...

Mă așez, stăm de vorbă și: „bună seara!” — intră, gîfîind de la joacă, Daria, de 14 ani; „bună seara!” — intră, cu mîngea în mînă, Vasilică, de 10 ani; „bună seara!” — intră, cu ochii luminați de veselia zbenguieilor, Nicușor, cel de 13 ani și fratele lui de 7, Dănuț; „bună seara!” — vin Petrică, Mariana, Florin...

— Ziceți că sînteți decorată cu ordinul „Mamă eroină” pentru a doua oară. Cînd l-ați mai primit?

— În '68. Eram însărcinată cu Adriana. Atunci, din greșeală mi-au trecut un copil mai puțin la socoteală...

— Cum ați reușit să-i creșteți?

— Cum? Cu mîinile-aste două! Spălînd, cîrpînd, făcînd mîncare, legănînd, doftoricînd...

— Cam cîte rînduri de rufe spălați pe săptămînă?

— Cum, adică, pe săptămînă? S-a-ntîmplat să spăl și de trei ori pe zi. Mi se usca o culme de rufe, puneam iar apă la încălzit, puneam albia și spălăm...

— Dumneavoastră, ca tată, v-ați luat vreodată de gînduri cu numărul mare al copiilor?

— Altfel zis, dacă m-am speriat, nu? Aflați că nu m-am speriat. Zic și eu ca femeia: cu mîinile aste două, cît m-or ține puterile, îi cresc. Cît muncim, pentru ei muncim, să-i facem oameni!

...Soții Muhiu au adus pe lume un număr de copii de care alții s-ar fi speriat (și nu numai dintre cei care nasc trei sau patru, ci chiar și alții, fie și pedagogi de profesie care, teoretic, știu foarte bine de cîte riscuri este legată creșterea și dezvoltarea copilului unic și știînd, la aceasta „se opresc”, în urma unui calcul sec și precis ca o balanță comercială, cu „profit” și „pierdere”, dintre elementele căreia nu lipsesc nici „mașina”, nici „distracțiile”, cu tot alaiul de nimicerii ascuns în spatele acestui cuvînt). Unii le-au murit; dureră n-a stăruit prelung, poate și pentru că n-au prea avut vreme să se gîndească mult la cei dispăruți, chemați, cum erau, de ceilalți, cei vii. Dintre care șase sînt la școală — și probabil că numai cititoarele mame, care îmbracă dimineața copilul și-i pun pachetelul în ghiozdan, înțeleg ca lumea ce înseamnă asta. Alții sînt prea mici. Pe picioarele lui, cum se spune, e doar unul, cel mai mare. Au făcut cei doi oameni, femeia și bărbatul, o operă utilă societății, lumii noastre? Judecînd după brevetele ordinelor, iscălite cu înaltă semnătură, și după prețuirea acordată în România de azi Mamei și Copilului, da. Cît îi privește pe ei, și-au multiplicat și prelungit de atîtea ori viața, în cîte vieți au adus pe lume...

AL. MIHALCEA

Avînd în permanență în vedere sarcinile care reies din politica demografică națională, conducerea de partid, organele de stat din județul nostru au întreprins o serie de măsuri în scopul creșterii natalității și stării de sănătate, al mării sporului natural de populație, măsuri reunite într-un plan analizat și aprobat în cadrul lucrărilor plenarei Consiliului județean al Frontului Unității Socialiste din 4 decembrie 1972. Acțiunile inițiate atunci aveau — și au — în vedere eradicarea unor fenomene negative ca, de pildă, decalajul dintre curba nesatisfăcătoare a creșterii natalității și fertilității și condițiile tot mai bune de dezvoltare socială, diferența de indice al natalității între mediul rural și cel urban, în defavoarea acestuia din urmă, numărul crescut de întreruperi „spontane” de sarcină cu tot cortegiul de consecințe nefaste în plan social și individual care decurg din aceasta etc. Se știe foarte bine, așa cum sublinia tovarășul Vasile Vilcu, prim-secretar al Comitetului județean Constanța al P.C.R., în cuvîntarea la plenara menționată, că „bogăția unei țări, a vîșia ei națională se dezvoltă odată cu creșterea populației, mai ales a celei direct ocupate în sfera producției materiale... reproducția socialistă lărgită se asigură nu numai prin dezvoltarea întreprinderilor și a dotării tehnice a acestora ci și prin creșterea efectivului forței de muncă”. Partidul și statul nostru acordă o deosebită însemnătate problemelor demografice, în sublinia lor complexitate. Pornind pe urmele aplicării măsurilor cuprinse în planul Consiliului județean al Frontului Unității Socialiste, revista noastră s-a adresat unor specialiști și activiști obștești a căror opinie o publicăm în această anchetă. Participă: dr. Elena Voinescu, director adjunct al Spitalului unificat Constanța, vicepreședinte al Consiliului județean al Frontului Unității Socialiste, prof. Veta Ionescu, președinta Comitetului județean Constanța al femeilor, dr. Caius Mihăilă, pediatru, inspector la Direcția sanitară a județului, tovarășa Elisabeta Ichim, membră în biroul executiv al Consiliului județean al sindicatelor, și tovarășul Nicolae Apostol, director adjunct al Direcției comerciale județene. Le mulțumim și pe această cale.

MIHAI ALEXANDRESCU

— Care sînt problemele demografice cu care este confruntat județul nostru?

Dr. Elena Voinescu: La aria județului se constată o relativă scădere a cifrei nașterilor. Cauza principală stă (încă) în așa-zisele „avorturi spontane” — în realitate întreruperi de sarcină, provocate fie de către

femeile înseși, fie de anumiți inși la „asistență” cărora recurg acestea. Profit de prilejul pe care mi-l dă revista pentru a atrage femeilor atenția asupra consecințelor unor astfel de intervenții: cunoaștem zeci de cazuri soldate tragic, împrejurări cînd femeia a fost adusă în comă și a murit fără ca medicul să mai fi putut face ceva. Altele, ca să li se salveze viața, au fost supuse unor operații mutilante, au suferit histerectomii (rezeccii ale uterului), rămînd sterile pe viață. Cine întreprinde întreruperi de sarcină în afara cazurilor prescrise prin lege și în care este îndreptățită intervenția medicală, trebuie să știe că-și asumă riscuri grave, a-

probleme actuale în demografia județului (I)

tentează chiar la propria-i viață. Mărturisesc, pe de altă parte, că nu pot înțelege, ca femeie, mamă și medic, nici mentalitatea celor care așteaptă să li se împlinească unele dorințe de ordin material, de pildă cumpărarea unei mașini, cu gîndul că au timp oricînd să facă copii. Ei bine, femeile acestea uită că-și pierd, din calcul meschin, timpul biologic optim pentru procrearea unor copii viguroși, sănătoși. Încă ceva: există tentative de întrerupere în urma cărora se nasc copii cu malformații. În acest caz, mama și tatăl sînt supuși unei pedepse teribile, pe care n-o include nici un cod de legi dar care nu e, prin aceasta, mai puțin grea: condamnarea la perpetuuă confruntare cu propria lor conștiință, sancțiunea în ordine morală.

— Ce s-ar putea întreprinde pentru înregistrarea unui spor de populație corespunzător etapelor economice actuale?

— Consider că se impun cîteva măsuri hotărîte, în planuri multiple: o largă acțiune de educație sanitară și civică, demonstrarea (prin toate mijloacele propagandei medicale: presă, film documentar, conferințe etc.) a ceea ce înseamnă procrearea, pentru sănătatea fizică și morală a mamei și a familiei, și a primejdiei avorturilor; asigurarea condițiilor optime de activitate pentru femeie, a cărei muncă este dublă, în plan familial și în plan social. Răspund așadar și la a treia întrebare: directorul de întreprindere trebuie să știe că femeia gravidă nu mai poate presta muncă care preîntînd efort mare încă din prima lună, nu dintr-o optă, cum își mai permit unii să creadă. Să fie obligatoriu concediul prenatal, să nu se compenseze acesta în prelungirea celui post-

natal. Ar fi normal să se găsească, pentru fiecare gravidă, sau femeie care a născut de curînd, un loc de muncă adecvat. Producția este, firește, esențială dar expresia unor „ce facem cu producția?”, trădează o mentalitate greșită, lipsită de simțul perspectivei. Dezideratul pe care l-am enunțat este realizabil — dovadă experiența de la Fabrica integrată de lînă unde lucrează, în imensă majoritate, femei.

— Care sînt preocupările Comitetului județean al femeilor și ale comitetelor subordonate pentru realizarea planului de măsuri al Consiliului județean al Frontului Unității Socialiste? Prof. Veta Ionescu: Pentru asigurarea înlesnirii muncii femeilor care au copii, s-au întreprins în județul nostru o serie de acțiuni energice. Plenara Consiliului județean al Frontului Unității Socialiste din decembrie 1972 a stabilit o serie de măsuri dintre care amintesc aici: înființarea de creșe și grădinițe care să cuprindă, pînă în 1975, 95% din copiii de vîrstă preșcolară; reprofilarea unor puncte de desfacere a băuturilor alcoolice ca magazine alimentare cu autoseruire, în special în jurul unităților industriale; înființarea unor magazine alimentare în incinta întreprinderilor (e adevărat că s-au realizat numai la Fabrica integrată de lînă și la Combinatul de morărit și panificație, două unități conduse de femei...). Dar ceea ce s-a făcut nu rezolvă totul. La plenara Comitetului municipal al femeilor, o serie de participante au atras atenția asupra deficiențelor de aprovizionare care mai există. În al doilea rînd: mulți conducători de întreprindere pun într-un plan secund doleanțele justificate ale femeilor, situație care este vădită și în agricultură. Desigur, planul este plan și producția-producție. Dar foarte puțini conducători de unități se gîndesc și la condițiile de viață și de muncă ale femeilor, deși conducerea județeană de partid, tovarășul prim-secretar Vasile Vilcu, personal, le-au atras în repetate rînduri atenția asupra acestor probleme. Comitetul județean al femeilor are obligația de a sprijini cadrele medicale în opera lor de educație sanitară. Dar și aici sînt deficiențe, în sensul că nu există o colaborare susținută între comitetele femeilor și organele de educație sanitară. Fiecare întreprinde cîte ceva dar nu există o viziune comună de ansamblu și de perspectivă. O părere personală: școala mamei ar trebui să fie organizată în două cicluri distincte, pentru gravide și, respectiv, pentru femeile cu copii, iar educația în acest sens ar trebui să înceapă de pe băncile școlii.

(Urmare din pag. 1)

cu fața spre viitor

cupețînd nici un efort, trecînd prin încercări și vicisitudini cu abnegație, cu eroism. Partidul Comunist Român va ridica pe noi trepte lupta maselor muncitoare, a întregului popor, conducîndu-l cu clarviziune spre înfăptuirea înaltelor sale deziderate. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea sa la marea adunare populară de la Iași consacrată împlinirii a 125 de ani de la Revoluția din 1848 din România: „Revoluția din 1848 nu a putut triumfa și datorită faptului că forțele revoluționare nu au avut un partid unit, cu clarviziune, cu un program larg, un partid care să asigure conducerea și unirea în luptă a tuturor forțelor revoluționare. Tocmai de aceea, analizînd desfășurarea ulterioară a luptei revoluționare, putem înțelege ce mare importanță a avut crearea partidului clasei muncitoare cu 80 de ani în urmă, apoi a Partidului Comunist Român, care a condus lupta revoluționară pentru socialism, ce însemnătate uriașă are faptul că astăzi poporul român are în partidul comunist un conducător încercat, cu o linie politică clară, bazată pe învățătura marxist-leninistă, care corespunde pe deplin interese-

lor revoluției socialiste, asigură unirea tuturor forțelor în lupta pentru triumful socialismului și comunismului în România”.

Înfăptuirea socialismului în patria noastră, transformările profund înnoitoare, ritmul susținut de dezvoltare multilaterală a economiei, vieții sociale și culturale sînt opera poporului întreg strîns unit în jurul partidului său comunist, aflat în al 52-lea an al existenței sale glorioase. Sub conducerea înțeleaptă a partidului, poporul nostru pășește ferm, sigur de victorie, pe drumul edificării societății socialiste multilaterale dezvoltate, spre comunism. Cuvintele secretarului general al partidului nostru, îndemnul sale pătrunse de o înaltă responsabilitate, ne animă conștiințele, ne sînt îndreptar din prezent către viitor: „Să ne consacram toate forțele pentru a duce cu cîinste mai departe făclia progresului și civilizației! Să ne dedicăm energia pentru înfăptuirea programului de edificare a socialismului și comunismului în România! Să facem totul pentru ca urmașii noștri și urmașii urmașilor noștri să poată spune că în momente hotărîtoare pentru destinul României am făcut ceva pentru dezvoltarea și înflorirea țării, ne-am făcut datoria”.

Intreaga activitate a partidului și statului nostru este pusă în slujba omului, a satisfacerii nevoilor lui materiale și culturale. În contextul acestor preocupări, o atenție deosebită se acordă tineretului pentru a crește buni cetățeni, specialiști cu temeinică pregătire, oameni devotați total cauzei partidului și poporului, capabili să continue și să dezvolte tot ceea ce au creat mai de preț înaintașii de la care să primească și să poarte spre noi culmi făclia culturii și civilizației socialiste. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia că partidul și statul nostru dau o înaltă apreciere tineretului, preocupării lui de a-și însuși cele mai noi și mai înaintate cuceriri ale științei și culturii naționale.

Concluzia formulată în documentele de partid, cu privire la aprecierea tineretului nostru, este că avem un tineret minunat, cu un înalt simț al datoriei, devotat partidului, cauzei socialismului.

Din păcate, nu ne putem opri numai asupra cazurilor pozitive, care, deși preponderante, sînt totuși umbrite pe alocuri de comportarea necorespunzătoare a unor tineri. Dar și aceasta are cauze pe care se pot depista și înlătura, așa cum se subliniază în reportajul următor. Precizăm că revista noastră va publica în continuare asemenea materiale așteptînd și opinia cititorilor asupra cazurilor prezentate.

demnitate

Din grupul de copii, ce staționa în fața hotelului Postăvaru, răzbăteau aprecieri contradictorii asupra tipurilor de automobile străine venite în Brașov. Unuia îi plăcea silueta mașinii, altuia numai culoarea, iar asupra caracteristicilor tehnice se încinsese o dispută fără sfîrșit. Tocmai atunci, dintr-un Volkswagen roșietic descinse o femeie blondă și uscățivă, în vîrstă cam de 40 ani, care adresîndu-se copiilor în nemțește, dorea să afle cine vorbește germana. Nicușor și Costel au răspuns simultan acestei întrebări, aducînd o undă de bucurie pe obraji palizi ai musafirii.

În câteva cuvinte, femeia le-a explicat că acasă, în R.D.G., are un copil cam de vîrsta lor, căruia vrea să-i dăruiască o cravată și o insignă de pionier, așa cum purta Nicușor. Nici mai mult, nici mai puțin, îi ceru pionierului nostru aceste două însemne, oferindu-i în schimb o cutie cu gumă de mestecat. În jur, cercul copiilor care nu știau nemțește se strînsese tot mai mult, fiecare dorînd să ghicească din priviri tîlcul dialogului.

La început ei n-au înțeles de ce Nicușor nu primește cutia întinsă spre el. Acesta se trase puțin înapoi, surprins de ofertă, apoi îi spuse turistei că poate cumpăra din prăvălie și cravată și insigna. La insistențele ei, determinate de faptul că se grăbea, sporite cu o hîrtie de 5 dolari, pionierul îi explică foarte politicos că nu poate ceda cravata, deoarece a primit-o împreună cu insigna la investirea lui ca pionier, fiindu-i transmisă de tatăl său, care o purtase în prima promoție de pionieri din anul 1949. În schimb, se oferă s-o conducă la o prăvălie din Bulevardul Republicii unde cu banii oferii se pot cumpăra mai multe cravate purpurii, neatînte de patina vremii.

Spunînd că momentan nu are timp să meargă după cumpărături, stăpîna mașinii se interesă totuși cam pe unde se află prăvălia cu pricina și în timp ce Nicușor îi indica direcția ea îl fotografie. Mulțumindu-i pentru explicațiile date, străina îi întinse un carton pe care-l rugă să scrie numele și adresa, spre a-i trimite fotografia după ce se va întoarce în patrie.

De la întîmplarea respectivă au trecut mai bine de două luni, urmele ei ștergîndu-se aproape din amintirea lui Nicușor. Iată, însă, că venind de la școală într-o zi, găsi acasă un plic mare cu mărci germane pe el. Îi era adresat lui. În plic nu se afla decît un exemplar din ziarul „Neue Frankfurter Zeitung”, în care se menționa lingă titlu, cu cernelă roșie: „vezi pagina a 6-a”. Aci ochii copilului căzură peste o fotografie care îl uimi. În centru se afla el cu

brațul întins înainte, fiind proiectat pe o mașină staționată lingă hotelul Postăvaru și avînd în jurul său doi prieteni. Fotografia era încadrată de un text intitulat „Pionierische Würde”. Primul cuvînt era clar, al doilea însă nu. Deși știa binișor nemțește, din vocabularul său lipsea sensul celui de al doilea. Începu să citească cu înfrigurare articolul și cînd ajunse la iscălitura finală, își dădea seama că acest nume atît de muzical, Ilse Vogelsang, aparține turistei care rîvnise la cravata lui de pionier. Deși n-o putuse servi, își dădu seama că femeia nu era supărată pe el. Dimpotrivă, aci scria că pionierul din fotografie este „würdig”. În dicționar, acest cuvînt suna pe românește „demn”, iar titlul vorbea de demnitatea pionierescă.

Autoarea articolului relata că este plină de admirație față de atitudinea pionierului român Nicolae Crișan din Brașov, pentru care însemnele organizației sînt valori nepreschimbabile. De asemenea, o încînta faptul că aceste simboluri au devenit o punte între generații, fiind trecute din tată în fiu. În după amiaza acelei zile, ieșind la joacă, Nicușor i-a arătat lui Costel fotografia din ziar. Doar unul dintre cei care-l încadrau acolo era chiar acesta. Cum s-ar spune, a împărțit bucuria în doi. Așa se face că a doua zi tot detașamentul află că doi pionieri din școală au apărut pozați într-un jurnal străin. Costel se grozăvise încă de la prima oră de curs. Pe la amiază știa și tovarășul comandant instructor, care îl rugă pe Nicușor să-i aducă ziarul în ziua următoare. De la dînsul jurnalul ajunse la cancelarie și... surpriză. La ora de germană, elevii au făcut traducerea articolului cu ochii încărcați de bucurie, căci aci se vorbea despre unul dintre ei și se spuneau lucruri cu care fiecare se mîndrea. Felicitîndu-l pe Nicușor, profesorul parcă i-a îmbrățișat cu privirea duioasă pe toți. Numai eroul articolului stătea rezervat. Starea lui sufletească îl determină pe profesor să-l întrebe de ce stă îngîndurat.

— Tovarășe profesor, eu n-am suflat o vorbă despre Statutul organizației noastre și nu mă dumiresc cum a aflat vizitarea că demnitatea este una dintre îndatoririle pionierilor români. Mingîindu-l pe creștet, cu zimbetul larg zugrăvit în hotarele feței, profesorul răspunde: — Această trăsătură a citit-o în comportarea ta. Dacă ar fi descifrat-o numai din statut, nu-i sigur că ar fi fost îmboldit să scrie articolul. Subit, toți colegii lui Nicușor s-au recunoscut solidari cu el în faptă, iar ceea ce stîrnise admirația femeii cu nume de cîntec era pentru ei un lucru firesc. Însă acesta se numea acum demnitate. Și parcă înțelesul lui sporise considerabil.

PATIȚA SILVESTRU

o scrisoare deschisă

Intr-una din aceste zile de primăvară tîrzie, am fost într-un sat de pe malul Dunării. De cîte ori am intrat pe strada principală a acestui sat, mi s-a părut că aici viața își desfășoară cursul ei normal, liniștit, la fel ca și apele Dunării. Noul își face loc prin hățușul de obiceiuri vechi, așezate o dată cu oamenii pe aceste meleaguri.

În centrul satului multă zarvă, oamenii discutau aprins între ei. M-am apropiat de un grup și-am întrebant mirat ce se întîmplă. — Niște elevi au spart magazia restaurantului și-au făcut o pagubă de cîteva mii, îmi spune unul dintre ei. Cu greu îmi fac loc printre oamenii îngîrămați în jurul unor copii, care stăteau cu capetele în jos, rușinați. Toți îi priveau cu asprime. Unul dintre cetățeni se apropie de grupul de elevi, îndreptîndu-se spre cel mai răsărit dintre ei; am aflat mai tîrziu că era unul dintre frunțașii clasei. Îl lovește cu furie și-l întreabă răsrit:

— De unde ai învățat să furi, mă? Băiatul își șterge încet firicelul de sînge ce se prelungea din nara dreaptă și printre lacrimi și sughituri îi răspunde:

— De la tine, cît porumb n-ai furat tu din baltă fără să te prindă paznicii, cît pește n-ai ascuns ca să-l vinzi cu dublu preț.

Părintele a rămas o clipă stănat de piatră, a bolborosit ceva, a scuipat furios în țărîna, apoi și-a făcut loc cu coatele îndreptîndu-se spre restaurant. Cum îl priveam cu atenție, spatele ei umerii îi vedeam cum se zgîlție ca prinși de friguri, aveam impresia că plînge. De la organul de miliție am aflat că marfa nu era asigurată de luni de zile, că responsabilul cunoștea de mult că are lipsuri în gestiune, dar nu lua măsuri de asigurare a avutului obștesc, pe motivul că ar vrea să prindă hoțul și în satul acesta nu se găsea nici un „Prislea cel Voinic”. Din imprudența părintelui, am descoperit cauza adevărată a acestor abateri.

Imoralitatea părinților este un factor negativ, condamnat de noi, de societate, care se înalță ca o stavilă în calea factorilor educaționali. Alcoolismul, brutalitatea, necinstea personală, lipsa responsabilității în educarea copiilor, au fost factori esențiali care au contribuit la însușirea de către acești tineri a deprinderilor negative. Aceste

aspecte demonstrează marea necesitate de a întări rolul educativ al familiei socialiste, de a face din climatul familial, al primilor ani de viață prilejul însușirii unor deprinderi sănătoase de viață, a unor norme de comportare elevate, a unor principii morale corespunzătoare idealurilor societății noastre socialiste.

Dar marea rol educativ al familiei în formarea generațiilor atrage atenția asupra educației educatorilor, deci asupra necesității de a proceda în permanență la perfecționarea calităților morale, intelectuale ale înșiși educatorilor, ale părinților. Formarea profilului moral comunist al celor ce muncesc din țara noastră, efortul perseverent de a fi promotori ai unor idealuri și responsabilități morale înaintate sînt factori cu semnificații morale deosebit de largi, care „se prelungesc” în educarea, în formarea generațiilor de mîine.

Din discuțiile pe care le-am avut cu părinții acestor elevi, majoritatea au subestimat necesitatea exercitării rolului lor educativ în familie. După dînsii, responsabilitatea educativă în exclusivitate îi revine școlii. Școala ocupă, într-adevăr, un loc deosebit în formația multilaterală a tinerilor, în completarea și adîncirea acțiunii educative a familiei. Dar școala preia un copil cu o anumită formație intelectuală, psihică, morală. Iar acțiunea formativă, educativă a școlii este cu atît mai eficace cu cît ea continuă pe un fond pozitiv oferit de familie. Iată, așadar, aspecte care relevă sensurile majore ale responsabilității sociale a familiei în educarea tinerei generații, precum și necesitatea de a fi cu toții intransigenți față de „indiferența” educativă a unor părinți și față de influențele nocive pe care le produc aceștia asupra propriilor lor copii.

Aici, am întîlnit pe directorul școlii și diriginta clasei care asistau tăcuți la reconstituirea faptelor. Erau foarte stîmjeniti c-am picat în acest moment atît de neprielnic.

— Sîntem mirați, a rupt tăcerea directorul școlii, că tocmai dintre elevii clasei a VIII-a care părăsesc școala mîine, poimîine au săvîrșit aceste abateri.

— Trebuie să vă ocupați mai mult de legătura dintre școală și familie, să contribuiți cu toate mijloacele de care dispuneți la educarea părinților, să

faceți din aceasta o problemă pe școală, tovarășe director. Iar dumneavoastră să discutați în orele de dirigiență, în ședințele de U.T.C.

— Voi planifica să discut cu elevii despre „Cinste” sau despre „Apărarea proprietății obștești”, poate despre acestea voi vorbi peste două săptămîni. Dacă ați ști cît de frumos vorbesc acești elevi la dirigiență!

— De ce să așteptați atît de mult? La orice temă pe care v-ați propus-o puteți ataca aceste probleme, pentru că sînt într-o strînsă legătură. M-a privit o clipă c-un zîmbet ironic pe buze, spunîndu-mi:

— Dacă mi-ar fi spus un om care n-ar fi fost în temă, l-aș fi iertat, dar pe dumneavoastră nu pot. Plec că am ore și nici n-aș vrea să asist la o discuție penibilă... Am rămas un timp pe gînduri...

— Nu vă supărați, așa este dînsa foarte caustică, nu iartă pe nimeni și să știți că este bine pregătită, îmi spune directorul protocolar, chipurile să împace spiritele. După ce mi-am rezolvat sarcinile, m-am îndreptat spre școală cu gîndul să discut cu tovarășa dirigintă, dar plecase după ultima oră de curs, c-o mașină de ocazie spre Constanța...

Nu, tovarășă dirigintă, atunci cînd faceți educație în spiritul moralei comuniste, să nu vă lăsați furată de faptul că elevul vorbește frumos, că aderă pur verbal la anumite principii morale, ci trebuie să aveți în vedere ansamblul manifestărilor elevului în condițiile vieții reale, dovedind unitatea dintre principiile morale și atitudinile lui practice, concrete.

Cît de plastic se exprima marea noastră scriitor Mihail Sadoveanu: „țara nu se servește cu declarații de dragoste, ci cu muncă cîntită și la nevoie cu jertfe”.

Gîndul la patrie, conștiința responsabilității pentru prezentul și pentru viitorul ei, să-i facă pe tineri mai combativi, mai intransigenți față de tot ce i-ar putea dăuna, față de actele antisociale, cum ar fi sustragerile din avutul obștesc, distrugerile de bunuri publice, tendințele de parazitism și căpătuială.

Trebuie să-i învățăm pe elevii noștri, că nobila lor misiune este de a păzi cu strînsă uzele și fabricile, cooperativele agricole de producție, orașele și satele în plină transformare și-nflorire, monumentele de artă, frumusețile și bogățiile patriei, tot ceea ce a fost creat și se creează prin muncă și care se află în stăpînirea totală a poporului. Apărînd patria, ei apără munca pașnică și liberă a oamenilor muncii, liniștea fiecărui cămin, a fiecărei familii, viața cu bucuriile ei, năzuințele și idealurile tuturor oamenilor din țara noastră.

Numai muncind cu pasiune și cu migală, profesorul diriginte poate să formeze aceste trăsături ale patriotismului elevilor săi, și în acest fel să se ridice la înălțimea încrederii pe care i-o acordă partidul și statul nostru socialist.

A. C. PRUNDEA

M. UNGHEANU: pădurea de simboluri

marin preda, vocație și aspirație

MARIAN POPA: călătoriile epocii romantice

Încă de la prima sa carte — **Campanii, 1970** — M. Ungheanu și-a făcut cunoscută ambiția de a profesa o critică energică, aptă să arbitreze controverse și să impună opinii tranșante. Un articol despre studiul lui Tudor Vianu **Arta prozatorilor români** debuta chiar cu cîteva considerații teoretice care extindeau necesitatea „campaniilor” de la critică la domeniul culturii în general: „Istoria unei culturi este istoria unor replici, a unor confruntări, a unor negațiuni. Pasivitatea este exclusă și, dacă cercetăm cu atenție, descoperim cîmpuri de forțe de puteri diferite care atrag și resping, grupează sau refuză gruparea.”

în **Pădurea de simboluri** (Ed. Cartea Românească, 1973), acestui spirit mobilizator i s-a dat o aparență de meditație calmă asupra literaturii. Ca și cum ar fi înțeles că, mai mult decît vehementă în sine, interpretările profunde și originale au cu adevărat ecou, împărțindu-i pe interlocutori în partizani și adversari, criticul a regizat o atmosferă studioasă, de laborator în care se identifică și se analizează cu mijloace subtile esențele operelor literare. Titlul și motto-ul de sursă baudelairiană reprezintă primele elemente ale acestei regii. În realitate însă atitudinea critică a rămas aceeași. Lăsînd la o parte faptul că din primul volum unele articole au fost păstrate (**Titu Maiorescu sau noblețea subordonării, Nicolae Iorga sau filiațiile uitate, Ibrăileanu sau luciditate tirzie, G. Călinescu sau construcția programatică**), dorința de a interveni, de a provoca mutații de opinii este pretutindeni evidentă. Uneori încursiunile sale sînt fructuoase reușind, ca în cazul ciclului de eseuri consacrate „subtextului“ unor scrieri sadoveniene, să înlătură stratul de comentarii în diferitele pentru a revela, ca dovezi ale viabilității, semnificații nebanuite. Alteori însă, el sosește prea tirziu și forțează uși deschise (**V. Voiculescu și traseele prozei fantastice**) sau, după ce denunță zgomotos insuficiența unor interpretări anterioare, dezamăgește propunînd altele la fel de inconsistente și periferice (**Duiliu Zamfirescu sau antimaiorescianismul tardiv, Critica unui poet ș.a.**).

Temperamentul explică și atenția specială acordată confruntărilor, disputelor și revanșelor înregistrate de istoria literaturii. Luînd în discuție emanciparea lui Duiliu Zamfirescu de sub tutela lui Maiorescu, polemica de răsunet dintre Lovinescu și Ibrăileanu sau replica pe care Călinescu a dat-o concepției lui Camil Petrescu asupra romanului, M. Ungheanu amînă analiza pentru a evoca efervescent și transfigurat.

Pe de altă parte, însăși preferința pentru operele deja „clasate” — simptom, la alți autori, al unui stil de gîndire universitar — trădează aici o înclinație polemică. M. Ungheanu scrie rar despre literatura contemporană (și atunci cînd o face se referă mai ales la clasiți în viață

sau la cărți (de critică) pentru că vocația sa nu este de a institui repere în necunoscut, ci de a reacționa la punctele de vedere deja consacrate. După ce literatura își lămurește configurația, el privește totul în mare și sugerează modificări care, chiar dacă nu sînt pe măsura tonului grav cu care criticul le enunță, au meritul de a se conforma unui sens constructiv.

Menirea de a construi pe porțiuni mici cu eforturi mari, dar, în orice caz, de a construi, se manifestă și prin preluarea și aplicarea unor idei în domenii pentru care n-au fost concepute. Grație unghiului adoptat, care-i îngăduie o privire panoramică, criticul observă de pildă că distincția conceptuală pe care C. Noica o face între „fiul risipitor” și „fratele ursuz al fiului risipitor” poate explica operația dintre Maioreescu și Densusianu sau că teoria lui Marcel Brion despre semnificația pădurii în literatura fantastică este aplicabilă în analiza prozei lui Sadoveanu. În modul acesta, deși nu realizează marile restructurări pe care le promite, el se preocupă cel puțin de „gospodărirea” ideilor criticii, militînd mereu pentru o înțelegere cît mai complexă și emancipată a literaturii.

Consacrind o monografie — **Marin Preda, vocație și aspirație** (Ed. Eminescu, 1973) — unui scriitor în viață, M. Ungheanu adoptă încă o dată poza de critic cu inițiativă, apt să se instaleze în plină actualitate și să taie nodul gordian. Dar Marin Preda nu face parte dintre autorii a căror poziție în literatură trebuia proclamată. Opera sa s-a înscris fără mari dificultăți, în succesiunea celei a lui Rebreanu, pe o traiectorie a romanului deja definită în literatura noastră. Criticul putea cel mult să reinterpreteze original o asemenea operă de o valoare certă, să-i reconfirme prestigiul cu o argumentație nouă. După cum arăta însă Nicolae Manolescu într-o cronică din **România literară**, o viziune proprie, unitară asupra prozei lui Marin Preda lipsește monografiei. Consecvent cu sine, M. Ungheanu a reconstituit din ecouri critice sporadice, nesistematice, o i

magine de ansamblu, meritul său constînd mai mult în montaj și în retușuri, decît în formularea unor intuiții fundamentale.

Fără a se ridica la înălțimea obiectului, o asemenea acțiune este, în schimb, de o utilitate incontestabilă. Pentru prima oară autorul **Morometilor** devine în mod organizat centrul de convergență a numeroase supoziții și sentințe, ceea ce înseamnă o punere în evidență a complexității operei sale. Totodată, unor aspecte ale acestei opere li se subliniază importanța, criticul reușind, prin obișnuitele lui pledoarii de anvergură, să acrediteze adevăruri spectaculoase, dar sigure. De mai multe ori revine, de exemplu, observația că romancierul preferă personajele „cu care se întîmplă ceva”, că „starea de criză” constituie momentul ales pentru analizele psihologice. Ideea merită reținută deoarece explică modernitatea operei lui Marin Preda și face convingătoare, pînă la un punct, trimiterile la Camus sau Dürrenmatt. În mod curios, secvența visului lui Călin Surupăceanu din **Intrusul**, a cărei valoare o situează alături de **Morometii**, vol. I și ale cărei implicații ar fi servit demonstrării modernității, rămîne în afara unor investigații profunde.

Un capitol pasionant al monografiei este **Moromețiana sau aventura conștiinței**. Valorificându-și aptitudinea de a re trăi dramatismul unor episoade din istoria literaturii, criticul a transformat obişnuitul tabel cronologic într-un mic roman al formării și afirmării unei conștiințe artistice. Mai mult decât Marin Preda, M. Ungheanu este el însuși revendicat deopotrivă de „vocație și aspirație”. Năzuind febril să combată și să reformeze, el se realizează pe neobservate în domeniul complexităților și consolidărilor judicioase.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Călătoriile epocii romantice
(editura Univers, 1972) păstrează spiritul foarte sistematic, logicizat dar în egală măsură imprevizibil, îndreptat

spre cuprinderea exhaustivă
al altor cărți ale lui Marian
Popa, **Homo Fictus** (1968) și
Modele și exemple (1971).

Modele și exemple (1971). Cartea este numai în aparență cercetarea unui motiv, cit mai mult o încercare de redefinire a tipologiei romantice și chiar esența romanticismului printr-o anumită producție a lui și anume prin literatura europeană a deplasărilor din secolele XVII, XVIII și XIX (din capul locului autorul constată că romanticismul apropie pînă la identificare cuvintele **de plasare** și **călătorie** prin mișcarea aproape pulverizantă a raporturilor obișnuite dintre timpul și spațiul fiecăruia). În acest sens este utilizată metoda compartimentărilor exacte pe probleme, studiindu-se nu numai identitatea călătorului romantic, dar făcîndu-se și sociologia călătoriei romantice. Se răspunde pe rînd la întrebările: cine călătorește, care este scopul călătoriei, care sînt mijloacele și metoda, țările vizitate, obiectele ei etc. De asemenea, mijloacele de realizare literară sînt descrise cu o minuție care merge pînă în pinzele albe. Ca un exemplu edificator pentru această tehnică a înregistrării absolute, se poate afla că redactarea de călătorie a romanticului poate fi orală, epistolară, memorialistică, prin opere literare sau științifice unde relația de călătorie se face prin epicizare, digresiune, montaj de digresii și serii narative, metaforă, ficțiune ș.a.m.d., deci aproape în toată gama de expresie literară. Deconcertantă dar și fermecătoare, în acest studiu masiv, este tocmai îmbinarea dintre rigoarea construcției teoretice, concepută de Marrian Popa atît de matematic încît ai impresia că numai cu cîteva date sumare în față ar fi putut formaliza, prin inducție, o întreagă literatură, și mișcarea vie a comentariului lipsit de rigoarea unei anumite selecții. Autorul ar fi săvîrșit în definitiv un lucru util dacă s-ar fi limitat la studiul unui număr de invariante evitînd cîteva sute de titluri. Ar fi ferit cartea de impresia dezavantajoasă că este formată din două părți

VIRGIL TEODORESCU

r ă s u n e t

Stins și frumos răsună cristalul-n miez de noapte.
Paharul pare-o veșnică scîntee,
Un ciob al turburatei căi lactee,
Pur diamant al flăcării răscoapte.

Cuptoare de-altădată, în care nopți și zile
Ardeaua pietroaie-n fumul sur și acru,
Întrezărite fulgerări de năcru,
Clamări orgolioase și umile.

Ne-nfringe mărturii, străvechi arome,
Nod gordian tăiat într-un zenit
De lama neștirbitului cuțit
Care retează goluri și fantome.

Zăpezile coclite-abia aşteaptă,
Străpunse de ecou, să se prăvale,
Prefigurînd, într-un adînc de vale,
Ovalul nesfîrşit ce-nseamnă faptă.

marian popa

Calăstria filozofică și filozofia duală a afectivității • Tipologia calăstriei • Aspecte geografice ale calăstriei • Calăstria internă și calăstria externă • Obiectele calăstriei • Conținutul calăstriei • Reacționarea imprevizibilă la calăstrie • Necesitatea de comunicare a impresiilor din calăstrie • Calăstria fictivă • Calăstria ideală și calăstria idealizantă •
Un nou sfârșit: Viața în viață

**călătoriile
epocii
romantice**
editura univers

lipite — una pur teoretică și una pur ilustrativă — realizând totodată câteva modele interesante de analiză. Gîndirea modernă a lui Marian Popa își fundamentează partea teoretică a cărții exploatînd una dintre cele mai fertile metode ale dialecticii și anume sistemul opozițiilor, al recurențelor, exprimate într-un limbaj ușor de formalizat grație căruia se pot defini mult mai simplu diverse idei de circulație. Acest lucru se întîmplă pe tot parcursul cărții chiar cu conceptele de romantic și romantism, prea puțin modificate în esență față de imaginea lor anterioară, dar reformulate de pe platforma unei gîndiri mai suple, așa cum se întîmplă chiar în acest pasaj unde se descrie gîndirea romantică: „Existența umană este asociativă pentru că este tutelată de ideea de limită. Nu se poate descrie obiectul decît prin limitarea lui, unitatea prin diversitate sau invers. Romanticismul nu descoperă sistemele duale în plan ontologic, logic și semiotic, dar le aduce la o mare înflorire, gîndirea romantică fiind funciarmente antitetică, asociativ-contrastivă, și aspirînd către unitatea absolută, care nu este altceva decît interfevență de serii obiectuale sau vidul ideal“ (p. 314).

Călătoriile epocii romantice
oscilează între optimismul sufletului romantic care descoperă că „deplasarea este modul fundamental de existență și de definire umană” și între constatarea dramatică că „deplasarea nu-i oferă și înfinitul”. Această din urmă concluzie a fost însă fertilă pentru literatura modernă pentru că — după cum spune autorul — „deplasările romantice pregătesc revoluțiile spațiale și temporale (...) prin relativizările determinatului și prin aspirația de determinare a ilimitatului”.

O altă idee urmărită atent este trecerea discretă de la consemnarea frustră a sentimentului naturii, de la o literatură deci circumstanțializată, la una în care deplăsarea devine un motiv estetic ce ține de domeniul imaginarului. Între realitate și ficțiune, călătoriile romantice își dovedesc și gradul de valoare invers proporțional cu fiecare dintre acestea.

MIRELA ROZNOVEANU

Față de amintirea lui Eusebiu Camilar, mă încercă uneori sentimentul complicat al unei vinovății. Poate că ultima discuție pe care a avut-o cu un om din lumea literară, înaintea grăbitei internări în spital — de unde n-avea să mai iasă, după trei săptămâni, decât purtat pe drumul cimitirului — a fost cu semnatarul acestor rânduri. Discuția lungă din acea dimineață, plimbându-ne amîndoi pe bulevardul care trecea pe sub ferestrele editurii, însă pe trotuarul dimpotrivă, ca pentru a ne feri de a pătrunde în lăcașul unde trebuia luată o decizie aspră, avea discuție n-a fost plăcută pentru nici unul. Astăzi îmi spun că am fost mai dur decât era nevoie, chiar brutal. Însă nici acum nu cred că romanul, din care-și argumenta atât de îndrăjit scene imposibile, trebuia publicat în forma apărută de el. Cititorul să judece!...

Era al treilea roman care întâmpina rezistența redactorului. Celelalte două, *Măriuța* și *Cine seamănă vînt* — nici unul apărut — irosiseră energie multă, și fără folos. Revista *Viața românească*, unde m-am aflat redactor în acea vreme, nu i le-a putut publica; din materia consumată în aceste cărți eşuate a salvat puține icoane și chipuri, ori mai curînd umbrele lor, pictîndu-le apoi din nou, cu alte culori și în alte înfățișări. Între lectorii care au dat verdict negativ, n-a lipsit cel ce învie întîmplările de față. Tot el scrisese însă, în aceeași revistă, un lung articol, cel mai cuprinzător din tot ce se scrisese pînă atunci despre Eusebiu Camilar, și „bădița” își declarase cu emoție încrederea în biograful său, cu peste un deceniu mai tîrziu.

Două romane pierdute, fiecare de cite patru ori cinci sute de file; nu e puțin lucru. Bădița începea să se teamă că-și sleise depozitul și i se impuținase puterea de a povesti. Ca să se verifice, a întreprins alte operații literare și a reseris *Poveștile Șcherazadei*, apoi a trecut la *Halima* și a început a repovesti pentru popor istoriile și legendeale voievozilor noștri, ceea ce avea să fie curînd volumul *Poarta furtunilor*, urmat de *Povestiri eroice și Pămîntul zimbrului*. La primul dintre acestea, adversarul celor două romane de care a fost vorba s-a nimerit a fi încă o dată cititor înainte de tipărirea cărții și a observat că, de exemplu, sultanul turc și domnitorul Mircea, așezați de povestitor de-o parte și de alta a Dunării, se agraiesc prea în felul lilițelor vajnice de la Udești scriitorului, ori ca flăcăii clonțosi: „Ai să-ți stupești masele pe jos, Baiazid!...” Scrisoarea III imaginase o întâlnire asemănătoare între cei doi, însă, lădăduse marelte, era o înfruntare între giganți; sultanul și voievodul povestitorului udeștean stăteau simplu în uliță ori la gard și se gîlceveau, svîrlindu-și sudalme, înainte de a-și pune mina în piept unul altuia. Ciudățenia era

că, în multe rânduri, eroii udeșteni ai romanelor amintite, țărani sadea, și copiii lor, — pe care nu știu de ce-i chema foarte des Razont și Agripina — utilizau o vorbire ce s-ar fi potrivit mai bine cu rangul sultanului și cu acela al voievodului de la Rovine. Scriitorul accepta bucuros sugestii, dar opera cam fără convingere intervențiile corespunderă. Din astfel de motive și din altele, avusesse parte de o primire de tot rea din partea criticii unicul său roman, *Întîmplări de pe Călmățui*, plasat, pentru a respecta multele paralelisme cu maestrul său Sadoveanu, în cîmpia munteană de sud, ca *Mitrea Cocor*. O febrilă activitate de povestitor-nuvelist urmă celor două romane neîmplinite, împletită la fel

bună pentru romanul *Satul uitat* — și acesta, ca și înaintașele *Măriuța* și *Cine seamănă vînt*, tot panoramă a satului contemporan. Ambiția sau aspirația autorului de legendă ale universului țărănesc etern, mai ales vechi, încremenit, era să dea o imagine a satului dinamic, ce se smulge conștient din atemporalitate, matcă și eres, și navighează grăbit în oceanul vremilor noi... Patosul evocării, miturile cețoase, fantazările întretăiate cu viziunile unei biologii diforme, ale unei sociologii deturnate — trebuiau să se convertească în simboluri luminoase, în pagini exaltate despre peisajul rural contemporan. Scriitorul lucra cu revelații, eroii săi ajungeau la cunoaștere și la conștiința de ei înșiși nu rațional, ci prin

hrănească din fapte cunoscute bine de scriitor: întîmplări adevărate, pagini de istorie, tradiții și legende. Scriitorul repovestea, nu povestea. Noutatea și tăria sa erau limba, arta evocării, nu subiectul. Ce poate face într-o vacanță de-o vară un geolog întors în satul lui — romancierul nu văzuse, ci trebuia să imagineze. În mina de cupru intrase, dar în Udești săi din ținutul Sucevii, care-i populează toată literatura, nu se descoperise nici o mină de cupru; trebuia închipuită, prin urmare, și aceasta. Pentru veridicitate, prozatorul îl trimite pe geologul Nicolai mai întîi să descopere petrol, pe dealurile din jur. Eroul colindă sirguincios preajma, după hotărîrea părintelui său literar și, firește, nu află petrol. Abia a-

ceva în cap, îi ia pietrele cu minereu de cupru și, lăsîndu-și leșinată victima, pleacă el cu descoperirea la raion, la secretarul cu problemele geologice... — Bădița, intervine iar lectorul, nu există la raion astfel de funcții, lucrurile acestea se lămurisc în București, la Comitetul Geologic, la partid, la guvern; sînt acolo comisii, experți, lucru greu și complicat. — În aceeași zi, se dă de la raion dispoziția de deschidere a trei șantiere naționale: unul pentru construirea liniei ferate de la oraș pînă în sat, al doilea de deschidere a minei de cupru, al treilea de transformare a satului în oraș...

— Bădița, urmează neînduplecat lectorul, șantierele naționale se hotărăsc altfel, nu așa, peste noapte! Există un sistem de planificări, de investiții, se fac estimări ale zăcămintului; ches-tiunile de anvergură națională sînt stabilite de organismele de stat cu atribuții pe plan național...

Însă romanul nu zăbovește asupra unor astfel de detalii, ci trece la descrierea nopții de neuitat cînd vine coloana mașinăriilor moderne spre sat, ca să înceapă lucrul la mină, la calea ferată. Acestea e clar că scriitorul le-a văzut, împrejurări ca aceasta a trăit, tabloul e de neuitat, așa cum emoționantă e delta din care vine geologul, și cutremurătoare e fuga infometăților din satul ars de secetă, cu care debutează romanul.

Camilar a văzut cîndva convoaie ale foamei — le evocase cu un zdrobitor tragism în volumul de nuvele *Avizuha*, din 1946, pe care lectorul amintit îl vestejise, nedrept, în prefața lui din 1961 la *Negura*; Bădița trăise exoduri umane sau cataclisme asemănătoare. le auzise povestite, le întîlnise în legendeale satului, și le-a redat zguduitor în romanul *Prăpădul Solobodei* din 1943, în *Negura* din 1948—49, apoi din 1961. Convoitul de buldozere și excavatoare e o procesiune de monștri moderni, supuși de om, privilegiu unei teratologii domestice, ca în basme, unde toate fiarele și smei se supun viteazului Făt-Frumos; scaldă lui Nicolai în lacul vrăjit e scenă de feerie sau de vis; privilegiu dealurilor, a satului, comportările oamenilor sînt prinse în tablouri memorabile. Ce ne facem însă cu ordinele secretarului cu geologia de la raion, cu decizia lui de a se deschide pe loc trei șantiere naționale?

Lectorul nu dezarmează, cum nici autorul n-o face. Romanul devine obiectul unei aprige dispute. O experiență prielnică în materie îl determină pe întîiul să adopte tactica loviturilor piezișe, doar-doar va ajunge la rezultat, căci, cu toată nevoia de cupru, nu putem da la lumină, într-un roman voit realist, scene care nu au nimic a face cu viața! Bădița trebuie adus la realitate chiar în domeniul unde e el tare, în viața Udeștilor natali, altfel e degeaba.

MIHAI GAFIȚA

FRAGMENTE DIN „BIOGRAFIA UNOR CĂRȚI CONTEMPORANE”

o inimă fierbinte — eusebiu camilar (I)

de virtuos cu rescrierea operei. Deci, s-au refăcut și între-git legendeale istorice, s-au repovestit și înmulțit istoriile orientale, drept care a venit rîndul *Negurii*, transformat și el în povestire-roman, din roman „obiectiv” cum fusese. Genul era ispită supremă a lui Camilar: povestitorul își voia reafirmată valența de romancier, pe care *Temelia* n-o întărise, iar la *Negura* și-o substituisese benevol. Cele două romane, la care fusese nevoit să renunțe, îl zămisleau activ pe al treilea. Avea să-l prezinte editurii sub titlul *Satul uitat*. Între timp, anii petrecuți alături, doi la număr, în redacția *Gazetei literare* și prefața la noua ediție a *Negurii*, în „Biblioteca pentru toți”, consolidaseră din nou încrederea prozatorului în opinia lectorului său, mai ales că volumele *Inimi fierbinți*, *Cartea poreclelor* și *Cărțile săgetătorului* erau fără discuție o reapropiere de arta povestirii din *Turmele* și *Cordun*, de misterioasa lor mitologie rustică. *Nopti udeștene*, din 1960, din aceeași familie, tipărite de lectorul devenit acum editor, și apoi ampla culegere nuvelistică tipărită tot de el în 1963, sub titlul *Inimi fierbinți*, restabiliseră bunele raporturi vechi, circumscriind o atmosferă ce putea fi socotită drept zodie

iluminări, și acestea nu-l convingeau pe cititor dar, în același timp, sinceritatea scriitorului era totală, convingerea lui desăvîrșită fiind aceea că trebuie să dea un *Baltagul* modern, un *Ion* al acestui timp. Apăruta *Temelia* și neapărutele *Măriuța*, *Cine seamănă vînt* erau depășite; scriitorul renunțase la ele, cu inima grea, dar o făcuse. În loc propunea *Satul uitat*. Pe acesta era hotărît să și-l apere cu îndrăjire. E vorba aici de geologul Nicolai, fugit de-acasă de copil, din nordul Moldovei, în vremea foametei din 1946, și trăit ani la rînd în Dobrogea, pînă își ia diploma universitară. El pleacă într-un tirziu înapoi la obîrșia lui, pentru o vacanță, să-și vadă locurile și neamurile. Icoane vechi și noi se amestecă în fața ochilor săi. Romanul e istoria întoarcerii geologului în satul natal și a procesului declanșat de el aici, odată cu marea descoperire pe care o face: identificarea unui zăcămint uriaș de cupru, dat numaidecît în exploatare. Ca și în alte cărți ale sale, Camilar a pornit și aici de la un miez real, de la o dramă pe care o și anunța într-o dedicație: „În amintirea nepotului meu Nicolai, fiul Rafirei, dispărut în timpul foametei, la Cara-sù”. Modelul îndepărtat al geologului Nicolai nu se întorsese niciodată în „satul uitat” de Dumnezeu și de oameni, de unde pornise în lume; scriitorul fantaza, prin urmare.

Însă închipuirea lui Camilar învățase dintru început să se

cum se pune marea întrebare a geologului Nicolai: „Ce-ar fi să caut cupru?”.

— Bădița, reproșează lectorul, și petrolul și cuprul se caută cu instrumente, cu echipe întregi, forînd ici, săpînd dîncolo, făcînd prospecțiuni și măsurători, analize și studii, nu cum te-ai duce, bunăoară, cu un-dița la pește, sau cu cofița după smeură!

Bădița se uită neîncercător și dă din cap cu totul neconvins. — Dar știi dumneata că nouă ne crapă măsura după cupru? Știi că toată electrificarea se bazează pe cupru?

Lectorul știa ori nu știa asta — vorba e că descoperirea cuprului e o treabă mai complicată decît aceea pe care o întreprinde geologul Nicolai. Însă el pleacă netulburat pe dealuri, cercetează pietrele de ici și de colo, se cufundă într-un lac cu apă rece, trece printr-un fel de coridor subteran și răzbește într-un tărîm necunoscut, stă de vorbă cu oamenii — și uite că descoperă două pietre, care conțin fără nici o îndoială minereu de cupru. Proba e făcută. Zăcămintul nu poate fi decît undeva pe aici...

Și geologul Nicolai stă înduioșat, fără mișcare, pe dealul lui drag, contemplînd cu închipuirea privilegiu viitorului sat Cudalbi prefăcut în oraș, cu linia de tren atît de îndelung rîvnită de dragii lui consăteni, cu șantierul, cu mina, cu noile construcții...

Așa ar fi, dar iată că un adversar neștiut al intențiilor lui încearcă să-i fure taina. O și face. Îl lovește pe geolog cu

socialist etc.). Conținutul nou al moralei se manifestă deopotrivă prin valorile etice mereu în creștere ce intră în sfera moralei și prin influența crescîndă a valorilor morale asupra celorlalte laturi ale vieții sociale.

Al doilea factor este capacitatea de adaptare a membrilor societății socialiste la cerințele vieții sociale. Istoria moralei arată că în trecere de la o orînduire la alta întîlnim crize morale. În țara noastră trecerea de la capitalism la socialism a dus dimpotrivă la ridicarea pe noi trepte a moralei, la îmbogățirea neînteruptă a acesteia cu noi elemente specifice orînduirii noastre.

Ritmul rapid al dezvoltării economiei țării este un factor ce influențează ritmul în care se impun noile valori morale. Astăzi morala socialistă pune stăpînire tot mai mult pe mi-lioanele de oameni ai muncii, fi

orientează în întreaga activitate ce o desfășoară, în activitatea profesională și obștească, în familie etc.

Un factor primordial este Partidul Comunist Român care acordă o deosebită atenție rolului eticii în viața socială. Congresul al X-lea, Conferința Națională a partidului au stabilit măsuri concrete care se aplică cu rezultate tot mai bune pentru educarea oamenilor muncii în spiritul normelor și principiilor eticii comuniste. În etapa actuală capătă noi valențe lupta dintre nou și vechi, dintre principiile noi marxiste, care capătă amploare tot mai largă, și vechile deprinderi și obiceiuri negative care se restrîng tot mai mult. Aceasta sporește eficiența deciziilor etice în activitatea socială a oamenilor. Astăzi deciziile etice pun în valoare tot mai evident talentul și energia creatoare a oamenilor.

Cerințele vieții sociale în orînduirea noastră impun decizii etice bine gîndite, raționale, eficiente, în spiritul umanismului și demnității umane.

Fundamentarea științifică, bazată pe metodologia materialismului dialectic și istoric, ne ajută să înțelegem procesul complex și contradictoriu al progresului moral. Clasicii marxism-leninismului arătau că de-a lungul istoriei, în orînduirile cu clase antagoniste, acest proces a corespuns numai în linii mari și în ansamblu dezvoltării progresive a societății (de la o formațiune la alta). Masele populare au dus mai departe valorile morale ale omenirii, care își găsesc deplină încununare în orînduirea socialistă în care criteriul de apreciere a progresului moral vizează dezvoltarea nestînjinită multilaterală a fiecărui cetățean în strînsă legătură cu nevoile de ansamblu ale societății.

progresul moral

(Urmare din pag. 1)

nouă perioadă au apărut trăsături etice care duc la dezvoltarea altor criterii de apreciere a progresului moral. După unii autori marxști criteriul progresului ar fi evoluția normelor elementare morale de conviețuire socială, după alții ar fi lupta dintre bine și rău. Fiecare dintre aceste puncte de vedere comportă discuții. Lupta pentru lichidarea exploatarii este valabilă pînă la victoria socialismului, iar normele elementare morale se modifică de la o orînduire la alta. În ce privește lupta dintre bine și rău, ea se modifică în funcție de atitudinea fiecărei orînduiri față de aceste concepte, (ceea ce este bine pentru capitalist este rău pentru proletar). După părerea celor mai mulți eticieni marxști, criteriul ge-

neral al progresului moral este gradul de umanizare a vieții sociale, evoluția umanismului și interferența lui cu toate laturile eticii (azi se vorbește și de criteriul axiologic). Acesta ar fi criteriul general. Sînt însă criterii particulare, ca lupta dintre bine și rău, și altele. În condițiile socialismului, progresul moral capătă o serie de caracteristici în funcție de factori care se cer subliniați. Unul din ei este conținutul nou al moralei socialiste determinat de noile condiții social-politice și exprimat prin noi valori și principii etice. În acest proces se are în vedere prelucrarea valorilor morale pozitive din trecut (cînte, dreptate, adevăr) și elaborarea de noi valori morale (atitudinea socialistă față de muncă și avutul obștesc, colectivism, patriotism.

actualitatea literară în dialog :

MOMENT EUGEN JEBELEANU (I)

AL. PROTOPOESCU: Iată, peste puțină vreme, se vor împlini patruzeci și cinci de ani de la apariția primului volum de versuri al lui Eugen Jebeleanu (*Schituri cu soare*, 1929), și nu s-ar putea spune că toată această distanță a prisosit nici poetului, din cale-afară de auster cu propria avuție de har, nici criticii, inexplicabil de economicoasă și mai ales prea oficioasă în aplecările sale spre această veritabilă „celulă” a poeziei noastre moderne, cum spune cu un atare prilej Ștefan Aug. Doinaș. S-ar putea ca lucrurile să decurgă unul din celălalt. Autorului recentului *Hanibal* i-a plăcut pur și simplu să se lase „uitat”, uneori decenii întregi. Mă grăbesc chiar să mă mir de impetuoasa fecunditate a unor poeți din preajmă, care pe la douăzecișisase de ani sînt semnatarii a șapte volume de versuri!

Dar această parcimonioasă autoadministrare a destinului liric nu poate explica, singură, faptul că poetul nu are încă o retrospectivă editorială concludentă, cînd — iarăși confrunt faptele — confrăți cu jumătatea și sfertul experienței sale au scos, de mult, cîte una-două cărți cu cunună antologică. Nu-mi închipui cită greutate ar putea avea în momentul de față o culegere de comentarii intitulată „Eugen Jebeleanu interpretat de...”, în genul seriei recent inițiate de o editură. Sînt aproape sigur că o astfel de întreprindere ar fi sub valoarea operei poetului, cînd nu ar fi de-a dreptul deformatoare.

Ceea ce cred că a stînjinit și diminuat relația, altfel destul de ceremonioasă, dintre critică și poezia lui Eugen Jebeleanu e un „amănunt” în aparență paradoxal. Mă gîndesc la așa-zisa consacrare de manual, de care scriitorul a beneficiat firesc și la timp, dar care, prin rutină, a ajuns să funcționeze ca un mod de „înghețare” a contururilor valorice, pe de o parte, pe de alta a contat ca datorie împlinită în ochii criticii. Am trăit acest sentiment nu cu mulți ani în urmă, cînd a fost să recenziez volumul *Elegie pentru floarea secerată* (1967) și mărturisesc că și azi mai simt urmările conștiințiozității liceale cu care am asimilat imaginea „de manual” a poetului. În ce constă aceasta? În reflexul automat de a găsi la locul lor „tema” și „ideea”, virgula și sinecdoca, urmate în variabil de apelul la concepte prestigioase. Fac parte din generația care a așteptat cu resemnare, în toate tezele și examenele de literatură română, „analiza literară” la *Lidice* și *În satul lui Sahia*, la o vîrstă cînd nu era mare lucru ca un subiect să-ți devină sățios prin standardizare didactică. Iată de ce cred că poezia lui Eugen Jebeleanu, ca de altfel și a altor poeți „clasicizați” de deceniile 5—6, are neapărată nevoie de privirea limpede a unor critici în adevăratul sens al cuvîntului. Căci, în afara poetului perfect adecvat instrucției noastre umaniste, în afara poetului bun de tălmăcit în limbi străine și a poetului premiat, există un Eugen Jebeleanu necunoscut, nedescoperit, **inaccesibil** — aici am vrut să ajung — în tragismul său. Această particularita-

te constantă a liricii sale nu mai ține de un volum sau altul, ci de alcătuirea intimă a ființei, care avînd eroismul de a rezista oricărei rețete estete, a migălit intransigent la transferul în vers al omenscului pur și esențializat.

Pentru mine, Eugen Jebeleanu este poetul care ilustrează în cel mai înalt înțeles artistic celebrul stih parnasian: „le plus grand soupîr fait le plus beau vers”. De altfel, în *Elegie pentru floarea secerată*, există o profesiune de credință intitulată manifest *Arma secretă*, absolut identică: „Nu fi laș — umblă — respiră, / ferește-te de lacrimi — preferă opalele. / Ai putea fi un bijutier bun de lacrimi — / **Fă din durere artă**.” (s.n.).

Nu întîmplător această ultimă devoțiune spirituală, începută cu tălmăcirii din crepuscularul, liturgicul și răzvrătitul Rilke, premergătoare debutului, rămîne, pînă în ciclurile ultimului *Hanibal*, linia de forță inconfundabilă a poeziei sale, căreia autorul nu i-a îngăduit să iasă în lume decît în momentele de paroxism. Or, aceste momente poetul nu le-a ales nici din lumina veiozei, nici din existența savantă a cuvintelor, ci din istorie și autobiografie. De aici misterul neestetizat al liricii lui Eugen Jebeleanu, de aici lapidaritatea și esențialitatea neafectată a versului, trăsături ce nu pot fi întodeauna cuprinse în categoriile tradiționale ale teoriei, cum ar fi **elegia, realismul liric, umanismul** etc. Mai presus de acestea, dar în interiorul lor, Eugen Jebeleanu este un modern thanatic, iar opera sa un prelung **bocet** în ce are mai pur, mai sfințitor și mai intraductibil acest cuvînt. El este poetul care a făcut din această matrice poetică românească o dimensiune universală, neresemnindu-se să facă din mijloacele lamentației universale o dimensiune autohtonă.

CORNEL REGMAN: O disjungere mai hotărîtă e necesară pentru discuția noastră, concomitent cu... încetinirea vitezei. Altfel, riscăm să spunem lucruri de o oarecare importanță „fără-a prinde chiar de veste”. Nici noi, nici mai ales cititorul. Mai întîi, ce e cu „consacrarea de manual”, cu „poetul de manual” Eugen Jebeleanu? Poate fi năpăstuit poetul pentru că manualele și antologiile tematice își fac de lucru, cu încăpăținare, mereu cu aceeași bucată? Nu-i mai puțin adevărat, iarăși, că **acea bucată există** în opera autorului și, pe lingă ea, altele, de aceeași factură, care-i țin trena, îi formează anturajul. Dar Jebeleanu e departe de a exemplifica singur această particularitate. Aproape identică e situația lui Mihai Beniuc, a Mariei Banuș, a lui Radu Boureanu, a lui ~~Miron~~ Radu Paraschivescu, poeți cu o prezență palpabilă în lirica anterioară Eliberării, poeți ai resurecției sau măcar ai momentului insurecțional, în perioada 1942—1946, în fine, poeți-agitatori în anii de început ai construcției socialiste. Din păcate — mă refer la această ultimă perioadă — poezia era înțeleasă ca

emanînd de la o ființă care trăiește între pereți de sticlă, în văzul public. Poezia angajată, poezia politică, poezia cetății (cum, într-un fel mai poematic, i se spune acum), care de la Whitman încoace trăiește vîrsta ei modernă, după ce în epoca redeșteptării națiunilor își trăise copilăria și adolescența, nu poate fi făcută vinovată de mezialianța cu anecdotismul.

Revenind la Eugen Jebeleanu, e de subliniat faptul că poetul tipic „de manual” (*Lidice*, *În satul lui Sahia*, *Bălcescu* etc.), cu poezii rezumabile în care anecdota, montată cu abilitate, dă pe față și o anumită „maiestrie” (absolut nefolositoare), e concurat relativ repede de poetul unor ambiții mai vrednice, care nu-l înstrăinează nici de istorie, nici mai ales de patosul civic, apropiindu-l în schimb de poezie. **Surisul Hiroshimei** este indiciul acestei emancipări, al reînscriserii pe orbita lirismului, poziție cucerită nu numai pe planul „viziunii”, al „ideii poetice”, dar cu consecințe durabile și în planul limbajului. De fapt, nici nu știm cum s-ar fi și putut produce miraculoasa levitație dacă poetul n-ar fi știut să așvîrle la timp peste bord cuvintele îngreuiate de duioșii factice, reprezentările prăfuite, versificațiile netrebuincioase, tot acest balast prin care producția lui aducea cu a altor șapte. Pe nesimțite, el și-a reeducat bunele deprinderi care-l alătură acelei poetici percutante, consecutivă experiențelor de atîtea feluri ale secolului (expresionism, avangardă etc.), ce numără printre rezultatele ei cele mai frapante faptul că poezia se pune în mai direct și mai expresiv contact cu realul, asumîndu-și-l fără intermediar. Numai că spre deosebire de un Neruda („receptat” la noi, la un moment dat, de Maria Banuș), din descendența whitmaniană ple-torică, la Eugen Jebeleanu „cîntarea” își impune accentul austerității, ea exprimă o mare înfrinare a disponibilității spre joc, mărturisind acel gen de supunere la obiect care e al piliturii de fier ce se rînduiește **decis** pe liniile de forță ale cîmpului magnetic.

Această relativă austeritate este însă a mijloacelor, a expresiei și nu a fondului sufletesc, care-și dezvăluie o rară propensiune spre patos, spre suferință, **vocația thanatică** atît de exact identificată de convorbitorul meu. Încît ceea ce s-a spus cu privire la bocet ca modalitate de a cuprinde și înlănțui un flux lăuntric cu tot ce are el mai năboitor mi se pare de un adevăr indubitabil: într-adevăr, mișcarea fundamentală a lirismului lui Jebeleanu e cea spre plîns, cernire și prohodire. După Octavian Goga, dar cu altă motivație și gesticulație, și în alt context istoric-spiritual, Eugen Jebeleanu este în poezia noastră al doilea poet al jalei, și unul și altul mari admiratori ai lui Petöfi — poet „thanatic” el însuși — acționînd desigur asupra celor doi mai mult ca limpezitor și mai puțin ca model sau impuls. La Jebeleanu, manifestarea acestei dominante e atît de irepresibilă că o găsim la toate „nivelele” și vîrstele creației sale, mult înainte de a fi justificată de accidente vieții intime, căci coarda lui lirică n-a vibrat mai puțin intens la solicitările tragice ale istoriei decît la sfîșierile biete inimi prîdîdite.

Nu se poate nega plînsului necontrafăcut capacitatea de a orchestra un vast poem ca **Surisul Hiroshimei**, în care „vocale” sînt tot atîtea bocete, nu mai plîns care e cu atît mai zguduitor cu cît e mai stăpînit, și e cu atît mai stăpînit, cu cît acordă mai mult preț candoarei. E clipa cînd bocetul se înfiltează — pe drumuri numai de poeți umblate — cu cîntecul de leagăn: „Crescuseră ierburile încă o dată. / M-am dus s-o aștept. / Lasă-mă, te rog, lasă-mă să mai dorm puțin... — / m-a rugat. // M-am dus să mai aștept un an din / puținii mei ani, un an / din nesfîrșitii ei ani...” (*Iarbă proaspătă*).

Sînt convins că despre bocet ca „matrice poetică românească”, promovată — prin fapta lui Eugen Jebeleanu — printre categoriile lamentației universale, convorbitorul meu are încă destule de spus. Înainte de a-i trece cuvîntul, aș vrea doar să mai observ că în acest din urmă volum al poetului se rostesc preferințe pentru un cîntec simplu și esențial, direct și totodată saturat de reflecția conținută (care nu e mai niciodată mîngîietoare, ci mai degrabă amară și chiar sarcastică), liric-magic prin capacitatea pe care o au lucrurile de a sugera starea elegiacă, elementar-poetic ca tot ce ține de condiția liminarului. Acest cîntec, această elegie mai curînd dură decît neagră, Jebeleanu a mai încercat-o, și s-ar putea spune că începuturile ei sînt de căutat în creația sa din timpul războiului, înainte ca gustul pentru oratori și pentru anecdotic să-l fi cîștigat. Două poeme, îndeosebi, publicate în **Preocupări literare** și în **Kalende** (1942—1943) sînt de amintit: **După luptă**, un bocet autentic (amintind de nu puține poeme din *Elegie pentru floarea secerată* și de „cîntecul” reprodus anterior) și **Veacul de grație**, în amintirea prietenilor dispăruți în război, acesta din urmă mai aproape, prin tonalitatea aspră, prin nota de demistificare dureros-dramatică, prin gestul patetic din final al refuzului oricărei alte atitudini în afară de disperare, de unele poeme din *Hanibal*: „Vă risipeați luminoși ca florile, roată, / Și erați florile cele mai stranii, / Căutați printre lacrimi, neregăsiți niciodată, / Creșteți în jos ca năzdrăvani... // Arar, mai revenea cîte unul din voi, / Dar jocul de foc cumplit îl vrăjise. / Plecase, vîsînd la basmul lui Ulysse, / Cu ochii lucind ca stelele-n plop — / Și se întorcea tăcut și ciclop. // Și cel ce la codrul cu fauni visase / Și la licornul pierdut printre stele, — / Scăpat din vârtejul de frunze-nroșite, / Mă ajungea — azi el însuși un faun — / Trăgîndu-și piciorul răpit dintr-un scaun”.

Și acum finalul: „Ghiuleaua lunii mi-atîrnă pătata, / Durerea înaltă pustie o stîncă / Și ochii mi se-mpăienjenesc deodată. // Prefă-te, liră mohorîtă, -n lopată / Și sapă-mi o groapă tăcută și-adîncă...”.

AL. PROTOPOESCU: Intr-adevăr, unele distincții mai mici și mai mari privind structura bocetului la Eugen Jebeleanu sînt necesare, fiindcă, receptat exclusiv în mentalitatea lui folclorică, termenul ar putea duce la imprecizii. Deosebirea ca și interferențele cu specia orală de referință se compun într-o chestiune de **psihologie lirică** cu reflexe mai numeroase. Bocetul, în accepție colectivă — se știe —

este o manifestare de ritual, cu un anume statut interpretativ. Prestanța transfigurativă a bocetului se rezumă adesea la valoarea reprezentărilor alegorice ale morții și ale itinerariului thanatic, reprezentări în general naive și limitate ca fantezie la puterea de intervenție magică a unor simboluri rudimentare. Căința lirică a lui Eugen Jebeleanu este fundamental profană și intimă, refuzînd dezvoltarea spectaculară a jalei dintr-o fătîșă neîncredere în magie. Poetul **Elegiilor...** și al ciclului **Răul pe obraz** a epurat plîsul de la căpătîiul ființei dispărute de orice conținut exorcizant. Așa se face că poezia care a urmat grandiosului **Suris al Hiroshimei** nu se lansează în viziuni panoramice ale groazei și durerii, nu-și îngăduie investigații metaforice senzaționale în interiorul termenilor de viață și moarte. Faptul se cuvine subliniat ca o biruință a personalității asupra modelor, într-un moment în care eseistica lirică pe teme „existențiale” a făcut o imprevizibilă carieră.

Sobru și silențios, poetul își oblojește sufletul năruit cu liturgică simplitate și ingenuitate tragică, păzînd să rămînă sincer și neteatal cu propria lui suferință. Cum însuși spunea undeva, el este asemenea unui „cărăbuș orb”, plutind după crepuscul printre amintiri și umile obiecte evocatoare, cu grija de a nu stîrni zgomete profanatoare. Un nasture, un flacon, o umbră sînt suficiente pentru a declanșa clipa de solemnitate lirică în care intensitatea pustiitoare a îndurării nu mai are nevoie de nici un efort stilistic, nici de vaiete, nici de terminologia prestigioasă a meditațiilor despre moarte, fiind de-a dreptul refractară la imagine. În planul expresiei faptul se realizează prin notație cursivă, firească, voit necizelată, printr-o decență ignorare a splendorii poetice. Această renunțare la veshminte lucitoare, această atitudine primitivă, concretă, individualizează și impune poezia mai mult decît orice calcul subtil de tropi, spre care Eugen Jebeleanu părea ispitit la începuturi. E un motiv pentru care raportările și judecățile de situaire se întreprind cu dificultate.

Propuneți mai înainte o apropiere de poezia lui Octavian Goga. O văd posibilă pînă în momentul în care sesizăm profunda diferență dintre gesticulația patetică, arzătoare, dornică de amplexare a poetului ardelean și suspinul stăpînit, estompat al lui Eugen Jebeleanu. Poet funciar thanatic este și Dimitrie Stelaru, dar cită deosebire între versul misterios, anarhic, prevăzut cu se-rafi și miracole negre al poetului de curînd dispărut și tînguirea verosimilă, directă, neprelucrată a lui Eugen Jebeleanu!

Chiar și atunci cînd episodul sufletesc pretinde o anumită mișcare scenică, autorul recentului *Hanibal* consimte s-o facă fără clamoare și fast, în stihuri ce ajung astfel la austeritatea enunțativă a aforismului: „Acum e ora cînd eroul / alt merit neavînd decît / de-a fi înfruntat singurătatea, / se stringe, singur, el de gît. // O face fără înfrîntare / și fără bucurie, doar / cu silă, fără resemnare, / că totul fost-a în zadar. // A încercat să-nalțe gînduri / și-a suferit și el un pic, / vîzînd cum viermii rîndurînduri / din viață făuresc nimic. // Rămînă viermii, el se duce / ne-nfricoșat de ei, și strîns / mina-i ce-a rămas curată / de ploi spălată și de plîns”. (**Argument final**).

„Bijutierul de lacrimi” cizelează cristalul cît mai aproape de forma lui naturală. Fără false strădanii gnozice, fără invocații tenebroase și strigoi, bocetul lui Eugen Jebeleanu se structurează într-o înfiorată comemorare a ființei cu vremelnicia ei.

triumf *)

1.

Din Tine a strălucit mireasma
— imi ziceam — aidoma făururilor
de glorie neplecate, neinduplecate.

Supuse sufletele noastre cernite
în bălăile avute, nevrute, limpeze
pe sub columnele secolelor, pe unde
preumblatu-s-a triumf.

Din Tine, pământ al nostru,
străluci mirodania duhurilor,
ale celor petrecuți prin foc, prin
sabie;

tăciuniții, despicații,
ca să se înalțe columne,
columnele de fapte ziditoare
ale triumfului,
al nostru triumf.

2.

„Nu mă golesc niciodată“,
ca să trec, să-mi petrec
ulciorul faptelor pe sub arcul Tău.

Ziditu-l-am, înălțat arcul
încovoiindu-mă încordat tare
să plece de la mine, de la noi,
săgeata.

De la mine și de la toți,
de la toți românii
dușii, întorșii
din bălăii și din vegheri.

Licuriții ochilor din chindii
au străpuns zările
și anafura zorilor noi
a hrănit straja
de la cea dintâia,
la cea mai de pe urmă.

„Nu mă golesc niciodată“,
doar adast ulcior plin
de darurile licorii din dor.

Pe sub arcul Tău
mă încovoi, mă strunesc
să mă înfig săgeată,
(dar asta nu-i prea mult), ci
să ne înfigem săgeată pornită
din coarda Triumfului ce ni l-am
gătit.

3.

„Viforos poleind“, ci fără de aur
gloriile ne-au minunat de tăria
îndurării din răbdat.

Fără de aur poleind secolul acest,
la primul ei pătrar
urcă lucrările noastre, ale tuturor
RES PUBLICA
pe scuturile vieților aceste,
ce le-am scuturat plete duioase,
pentru împuțernicirea serbărilor,
ale Triumfului serbări.

Și-acum pe tihna, cergă întinsă
robotim, robotim la facilele
viforos aprinse de faptele noastre
poleind strălucirea fără de aur,
dar mai nestemat lucitor
din rivnă, din neostoit,
ridicate din poale de mult,
de demult la pisc mirat,
minunat triumf.

„Izvor neîmpuținat“, triumful sosit,
pe umerii noștri ridicat,
de circa-ne rezimat.

Altoi am pus și rod au dat
pildele noastre în feții
la triumf chemați și sosiți
să-l sporească.

Să-l sporească!

*) Poemele de deschidere ale volu-
mului „Triumf“, la Editura militară

AUREL DUMITRESCU

e vremea

Lumină nerodită sta pe țară
Uscată steaua ei s-o înveșminte
Și dorul ce doinea pe la răspînte
Se cuibărea în lacrimă de seară.

POETII CÎNTĂ PATRIA

Descătușat izvorul sfintei trinte,
Lumină ninge fruntea cu tiară,
Un dangăt amplu clopote-nfioară,
Suave orele încep să cînte.

E vremea exaltatelor bulboane,
Dau tulnicele sunet și aprinde
Semnale, șirul slovelor în șpalturi;
E vremea fastuoaselor coroane
Care pîdesc stejrarilor în ghinde
Dezlănțuirea marilor asalturi.

ȘERBAN GHEORGHIU

partidului

Partid,
Izvor de-nțelepciune
Și lumină.
În timp
Și spații
Tu răzbați

Luminind mintea
Încălzind inima
Soldaților muncii

Partid,
Ești pretutindeni pentru noi
Măiastră călăuză
Cînd, departe de cerul patriei
Pe mări și pe oceane
Plutim,
Purtînd temerari,
Purpuriile și tricolorele
Flamuri

Aici, la hotarele gîndului,
Auzim cum se-ngîină
În huetul valurilor,
Doina
Lanurilor
Sondelor
Codrilor
Furnalelor
Și atunci simțim
Cum cu tine, Partid,
Ne înălțăm
Columnă
Spre zenit
Spre însoțitul, comunistul zenit.

facsimil

facsimil

Prea tirziu

*Erani singur. Cînova de-feră
Mi-a lăsat în ușa pe noptot.
M-am sculat cu greu din asternuturi
Ca din marte atunci cînd 'esti chemat.*

*- Hai, deschide! mi-a strigat din strada
Elosul ei de aur și de vis.*

*Bîghăind cu cheile în mînă
Am îngîns zăvorul și-am deschis.*

*O lumină-naltă, înmîhitoare,
A privit la chizul meu zîrcit,
Apai lung la părul alb ca neaua,
De furtună vîetii atîncolit.*

*- Cine ești? am întîlnit-o-n seapță,
Ai ceva cu mine? Vrei Cîrta?*

*- Eu sînt Fericeirea, mi-a spus dulcea,
Și-am ajuns acum la dumneata.*

*Am zîmbit privind-o cu tristete,
Am tras grabnic ușa și-am plecat.
A lăsat ea-n urmă și mai tare,
Dar am fost și eu meniduplicat.*

*Be puteam să fac? Venea zadarnic.
Traienit de vreme n-putuse,
Am trimis-o alături la sun tinărt.
Pentru mine prea venea tirziu.*

lingronianope

anotimpul narciselor

Și cîntă tulnicele
pentru tăcerea de cupolă
a ierbii
din care s-a urcat
visul albastru
pentru flacăra sacră.

Cîntă tulnicele
pentru roata de narcisă
neînsîngerată
de trupul lui Horea.

Pe geana colinei
brațele-ntinse prind soarele
ridicat printre tulnice
în flacăra rotundă
pentru anotimpul narciselor.

VASILE BOTTA

izvoare

În somnul pădurilor alunecă
stele...

Pe cărări tocite
se-aud urmele străbunilor
rezemați în arcuiri de vreme
Peste cumpăna finții
ninge cerul

izvoarele alunecă din țarină,
în griu
caili își prăfuiesc setea
în ciuturi de seară
și mă mîngieie dorul izvoarelor
ca un ecou de lumină.

EUGEN ISPIR

cantemir

ISTANBUL — ÎN RUINELE PALA-
TULUI DE PE BOSFOR

Chinuit de gînd,
Sulițe-n priviri,
Mîini căscate-n vînt,
Pescăruși jelind,
Fesuri, foc de mac,
Valuri clocotind,
Pinze de corăbii
Ce-mpletesc destinul,
Turnuri de moschei,
Agățate-n cer
Voinic de la galere
Cu vis de ienicer.

MOLDOVA ÎL AȘTEAPTA

Iașul iese-n cale,
Pe trepte de fir,
Soarele coboară
Peste catedrale.

Clopote pornesc
Orchestra-n văzduh,
Norodul e-n murmur,
Rîuri de sumane,
Glasuri, zbor de păsări,
Mîini ce-nnoadă datini,
Fulguesc tulpane.
Mireni și prelați,
Într-un fapt de seară,
Își primesc stăpînul
Cu lacrimi din soare,
În răstimp de vară.

STĂNILEȘTI

Dar urechea prinde
Șoapte din destin
Presimțiri celeste,
De negru venin.
În crunta înfruntare
Cînd neînța
Ființa își îngroapă,
Apare o îndurare
Pe valea dinspre apă.

MOSCOVA

Oștile se-mpart.
În necropola din străini,
Topit sub urme de feștile,
În taina fără de dureri,
Un chip postum
Al gloriei de ieri.

REVENIT ACASĂ

O soartă
Îl poartă
În prohod moldav
În raclă de chindrus
Ca în scrisul sorții,
Rămas pe vecie
Chip,
Din chipul morții

SCRIITORII ȘI PATRIA

Pînă la revoluția de la 1848, nici un alt moment istoric nu a antrenat atît de profund pe scriitorii din țările românești. Nicolae Bălcescu, sufletul acestei revoluții, a fost el însuși un cărturar de seamă, care și-a subordonat talentul și erudiția imperativelor epocii. Într-o scrisoare a sa către Vasile Alecsandri, datată 29 noiembrie 1847, a rămas consemnată starea de spirit generală, conștinând într-o înțelegere a necesității de a abandona reveriile și cazuistica intimă în favoarea participării integrale la marele act patriotic: „Să nu ne mai trudim dar, iubite Basile, a alerga după fericirea intimă, o nălucire ce tu nu vei mai putea găsi, ce eu n-am găsit niciodată, și pe care e multă vreme de cînd n-o mai caut. Să întorcem ceea ce ne-a mai rămas din dragostea

noastră, s-o întorcem către țara noastră. România va fi iubita noastră”. Conștiința scriitorilor pașoptiști este puternic marcată de acest sentiment al responsabilității istorice și patriotice imediate. Timpului lenes fanariot, care îngăduia curtoazia și versificările galante, i se substituie un timp modern, revoluționar. Poetii însuși contribuie la instituirea noului ritm al existenței sociale, îndemnîndu-și compatrioții să-și modifice radical atitudinea față de propria lor condiție: „Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte / În care te-adînciră barbarii de tirani, / Acum ori niciodată croiește-ți altă soartă, / La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani”. Dar acțiunea lor nu se limitează la scrierea unor pagini de literatură mobilizatoare. Adevă-

rați oameni politici, scriitorii revoluției de la 1848 elaborează programe și proclamații, adresîndu-se direct publicului și implicîndu-se concret în evenimente. Documentele rămase de la ei atestă modul în care aptitudinile literare — persuasiunea, imaginația, suplețea limbajului — s-au transformat în instrumente ale demersului politic. Imagini din poezia lui Vasile Alecsandri se pot recunoaște de pildă în **Protestația** în care, vorbind „în numele Moldovei”, poetul denunță consecințele nefaste ale domniei lui Mihail Sturdza și formulează revendicările „obștiei”. Dar aceste imagini nu mai au aici rolul de a delecta estetic, ci de a trezi indignarea și dorința de acțiune: „Acum Mihail Sturdza triumfează, căci a ajuns la scopul său! Tinerimea, nădejdea țării, este proscrisă! Patrioții cei mai vrednici sînt depărtați de la sinul patriei, încît cei dintre dinșii care sînt încă pe loc au rămas fără ajutor și fără putere! Acum domnul Moldovei triumfează căci Moldova poartă doliul copiilor săi!”. Mijloace diferite sînt puse de M. Kogălniceanu în slujba aceluiași mobil. Istoric cu o perspectivă amplă asupra trecutului poporului nostru și virtual romancier realist, autorul **Tănelor inimii** aduce ca argument al încrederii în viitor tenacitatea cu care neamul românesc a înfruntat de-a lungul secolelor vicisitudinile istoriei: „În tot cazul bun sau rău să nu deznădăjduim însă; să avem credință în viitorul nostru. O nație asupra căreia au trecut huri, goți, avari, vandali și alte atîtea semînții străine, o nație care optsprezece veacuri, cu toate atacurile timpului, cu toate năvălirile barbarilor, a rezistat și s-a ținut pînă astăzi, o nație de șapte milioane de români, nu este cu puțință ca să fie oșindită de către providență să

piară tocmai astăzi în secolul naționalităților”. (**Dorințele partidei naționale în Moldova**). Luciditatea, demonstrația logică, buna cunoaștere a contextului istoric constituie, în acest caz, însușiri care pot convinge la fel de profund ca un discurs patetic. Să știe că **Proclamația de la Islaz**, cu excepția proiectului de constituție pe care îl conține, a fost redactată de Ion Heliade Rădulescu. Atitudinea profetică, exaltantă — imortalizată în aceste pagini de răsunet — este caracteristică și creației sale literare. Dacă însă, în poezie, gesticulația autorului **Sburătorului** pare uneori excesivă, gîndită în atmosfera momentului ea capătă o justificare deplină. Cine își imaginează mulțimea fremătătoare, în fața căreia a fost citită proclamația, nu poate rămîne indiferent la retorica, de o simplitate sublimă, a lui Heliade: „Adunați-vă cu toții sub steagurile patriei. Cele trei culori naționale vă sînt curcubeul speranțelor”. Cînd împrejurările au cerut-o, oameni luminați, care nu se preocupau în mod special de cultivarea talentului literar, s-au transformat în scriitori, pentru a însuși, prin cuvînt, masele populare. Într-un discurs ținut în anul revoluției, la Blaj, filosoful și juristul Simion Bărnuțiu adopta, la un moment dat, un stil de pamfletar, apt să facă din adevăr o evidentă și o datorie imperioasă: „Tineți cu poporul toți, ca să nu rădăciți, pentru că poporul nu se abate de la natură, nici nu-l trag străinii ușor în partea lor, cum îi trag pe unii din celelalte clase cari urlă împreună cu lupii și sfîșie pe popor dimpreună cu aceștia”. Reprezentînd un act de emancipare națională și socială, revoluția de la 1848 a stimulat energii nebănuite. Cu mijloacele care le stăteau la dispoziție sau pe care și le-au creat din necesități de moment, scriitorii au participat la declanșarea vastului proces de cucerire a demnității românești, proces pe care, la un nivel superior, România de azi îl continuă.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Deși Dobrogea nu a fost angrenată direct în vîrtejul revoluției pașoptiste — condiția sa de provincie periferică a Imperiului Otoman nu era proprie unei asemenea acțiuni — numele ei a stat în atenția revoluționarilor români, care, după înăbușirea mișcării, au crezut că vor putea, aici, la adăpost de prigoana reacțiunii, să continue lupta de emancipare socială și națională a neamului. Ideea transformării Dobrogei într-un avanpost al revoluției românești a fost îmbrățișată de Ion Ionescu de la Brad, Ion Ghica și Nicolae Bălcescu. Ionescu de la Brad, venit din Moldova în Muntenia în chiar anul revoluției, la chemarea lui Bălcescu, Eliade și Tell și cu sprijinul lui Alecsandri, în calitate de expert în problemele țărănești pentru aplicarea programului guvernului provizoriu de reformă agrară, este prigonit și el după reprimarea revoluției și se stabilește la Constantinopol. În Turcia, scăpă de internarea de la Brussa mulțumită intervențiilor lui Ion Ghica, aflat la Constantinopol dinainte de revoluție ca reprezentant permanent al revoluționarilor români pe lângă Poartă și care se bucura de multă trecere printre oficialitățile turcești. În Imperiu, Ion Ionescu de la Brad va face, între anii 1849—1857 — potrivit mărturisirilor sale (Ion Ionescu de la Brad, **Opere**, II, Buc. 1944) — o strălucită carieră agronomică. La Constantinopol este prezentat de Ion Ghica lui Noguès, editorul publicației „Journal de Constantinople” care îi va publica numeroase studii, unele adunate în cărți și broșuri. Datorită succesului avut cu publicarea notelor făcute cu prilejul unui voiaj la Brussa pentru a-și vizita confrății („Excursion agricole à Brussa” — 1849), tînărul inginer român se bucură de aprecierile autorităților otomane, care îl vor finanța pentru întreprinderea altor asemenea „excursiuni” științifice, ale căror concluzii le va publica, de asemenea, în jurnalul lui Noguès. După apariția lucrării „La Tessalie telle qu'elle est et qu'elle peut être”, Ionescu de la Brad este numit chiar membru în Consiliul Imperial de a-

gricultură și conșcolii de agricultură Stefano. Un eveniment cant pentru istoria vînciei noastre este cursiunea pe care, de în Dobrogea, în demnul și cu sprijin al lui Ion Ghica. ocazie el face un t diu etnografic, po nomic al ținutului năre și mare, prîn fel pînă la acea d de Noguès și în b

REVOL PAȘOPTI

cursion agricole de la Dobrogea”). te, un fragment di titlul „Populația D publicat în „Zimb în traducerea lui (O traducere inte insuși autorul în cursi agricolă în brogei”, iar alta m datorăm Florică publicată în „Anu gei”). Referitor la lătorie, Ionescu de publică un articol literară”, la 1855 (Dobrogea”). Fără i interesante, deoar destinate publicării țările făcute lui C 12 scrisori trimise voiajului dobrogea abia în 1943, sub Victor Slăvescu, „ ta dintre Ion Ion Brad și Ion Ghica Atît studiul, cît ne relevă a Dobr românii sînt maj limba românească preutindeni și fo strument de comu diversele naționa Ionescu de la Br atenție particular in care vede u viitor în activitată gîndă revoluționa a se desfășura f „Sînt românii, pr lor la muncă, ves și de aceea tot

NICOLAE
BALCESCU

Revenind la București după eșuarea misiunii, Bălcescu nu avea motive de mulțumire. Era supărat pe sine, el nu izbutise, în vreme ce la Islaz lucrurile se desfășuraseră mai mult decît bine. Sigur, avea și el meritele lui: încă de la venirea de la Paris făcuse înfiți demersurile necesare la Islaz și abia apoi o pornise spre București. Dar nu-și făcuse decît datoria. Era evident că A. Negru, pe care îl trimisese pentru orice eventualitate să rediscute situația cu Magheru, acum, în condițiile revoluției, nu putea împingea greutăți. Magheru era omul lor... Călătoria era nemiloasă: arșiță cumplită de vară, gustul amar al înfrîngerii! Se înjură în cele din urmă: ei, bine, era firește și un insucces personal, dar era și victoria de la Islaz și populația capitalei. Prin urmare exista un echilibru. Toată problema era ce va face Bibescu. Și într-adevăr era justificat să-și pună problema atitudinii domnitorului. În fond acceptase și el ideea — susținută vehement de frații Goleșcu, dar și fără a se fi sesizat tendința contrarii din partea membrilor Comitetului — că Bibescu, silit de împrejurări, va accepta starea creată de revoluție. Lucrurile depindeau și de atitudinea armatei, dar și de propria lui atitudine. Bibescu șovăia. Militarii din jurul lui, Odobescu, Solomon, instrucțiunile lui Mavros și Ioanide atrîna greu în cumpănă. Solomon este pus pe hartă. El are nevoie de dezlegarea domnitorului pentru a pune tunurile în bătaie și a împrăștia revolta. Este sigur că un singur foc de armă ar avea darul de a potoli agitația. Solomon nu vede nimic mai mult.

Sau dacă vede. are alte interese. Odobescu i se aliază, mai prudent, însă. Se străduiesc amîndoi să obțină acordul ca armata să li se pună la îndemînă în mod eficace. — Garnizoana din București este fidelă? întrebă domnitorul, cercetîndu-i cu îngrijorare și mîhnire. — Este, afirmă răsplat Solomon. Odobescu este mai sceptic. Se și ferește să dea un răspuns fățiș. Ocolește privirea domnitorului. Fără a aproba siguranța inconștientă a lui Solomon, nici nu o dezaproabă. În realitate el nu contează atît pe garnizoana lui Bibescu din capitală, cît pe promisiunile lui Mavros, ce-i fuseseră transmise prin Ioanide: invazia! Și totuși și Odobescu se teme de invazie. Este chiar șovăitor. — Ei, bine, continuă Bibescu, uitîndu-se fix la Odobescu, se pare că și dumneavoastră aveți unele îndoeli. Solomon sare ca ars: — Garnizoana... — Domnule colonel, îl întrerupe moale Bibescu, vă cred pe cuvînt. Vreau să am, însă, și cuvîntul armatei întregi. Mai exact a garnizoanei de aici, fiindcă la Islaz ați văzut cum s-au desfășurat evenimentele și cîtă încredere am putut avea în Magheru. — Eu propun să cerem garnizoanei un nou jurămint, fu de părere Solomon. Odobescu făcu un gest slab de opoziție. Nu credea că acțiunea ar fi încununată de succes, mai degrabă ea l-ar demobiliza pe Bibescu. Domnitorul însuși ezita. Decît adevărul crud, prefera în momentul acela o încredere oarbă și inutilă. Acceptă totuși propunerea. Bibescu era trist și Odobescu

simți nevoia să-l încurajeze: — E limpede că avem de-a face cu o revoluție. Nu trebuie să ne iluzionăm. În schimb, ca orice revoluție, ea manifestă de pe acum metode diferite și cerințe divergente. — Adică? făcu Bibescu, pe un ton în care se ghicea o vagă speranță. Solomon, rigid, nu prea pricepea ce vrea Odobescu. — Iată lista guvernului trimisă de la Islaz: Radu Șapcă, Ștefan Goleșcu, Ion Eliade și Nicolae Pleșoianu. Nu vi se pare că există anumite omisiuni? — Și dacă ar fi așa?... — Revoluționarilor au și ajuns în situația de a-și mîna pozițiile guvernamentale. Poziții pe care, de altfel, surise ironic Odobescu, nici nu și le-au cucerit... Divergențele pot fi, evident, speculate de noi... Solomon înlemni de admirație și de gelozie. Odobescu i-o luase înainte, nemulțumindu-se numai cu gradul și indeletnicirea de militar de carieră, ci avînsînd spre o situație de om politic. Bibescu pufni în ris: — Domnule colonel, dar nu această este componența guvernului! La Islaz s-a constituit un cabinet constituțional operativ pentru regiunea în care revoluția a triumfat. Atita tot. Problema guvernului reprezentativ pentru întreaga țară urmează să fie ridicată în clipa în care situația capitalei va fi fără scăpare. Odobescu își roti nedumerit

ochii, Solomon se bucură în sinea lui că Bibescu spulberase veleitățile colonelului. — Bine, insistă Odobescu, dar situația externă... — Ei, izbucni domnitorul. Asta mă încurcă și pe mine. Dacă nu mi-ar fi teamă de invazie, fiu sigur că aș accepta un război civil. Deși mă îndoiesc... mă îndoiesc foarte serios... — O parte din nobilime ne-ar

punsul, nu numai Poarta, dar și țarul va fi nemulțumit. Bibescu zîmbi acru: — Mavros ți-a transmis asta? Odobescu nu răspunse imediat, părea preocupat, ori poate ezita să recunoască: — Ioanide. — Tot aia, spuse domnitorul. Ioanide n-a făcut decît să-ți comunice părerea consulului, prieten cu Mavros ș.a.m.d.

gînduri, încît a două împușcăt Numai cînd își sfîrșit, iar m terne Vilara se varu, îngăimî un atentat”, în rul că viața l primejduită. Su o privire ucigă nestă pe Vilara — Îți mulțumes

noi, gheorghe dimitrie bibescu

— fragment din romanul OMUL DE STAT (Bălcescu), în apariție la editura Cartea

sprijini... Unii burghezi... Chiar o parte a poporului dacă i-am promite... Bibescu îl întrerupse cu un gest nervos: — Nu! Dacă e să întreprindem ceva, e să vedem dacă putem apăra capitala. Majoritatea prefectilor ne vor urma instrucțiunile în cazul în care ordinea vor emana de la mine. Odobescu era iarăși sceptic și de data aceasta scepticismul lui era justificat: — Țăranii, majoritatea lor, vreau să zic, sînt într-o asemenea stare de spirit, încît sînt în stare să năvălească peste pămînturile proprietarilor... — Totuși, ce propui? Odobescu șovăia. Ce să propună? Dacă situația ar fi asemănătoare celeia din '40, pînă și un Costache Chioru ar fi rezolvat satisfăcător problema. 20—30 de inși arestați, infundați în pușcărie și gata. Dar acum terenul era mult prea alunecos și chiar admitînd posibilitatea unor arestări masive, cum naiba, unde Dumnezeu să închizi o țară? — Oricum, zise, ocolind răs-

Odobescu înclină capul. — Mda, știu, conveni Bibescu. Nici nu era nevoie să-mi reamintesci... — Am socotit de datoria mea să... — Apreciez atașamentul dumitale. Urmă o pauză destul de lungă. Amîndoi colonelii erau încurcați în vreme ce Bibescu, palid și neliniștit, încremenise cu ochii goțiți, îndreptați spre Dealul Mitropoliei. Se scutură brusc. Un mic fulger îi licări în priviri: — Consemnați garnizoana din București. Chiar astăzi să depună jurămintul. Coloneii salutară și ieșiră. Spre seară Bibescu își făcu plimbarea obișnuită la Șosea. Avea un simțămînt straniu: în aer plutea primejdia! Era adevărat, la Șosea circulau în genere aceleași trăsuri ale lumii bune, aerul era curat, arborii răspîndeau o aromă puternică de lemn crud. Și totuși intuia... De fapt nu intuia. Un zumzet neauzit, o agitație surdă domnea peste orașul roșetic, acoperit de un cer depărtat și senin... Era atît de cufundat în

nistru. Mi-ai s Vilara tremura — Dar... — Dar cu o ase la discreția or tipă Bibescu. domnule minist Vilara se făcu Bibescu îl conc — Du-te, domn nevoie de serv Ministrul se în în vreme ce E să fie dus în grabă la gar pe unul dintre anunțe pe Odob despre sosirea ce se îndepărta tatului înțeleșe grozăvia lui. urmă în goană munica numele — I-a arestat? domnitorul. Vilara tăcu și — Du-te, don du-te... Vilara simți ci tul. Nu se te damnare la m că domnitorul iar el era exd rientare. Intuiț

tor al
la San
mar-
tia pro-
să „ex-
treprin-
), la în-
material
această
nic stu-
și eco-
tre Du-
de acest
publicat
ă „Ex-

din Dobrogea în spatele lor
pică — notează, nu fără amă-
răciune, inflăcăratul patriot.
Ionescu de la Brad va face di-
verse tentative de ameliorare
a situației românilor, cărora nu
li se permitea să aibă condu-
cători proprii (cum aveau tă-
tarii, de pildă), nu aveau școli
cu învățători plătiți de stat,
erau lăsați în voia soartei în
ceea ce privește organizarea
bisericească. Duce tratative
pentru arendarea unui pământ
în cazaua Chiustenge, unde

această acțiune de vreme ce, la
26 iulie 1850, scrie lui Ghica
de planurile sale de a se a-
șeza, în primăvara anului ur-
mător, în Dobrogea. „Spune-i
lui Ionescu să-mi capete un
ciflic“ (moșie — n.n.) (N. Băl-
cescu, Opere, IV). Ghica îi răs-
punde că este preferabil să ia
o acțiune în întreprinderea fer-
mei model, deoarece nu va a-
vea bani destui să exploateze
un ciflic (idem). La 5 octom-
brie 1850, Ghica trimite lui
Bălcescu un proiect al fermei
ce urma să fie înminat, spre
avizare, Ministerului Comerțu-
lui. La 6 noiembrie, Bălcescu
îl asigură pe Ghica de trimite-
rea memoriului, printr-un prie-
ten, la un inspector agricol din
cadrul ministerului amintit. La
16 noiembrie aflăm însă că la
minister nu s-a rezolvat nimic,
proiectul fiind trimis la Insti-
tutul agronomic de la Versail-
les (idem).

Evenimentele istorice nefavo-
rabile, precum și neînțelegerile
din sinul emigrației nu au
permis înfăptuirea planului de
organizare a Dobrogei. Faptul
însă că Dobrogea, vechi ținut
romănesc, a intrat în vederile
revoluționarilor pașoptiști, are
pentru ideea unirii naționale o
însemnătate cu totul particu-
lară.

CONSTANTIN CIOROIU

ȚIONARI I ȘI DOBROGEA

a plaine
rincipa-
diu sub
iei“ este
I (1851),
roceanu
va face
„Ex-
pia Do-
centă o
ălescu,
Dobro-
stă că-
ad mai
omânia
inii din
lă, mai
u erau
t rela-
în cele
timpul
tipărite
rea lui
onden-
de la
—1874“.
risorile
care
iar
vorbită
ca în-
ntre
le aici.
ordă o
canilor,
de
propa-
lănuită
ncipate.
udinea
mncitori
muncii

crede că ar putea fonda ferma
plănuită. „California am gă-
sit-o — scrie Ionescu de la
Brad lui Ion Ghica —. De la
dumneata atiră să o exploa-
tăm. Eu mă angajez contre-
maître să-ți chezușuiesc cu
capul meu lucrul acesta“.

Ion Ghica îl pune la curent și
pe Nicolae Bălcescu cu cerce-
tările lui Ionescu de la Brad.
Bălcescu se arată interesat de

Revoluționari români din Transilvania

auzit cele
e pistol.
e poletul
l de in-
ie alb ca
mnezeule,
domnito-
sesse grav
lid și, cu
il admo-
nule mi-

justă. Bibescu înțelesese brusc
că viața este un adevăr extrem
de relativ. Își trimise nevasta
sub escortă acasă. Îl enervau
văicărelile și spaima ei. Era el
însuși împovărat de griji, nu-l
încânta un anturaj care să-i a-
graveze starea de spirit.

Îndreptându-se spre garnizoană,
Bibescu se întreba mina
cui fusese în realitate? Cei
doi ucigași erau ca atare. Dar
ei erau minai și plătiți de
cineva. De Mavros? Era greu
să-l acuzi. Dar domnitorul era
sigur că nici mina revoluționa-
rilor nu era. Și antecedentele
pleđau în favoarea ideii — dis-
cutiile lungi cu frații Golescu
— și scrisoarea primită din
Izlaz. Și, în fine, faptul că re-
voluția, cuprinzând rapid re-
giuni întinse ale țării, se des-
fășura ferm, dar fără vărsare
de sânge. Ori erau teroriști, a-
narhiști, nebuni, deci, ucigași,
ori în slujă... în slujba cui?...
Decise: dacă armata șovaie,
va accepta propunerea revolu-
ționarilor!

Solomon nici nu voi să audă:
— Atentatul acesta poate fi
speculat în folosul nostru. Po-
porul este totuși educat în spi-
ritul respectului față de dom-
nitor. Să-i spunem poporului
că turbulenții ăștia care au a-
tentat la viața dumneavoastră
sînt pur și simplu niște uci-
gași. Că asemenea atentate vor
mai avea loc și...
— Și fără să dea greș, consta-
tă cu amărăciune Bibescu.

Solomon crezu că domnitorul
preluase ideea. Fur decepționat.
— Ce dovezi avem că revolu-
ționarii au pus la cale mirșăvia
asta? întrebă domnitorul.

— Ei, făcu Solomon, dovezile...
Le confecționăm noi...
Bibescu îl măsură nu fără oa-
recare dispreț. Solomon nu se-
siză, însă, și voi să-și continue
demonstrația.

— Destul, domnule, îl între-
rupse stăpînul.

— Dar...

— Nu doresc așa ceva... Ba aș
dori chiar să nu se facă mare
caz din asta.

— Dimpotrivă, interveni Odo-
bescu, și eu sint de părere că...
Bibescu îl privi ciudat. Părea
să întrebe: oare dumneata, co-
lonele, nu bănuiești nimic? O-
dobescu era derutat. Totuși
vestea se răspîndise, atentatul
se petrecuse în plină stradă,
era prea multă lume la Șosea
și apariția călăreților, focurile
trase, fură văzute și auzite. Iar
Vilara, în zeful lui, ancheta...
protipendada. Oamenii ridi-
cau din umeri. Dar murmurul
„Vodă a fost împușcat!“ cir-
culă de la un capăt la altul al
orașului. Abia cînd din garni-
zoană izbucniră urale bucuře-
tenii au înțeles că Bibescu era
viu și nevătămat. Un epolet
sfărîmat, doar. Totuși proble-
ma în sine era gravă...

Iar Odobescu, în ciuda reti-
cențelor manifestate de dom-
nitor, nu se sfii să înștiințeze
armata că viața domnitorului
fusese amenințată. Bibescu era
nemulțumit: a anunța ostirea
că propriul ei comandant e
într-o situație dificilă, e o trea-
bă pe muchie de cuțit. Era el
atît de iubit încît soldații să
nu se mulțumească numai cu
sentimentele firești de compa-
siune și să-l considere de ne-
înlocuit? Se îndoia serios. Prin
urmare considera că Odobescu
înfruntă de fapt lucrurile. Îl
întrerupse și se adresă el în-
suși soldaților și ofițerilor:

— Oșteni, zise, în țară este
revoluție. Sînteți gata să apă-
rați capitala împotriva popo-
rului?

Vorbise pe șleau și constată că
procedase corect. Nu i se răs-
punse cu urale.

gînditori luminați

Un timp, contestarea drepturilor poporului român,
a libertăților lui, în țara și pe pămîntul lui, a
primit numai riposta cruntă a ciomagului și a
fierului. Așa cum se cuvenea.

Atunci, istoria vremurilor de demult era abur,
legendă era, în cazul cel mai bun, letopisef.
Pe măsură ce actele, înțelegerile, tratatele de-
veneau argumente, le foloseam și pe acestea
pentru cutare datorie bănească pe care prietenul
scăpat din nevoie uită să ne-o plătească, pentru
respectarea cutăror relații precise stabilite între
noi și Imperiul Otoman și călce în picioare prin
dreptul forței, pentru cutare revendicare de glie
românească rășlăuită de vreme de cumpănă pen-
tru noi, de vreun vecin feudal lacom.

În sfîrșit, în lupta de veacuri dusă de ro-
mânii de dincolo de munți pentru dobîndirea
dreptului lor, argumentul înfîietății lor pe aceste
locuri pe care au apărut ca popor, originea lor
nobilă și trecutul glorios al numărului și con-
tribuției militare și materiale au fost folosite din
ce în ce mai mult de gînditorii luminați ai ro-
mânilor de aici, istorici prin excelență.

Existența de veacuri a unui popor unitar, forma-
rea națiunii burgheze române sfîșiată de mai
marii din jur în țări diferite, existența granițe-
lor și vămilor în mijlocul țării acolo unde lo-
cul era pentru cărare și drum, jefuirea pămîn-
tului, a subpămîntului, a oamenilor decăzuți în
categoria de iobagi, de iobagi de vînzare și de
robi, atacul combinat împotriva limbii românești,
element definitoriu al națiunii, disproporția a-
cută de avere, iată cauze ce făceau obiectiv ne-
cesară o răsturnare care să afecteze esențele.

În această înclăștare ce va veni și pe care lup-
tătorii progresului o simțeau plutind în „cuget
și-n simțiri“, înclăștare care nu putea duce de-
cît la eliberare social-națională și independență,
aceștia au pus mina și pe arme și pe știința isto-
riei naționale în care, după cum spune Aaron
Florian „ca într-un hrisov sigur sînt scrise cu
slove de aur drepturile unei nații pentru înce-
putul, numele și pămîntul său“, sau după cum
spune Kogălniceanu, „este testamentul lăsat de
către strămoși strănepoților ca să le slujească de
tilmăcire vremii de față și de povătuire vremii
viitoare“. Istoria este chemată după Bălcescu să
elaboreze deci titlurile justificate ale dezidera-
telor naționale. Ea are un scop practic imediat,

Trei revoluționari: Rosenthal,
Rosetti, Mălinescu

— Bine, bine, spuse, am pri-
ceput. Nu vi se pare firesc să
luptați împotriva poporului!
Rîndurile perfect aliniate, mul-
țimea de trupuri, mai mult
ghicite în lumina crepusculară
— soarele apusese și numai
cerul era încă sîngeriu în locul
acela — tăcea.

— Dar dacă va trebui să ne o-
punem, să rezistăm unei inva-
zii, vă veți urma domnitorul?
De data aceasta uralele izbuc-
niseră atît de puternic, încît
pentru prima oară, poate, în
viața lui, Bibescu s-a simțit cu
adevărat român.

Solomon spumega de furie, iar
Odobescu, turbat, țipa:
— A înnebunit!

Domnitorul plecase însoțit de
garda personală. Era înconjura-
t de trupuri vinjoase, iar că-
lăreții din jurul trăsuri erau
cu ochii în patru. În situația
confuză a capitalei, după
prima clipă de zăpăceală își re-
veniseră cu toții și erau încli-
nați să creadă că Bucureștiul
era practic în mina „complo-
tiștilor“, că în realitate revo-
luția izbucnise și la București.
Drumul pînă la palat a decurs
însă în liniște, iar trecătorii
aflați pe strădă, trecători din
toate straturile și stările so-
ciale, îl aclamau. Poate nu pe
el ca domnitor, ci faptul că în
realitate crima nu se isprăvi-
se abject. Intenția era, firește,
abjectă, dar Bibescu trăia.

Vilara, fără entuziasm, dar plin
de el, scormonea casele, una
după alta, apoi se înfățișă
domnitorului:
— Au dispărut...

— Da, făcu domnitorul. Îți pot
fi de folos cu ceva?
— Să-mi dați dezlegare...
— Eu să-ți dau dezlegare să-ți
îndeplinești atribuțiunile pen-
tru care ești plătit? tună Bi-
bescu.

Ministrul nu răspunse. Domni-
torul se potoli. Întrebă moale:
— Ai vreo bănuială?

Vilara, într-un acces de sînce-
ritate, se avîntă:
— Îmi îngăduiți să-mi exprim

ridicarea moralului revoluționar, legitimizarea
acțiunilor lor și îndrumarea științifică oarecum,
a luptei.

Și astfel în revistele numite „Dacia viitoare“,
„Propășirea“, „Magazin istoric pentru Dacia“ și
în lucrările de istorie ale lui M. Kogălniceanu,
— prima istorie națională a tuturor românilor —
ale lui Florian Aaron, Laurian, Barițiu, Băl-
cescu, Papiu Ilarian, de pînă la 1848 s-au impu-
s cu pregnanță dezideratele viitoarei revoluții,
s-au căutat cu înfrigurare răspunsuri la întrebări,
sugestii, s-au descifrat sensuri, s-au găsit argu-
mente pentru drepturi încălcate sau răpite.

Cunoaștem preocupările lui Ion Ghica și Ion
Ionescu de la Brad de a găsi în arhivele împără-
ției turcești bănuitele capitulații între domnii
români și înalta Poartă prin care, în schimbul
numai al haraciului, se recunoștea țărilor române
o largă autonomie pînă spre aproape de inde-
pendență.

Nu întîmplător, în ajunul plecării delegației țării
românești la Poartă în vederea aprobării consti-
tuției, publica Bălcescu „Drepturile românilor că-
tre înalta poartă“, și nu întîmplător publica în
1844 „Puterea armată și arta militară de la în-
temeierea principatului Valahiei pînă acum“. În
cunoscutul său „Cuvînt introductiv la cursul
de istorie națională“, Kogălniceanu pronunța cu
mîndrie numele voievozilor noștri apărători de
țară și mai cu seamă numele bătațiilor duse de
ei care se numeau Războieni, Călugăreni, Suceava,
Baia și multe altele.

Strîns legată de ideea independenței pe care o
vom găsi în primul punct al programelor revo-
luției lansate la Iași, Blaj și Islaz, era
problema unității naționale, cerere a întregii na-
țiuni românești și cadrul fără de care progresul
însuși era compromis. Încă din programul „Arhi-
vei românești“ din 1840, Kogălniceanu năzua cu-
prinderea istoriei naționale, adică a tuturor ță-
rilor românești, iar în cursul său e și mai limpede
atunci cînd spune „Eu privesc ca patria mea,
toată acea întindere de loc unde se vorbește ro-
mânește și ca istorie națională, istoria Moldovei...
a Valahiei și a fraților din Transilvania“. Iar Băl-
cescu se adresa, pentru susținerea „Magazinului
istoric pentru Dacia“ tuturor patrioților români.
De altfel publicațiile vremii cuprind — și deloc
întîmplător — numele Daciei, iar figura lui M.
Viteazul face obiectul unor lucrări speciale, ca
aceea a lui N. Bălcescu, Aaron Florian dedică
multe pagini viteazului voievod ce-a unit țăările
române. Și August Treboniu Laurian amintește
de bărbatul cu suflet nespus de mare care se „a-
pucă cu toată puterea românilor să o restabilească
în libertatea sa“.

GH. DUMITRAȘCU

părerea?

— Sînt sătul de minciuni, zise
domnitorul. Te-ai hotărît deci
ca măcar odată să fii corect
față de mine?

Bibescu exagera, Vilara îi fu-
sesse un slujitor în genere fi-
del. Dacă îi ascundea uneori
cite ceva, acestea erau eșecu-
rile și din motive lesne de în-
țeles. Își păzea și el cu stră-
nicie scaunul.

— Eu cred că ucigași sînt
plătiți de boierii ce rîvnesc
tronul.

— Posibil, admise Bibescu.
— Dar aș fi fost mulțumit...
— Mulțumit? îl săgetă stăpî-
nului.

Vilara păli:
— Vreau să spun că în cazul
în care atentatul ar putea fi
pus în seama revoluționarilor...
— Și de ce n-ar putea fi pus?
Vilara răspunse cu îndrăzneală
surprinzătoare:

— Din aceleași motive pentru
care nici dumneavoastră nu
credeți...

— Eh, domnule ministru... oftă
Bibescu.

Vilara, fără a-l iubi pe Bibes-
cu, decît în măsura în care
trăia sub oblăduirea lui, sim-
țindu-l obosit, confuz, avu un
sentiment de milă. Curînd însă
își dădu seama că îi era milă
nu de domnitor, ci de el însuși.
Avea înaintea un om sfîrșit. Ori

dacă nu sfîrșit, dispus să ac-
cepte revoluția ca o realitate
istorică. Prin urmare el nu mai
avea de acum nici o putere,
domnia lui la ministerul de
interne se încheiase. Dar dacă
tot își încheia cariera, să o fa-
că pe măsura dezastrului. Ca
și cum l-ar fi ghicit — și de
fapt Bibescu l-a ghicit, nici nu
era greu, el știa ce urma —
șeful statului îi atrase atenția:
— Fără excese, domnule mi-
nistru. Dacă... în fine, dacă nu
îmi ascuți sfatul, te arestez.
Du-te!

Vilara ieși. Bibescu, rămas sin-
gur, se înspăimîntă de-a bine-
lea. Să aleagă acum calea răs-
punderii uriașe de a făuri o
țară? Era el un om capabil de
așa ceva? Întrebările se suc-
cedau cu repeziciune și nu le
găsea răspuns. Își chemă se-
cretarul. Era un ofițer tînăr.
Bibescu, privindu-l, își zise că
poate și secretarul lui simpa-
tiza cu revoluția. Vru să-l în-
trebe, dar tînărul avea o mu-
tră îngrozită, pesemne era în-
că sub impresia puternică a
celor petrecute la Șosea și mai
apoi la garnizoană, unde ar-
mata refuzase calm să depună
un nou jurămint de credință
domnitorului ca apărător al
vechilor instituții.

VIOREL ȘTIRBU

Către studenți, despre ceva de pe acest pământ se intitula lecția introductivă la cursul său pe anul 1922, apărut în *Arhiva pentru știință și reformă socială*, IV (1923), p. 595—615. Aplaudăm cu multă căldură acest gen de introducere de curs și o găsim cea mai nimerită pentru studenții anului I; cînd spunem acestea ne îndim și la alte cazuri similare, precum cursul profesorului și scriitorului George Vălsan, intitulat *Sfaturi către studenți*, retipărit la Casa Școalelor, prin 1943, și la deruta așa-zisilor „boboci”, de ieri ori de astăzi, care intră, complet dezorientați, într-o nouă formă de învățămînt.

Chemarea către studenții anului 1922 vroia să fie o călăuză în viață și în același timp, să demonstreze interesul profesorului pentru viața morală și materială a tinerimii. După terminarea liceului, socotit de majoritatea elevilor ca o „selva selvaggia”, tinerii se îndreaptă spre muntele științei, unde-i așteaptă, după formula lui Ortiz, ca și-n poezia dantescă: Pantera, Leul și Lupoaica, ca să le împiedice ascensiunea. Profesorul italian, asemenea unui nou Virgiliu, se pregătește să le pună tinerilor câteva întrebări, să stea de vorbă cu ei.

Primul adevăr împărtășit de autor este că acele animale infernale, acele piedici din calea desăvîrșirii nu există pentru omul care știe și vrea să fie om. „Genii necunoscute nu există. Cel care în viață are o vorbă de spus omenirii, o spune. Cel care are o frumoasă, mare și înaltă faptă de împlinit, o împlinește.”

O dată ajunși la Universitate, să nu disprețuim învățămîntul secundar și nici pe membrii săi, „care totuși v-au pregătit pentru a urma (o) facultate”. Ortiz, care, la începutul studiului său în România, a fost și profesor la liceul Matei Basarab, ca să însușească tinerilor studenți încredere în dascălii lor, face un binemerit elogiu al învățămîntului secundar românesc, cînd spune: „Dar eu (il) cunosc, prin faptul că și eu am făcut parte din el, și pot spune că nu este inferior acelui al vreunei națiuni europene.”

Apoi să căutăm a înlătura o altă piedică: lipsa de idealism,

ramiro ortiz către studenții români

de entuziasm a tinerii generații. „Facultatea de litere — spunea profesorul italian, acum cinci decenii — nu vă poate da decît sărăcia cinstită și viața monotonă a profesorului secundar de provincie”. Și profesorul Ramiro Ortiz, care în anii studenției își va fi pus aceleași întrebări ca și studenții anului 1922, le deschide în treg sufletul său și le ține o tiradă, plină de adevăr, de tristețe, dar totodată reconfortantă, fiindcă profesorul vrea să le arate și laturile întunecate și laturile luminoase ale carierei, pe care o vor îmbrățișa ei. Citatul și de astă dată va fi ceva mai lung, dar el este și instructiv și documentar și de o înaltă tinută literară: „Voi ne vedeți aici în fiecare zi — își continuă Ortiz acest pasaj — și știți foarte bine că la ușă nu ne așteaptă automobile, nici chiar de piață; unii dintre voi vin prin casele noastre, unde cărți se vor putea găsi (da și nu, cu valuta actuală), dar nu de bună seamă covoare persane, și cînd mergeți la Opera unde vi se rezervă cîte un loc de galerie, știți dinainte că, printre atîția domni în frac și cu cravată albă care împodobesc lojile și fotoliurile, nu veți găsi cu siguranță pe profesorii voștri. Deci? Deci, dacă aveți dorința de a pune mîna și de a vă procura mijloacele pentru sfînta căutare a adevărului, rămîneți; dacă doriți foloase materiale, bateți la alte uși”. Și mai apoi, după ce reamintește că și el a trecut printr-o asemenea experiență, adaugă: „Să nu credeți că eu vă vorbesc vouă: îmi vorbesc mie însumi de atunci, și simt că aș fi avut atîta nevoie ca cineva să-mi fi vorbit așa cum vă vorbesc eu acum, că aș fi rămas atît de recunoscător acelui care mi-ar fi arătat primejdia cu care într-o zi m-am găsit în față, fără să mă fi așteptat”.

Un alt pericol, o altă piedică, ce pîndește pe tînărul student este „nobilă dorință de a ști totul”; astfel un tînăr de la litere vrea să urmeze, în același timp, și filozofia și drep-

tul. Apoi catedra de filologie romanică presupune „cunoașterea desăvîrșită a italienei, francezei, provențalei, spaniolei, catalanei, portughezei, latinei și românei vechi și moderne și a dialectelor lor, plus și aceea a literaturilor respective. Însăși catedra de italiană îmbrățișează opt veacuri de limbă și literatură; pentru cunoașterea uneia numai dintre ele nu ajunge o viață. De aci însemnătatea cursurilor paralele, cursurilor libere, a conferențiarilor, a docenților, a asistenților, a lectorilor”.

Studentul trebuie să aleagă cursurile cele mai interesante de audiat. „Lecția publică — continuă autorul, atunci cînd e făcută cum trebuie, cînd nu se învințeste în jurul unor generalități ce se pot găsi în orice manual, cînd expune rezultatele precise ale unor cercetări originale, cînd în sfîrșit e într-adevăr o lecție universitară, e cu totul altceva decît o vorbărie și are și ea folosul său”.

Adevărata Universitate modernă consistă, după Ramiro Ortiz, în seminarii; și profesorul întonează un adevărat imn muncii seminariale, pe care o recomandă studenților: „În seminariile — continuă autorul — unde se naște întrecerea, unde vă încercați puterile, unde vedeți pe maestrul vostru la lucru, unde asistați la formarea operei științifice, unde vă dați seama de greutatea de învins, de încercările ce trebuie făcute, de metoda care trebuie aplicată, unde învățați să minuiți cele mai perfecte unelte ale cercetării științifice, unde în sfîrșit învățați să înțelegeți ceea ce e știință, în ce consistă și care sînt caracteristicile sale specifice”.

După prezentarea primejdiilor, cu care este presărat drumul studenților, Ortiz prezintă și binefacerile și satisfacțiile, pe care le procură cariera literelor: bucuria de a urmări un adevăr în liniștea nopții și metoda cu ajutorul căreia cercetarea studențească poate deveni rodnică.

Universitatea trebuie să rămî-nă Universitate, iar alături de ea trebuie create institute de

științe aplicate; profesorii nu pot vegeta ca oamenii de rînd și, cel puțin, trebuie să se țină în curent cu cele mai bune manuale școlare. Iar știința nu trebuie să se învințască în nori, ci, după cele mai moderne interpretări, „trebuie să se umanizeze, trebuie să se sco-boare de pe tronul său, să se amestece cu oamenii, să-i sprî-jinească, să-i întărească, să-i zorească și mai ales să-i lumineze; altfel va sfîrși prin a da faliment”.

După războiul prim mondial s-a văzut că în știință există „alte probleme de rezolvat, și mai întîi de toate, aceea de a căuta să ușurăm, dacă nu să nimicim, nefericirea și durerea lumii”.

Un alt sfat, pe care autorul *Renasterii la Florența* îl dă tinerilor săi discipoli este acela de a ne feri de excesul specializării. Iar exemplul pe care îl citează este destul de concludent: „Am cunoscut un neamț, cumsecade care, timp de zece ani, nu a studiat decît imperfectul în limbile române. Îl cunoscusem la Florența la cursul de perfecționare, și aproape îl uitasem pe el și imperfectul său, cînd, acum cîțiva ani, am văzut că-mi sosește un volum greoi de mai mult de cinci sute de pagini asupra imperfectului în limbile române, care mi-a inspirat mirare și milă totodată. În acel timp, noi, ceilalți foști colegi ai săi la Institutul Superior, ne războierăm cu o sută de alte probleme, evoluaserăm într-atît că nu ne mai cunoșteam noi înșine, ne luptaserăm, singuraserăm și suferiserăm pentru idealuri, pe care războiul crud din care am ieșit năucii aproape, le înfrînse brutal; el, sîrguinciosul de neamț, urmase să studieze... „imperfectul în limbile române”. E sublim și e ridicol”.

Intellectualitatea viitoare, mai susține Ortiz, va trebui să se identifice cu bunătațea. De bunătațea avem nevoie și nu de inteligență! „Mai mult, adaugă autorul, ca viitorul intelectual să poată desfășura în armonie toate facultățile spiritului său, e necesar să se închidă în studiile sale pînă într-atît

încît să uite viața... viața adevărată, viața lăuntrică, viața spirituală”. Ca să fim oameni de știință nu trebuie să renunțăm să fim oameni, să căutăm să ne apropiem de omul Renasterii, să devenim un Leonardo da Vinci, un Leon Battista Alberti, un Lorenzo dei Medici sau un Pico della Mirandola.

Tinerii studenți mai suferă apoi și de lipsa unor serioase resurse materiale; ei nu știu să-și administreze puținii bani ce-i au și cheltuiesc banii rezervați hranei pe bilete de teatru, de concert ori pe cărți noi. „Am fost și eu student înaintea de a fi profesor și știu cui vorbesc, cunosc ispitele, aureola romantică, satisfacțiile efemere a ceea ce se cheamă viața de bohème; dar știu iarăși că Mimi moare de ftizie și Rudolf se stinge în spital”, încheie autorul acestui paragraf. În finalul acestor afirmații pline de bun simț, adresate tineretului studios, Ramiro Ortiz se adresează ciracilor săi și îi asigură că: „eu vă voi lăsa cea mai mare libertate în ceea ce privește aplecările voastre personale. Cine are tendințe literare să le cultive... De asemenea cine are tendința spre critica estetică, s-o urmeze, neuitînd totuși că astăzi critica estetică nu se poate face serios, fără un solid temel filozofic, și presupune critica istorică, (și) adică adevărarea datelor de fapt...”

Un ultim deziderat al studiului prezentat de noi, este acela de a smulge din rădăcină buruiana rea a arivismului, „întîia și fundamentală pricină a tuturor mizeriilor, de care pînă acum a suferit viața noastră științifică universitară. „Aveți înaintea voastră un frumos și nobil drum de străbătut, pe care sînt sigur că-l veți străbate triumfători pînă la țintă”, încheie autorul studiului.

Ramiro Ortiz a făcut, în această prelegere, elogiul învățămîntului secundar, al vieții active, al muncii seminariale și al bunătații. În același timp el a combătut lipsa de entuziasm, arivismul și excesul de specializare. Cu asemenea dascăli, care se iau pe ei drept exemplu și încearcă să-și convingă auditoriul cu multe pilde reale, era normal ca studenții să deprindă mai temeinic dragostea de adevăr și de știință.

DUMITRU D. PANAITESCU

(Capitol din monografia *Ramiro Ortiz, prietenul din Italia*)

CRONICĂ PLASTICĂ

IMAGINI DIN DOBROGEA

Pictura peisagistică este, cum spunea Ruskin în cartea sa „Despre noutatea peisajului”, principala creație a sec. XIX. Preocupări pentru această specie a artei, chiar dacă nu de sine stătătoare, au existat — istoria artei ca și operele o consemnează — încă din evul mediu. Ele au rezidat în încercarea artiștilor de a realiza transpunerea în artă cit mai armonioasă a lumii inconjurătoare. Absorbiți mai întîi de a imita într-un tot organic înșelător, potrivit concepției și gustului artistului și epocii sale, fragmente ale naturii într-un ansamblu decorativ, folosit adesea ca fundal pentru portret sau diferite compoziții, în sec. XIX noile idei privind spațiul, ca și noul mod de a percepe lumina, i-au determinat pe pictori să caute, dincolo de acele transpuneri fidele sau imaginare, simbolice, fantastice, idealizate, romantice sau realiste ale naturii, definirea atmosferei. Momentul impresionismului a conturat-o. Întinerind pictura — ca și ceea ce a urmat („Cézanne și postimpresionismul”), și a influențat peisagistica europeană. În cadrul acesteia pictura românească a sec. XX

a grefat învățămîntele primite pe un bogat și solid fond național autohton. Expoziția „Imagini din Dobrogea” alcătuită prin colaborarea dintre Muzeul de artă Constanța și Cenacul U.A.P. Tulcea se dorește, și se încheagă ca atare, o sinteză demonstrativă, dar nu absolută, a variatelor posibilități de interpretare a peisajului inspirat de Dobrogea și literal, a concepției moderne privind organizarea spațiului naturii în acela determinat, circumscripționat al spațiului pictural. Opere semnate de artiști ale căror nume au intrat de mult în istoria artei românești: Fr. Șirato, N. N. Tonitza, Șt. Dimitrescu, N. Dărăscu, Gh. Petrașcu, V. Popescu, D. Ghiță ș.a. ca și lucrări datorate membrilor filialelor U.A.P. Tulcea și Constanța: C. Găvănea, Șt. Știrbu, E. Bretfanov, V. Pavlov, E. Mărgărit, I. Mătăsăreanu, N. Rădulescu, M. Vărzaru, C. Georgescu, S. Bălaș ș.a. populează simeza expoziției.

Organizarea spațiului pictural variază de la o lucrare la alta: pe suprafața plană a tabloului ochiul se oprește asupra unor detalii sau a întregului, putînd lectura an-

samblul de obiecte ce compun imaginea: un copac, o clădire, un minaret, o căruță dobrogeană, o femeie la malul mării, vase ancorate la țarm, portul Constanța, aspecte ale Tulcei anilor 1920—1930 ș.a.m.d., peisaje evocatoare de locuri, de viață, de atmosferă. Realizate în culori variate ce definesc paleta recunoscută: ocrușii ale lui Șirato, albastrul violaceu specific picturii lui Dărăscu, verdele acid, crud, al picturii lui V. Popescu, albastrul de smalt din opera lui Petrașcu, ocrușii delicat păstoase ale lui Tonitza, albastrul și verdele reci din pictura lui Ciucurencu, picturile datorate maestrilor, reunite în prima sală, poartă, în diversitatea lor cromatică, un element unificator — LUMINA. Este marea calitate a picturii românești, lîngă aceea de a se contura ca artă a unor mari coloristi, aceea de a incorpora lumina culorii, ea irumpînd dinăuntrul elementelor constitutive ale imaginii, ca la Șirato de pildă, sau de a o sugera, ca îmbîind detaliile compoziționale, ca la Vasile Popescu. La Tonitza sentimentul spațiului este o consecință a capacității sale de a percepe lumina: trei copaci văzuți frontal se profilează caligrafiat pe un cer de o incredibilă lumină. Simplitatea aparentă conține o mare știință a definirii spațiului și atmosferei prin culoare. Sinceritatea emoției trăite de

N. Dărăscu se transmite nealterată prin „Canal în Delta”. Lucrarea subliniază adevărul conținut al cuvintelor unui pictor care spunea că „Frumosul zace în natură; el se întîlnește în lumea reală sub cele mai diverse forme. De îndată ce-l găsim el aparține artei”.

Peisajul din Constanța, singular în opera lui Pallady, care a poposit la Constanța o singură dată, în 1913, se alcătuește din tușe scămoase ale unei palete foarte restrînse: ocru, roz și albastru deschis; casele pictate parcă restituie imaginii, constituind astfel atmosfera, întreaga lumină pe care au absorbit-o în timpul zilei.

Sugerarea atmosferei, a acestui înveliș de lumină, perceperea naturii ca un tot armonios, și nu bucată cu bucată, se conturează drept calitate și ale operelor semnate de contemporani, membri ai filialelor dobrogeene. Ei adaugă peisajului realist cu caracter evocator, constatativ al unei Dobroge de altădată, peisajul înnoit, al perioadei de construcție a socialismului; lucrările lor se alcătuiesc ca un imn dedicat omului edificator al noii vieți.

Nouă prin bogăția conținutului tematic, cu preocupări noi de rezolvare a aceluiași probleme privind lumina și culoarea, pictura contemporană apare astfel continuare firească a celei din perioada interbelică și conturează ansamblul încheiat al expoziției.

Este sesizantă preocuparea pentru constituirea atmosferei ca unitate generală a tabloului, redată fie printr-o textură continuă, fluidă (Mătăsăreanu), fie prin păstrarea identității riguroase, proprii a formelor urmărind așezarea lor într-un anume raport arhitectural (Băiaș, Vărzaru, Georgescu). Unele peisaje sînt scaldate de lumină cu forme topite parcă în atmosfera generală a lucrării (Găvănea), alte ori „delirul de lumină” al locurilor se constituie prin culori de nuanță fauvă, ca în peisajele lui Mărgărit. Că redarea luminii prin culorile de nuanță fauvă, ca în peisajele lui Mărgărit. Că redarea luminii prin culorile de nuanță fauvă, ca în peisajele lui Mărgărit. Că redarea luminii prin culorile de nuanță fauvă, ca în peisajele lui Mărgărit.

Poezia plină de haz, de umor hîtru, de robustețe țărăneasă a pinzelor lui Știrbu vorbește despre însăși viața țărânului cu rosturile și sensurile ei și conturează amprenta foarte personală, plină de farmec a modului său de a picta.

Expoziția subliniază, prin alcătuirea sa, cîteva trăsături generale care au stat la baza concepției organizatorice. Se întrevide linia continuității evolutive a picturii, avînd ca temă peisajul local, cu calități distinctive ale fiecărui expozant.

FLORICA POSTOLACHE

Un Eldorado al vacanței

În goana lor avidă către anemonele mării, călătorii veniți de departe sînt întîmpinați, în defilee imense, de mările aurii ale spicelor, de mările în verde lucios ale porumbiștilor. Cît mai e pînă la mare? se întrebă cu emoție, strînși ciorchine la ferestrele trenurilor. Adunate, drumurile celor ce vin la deltele soarelui ar atinge cifre astronomice. Imposibil de știut drumurile imaginare către zodiile verii în răstimpul unui an. De cum răsar firele ierbii, nu credem să existe posesor de automobil care să nu traseze pe hartă drumul cel mai scurt către litoral. Din toate unghiurile se vor stringe, acoperind ca niște furnicare, ziua și noaptea, șoseaua spre Dunăre. Marele pod rutier va fi în iunie încă, o arteră de metropolă la ora prînzului. Unde începe litoralul? se vor întreba navigatorii pe patru roți, cu nerăbdare specifică. Toate drumurile duc spre mare, își vor repeta ei în gînd. La Mihail Kogălniceanu, pe pistele de aterizare, se succed sosirile corăbiilor aeriene. Păsările de metal cu tricolor vin neobosite de la Düsseldorf și Hamburg, de la Bruxelles și Copenhaga, de la Paris, Amsterdam sau Roma. Îmbarcați în autocare, oaspeții încearcă să întrevadă prin reverberațiile soarelui ochiul verde al mării. Unde începe litoralul? se întreabă ei, privind cu uimire peisajul insolit al Dobrogei. Litoralul începe acolo unde simți degetele umede ale brizei trecîndu-ți pe frunte ca un alint. Unde bate marea, nepotolita mare, venind, revenind. Cu briza în nări, cu auzul răscolit de respirația mării, cu privirile alunecînd pe o depărtare de cobalt, poți fi sigur că ai ajuns în mult rîvnitul Eldorado al zilelor de concediu.

Șapte definiții ale Mamaiei

Litoralul poate să înceapă la Mamaia. De ce la Mamaia și nu la Eforie Nord sau Sud, sau într-o stațiune cu nume de divinitate greacă: Venus, de pildă? Desigur, poate să înceapă și la Mangalia sau în cea mai tinăra dintre toate aceste cetăți solare, la Aurora. Fiecare dintre ele poartă însemnele ospitalității, confortului, recreerii. Pentru cei care îndrăgesc Mamaia, ea este ca un smaragd între mărgăritare. O coincidență nu lipsită de semnificație face ca această stațiune turistică — de mulți ani celebră — să se afle pe aceeași paralelă cu Veneția și Nisa. Riviera românească își rosteste fiicele și fiii pe nume începînd cu Mamaia. Este greu să cuprinzi într-o singură expresie specificul, utilitățile și farmecele ei. Dacă Techir-

ghioul este o Meccă a reumaticilor, dacă despre lacul lui Techir poți spune că este un „lac al tămăduirii”, Mamaia nu poate fi inclusă într-o formulă, scapă unei singure definiții. Noi vom aproxima mai multe, fără să avem impresia că, dincolo de ele, Mamaia nu mai are desule resurse de surpriză, de inedit. Vom vedea de ce o caută cei care vor să-și petreacă luna de miere. Vom vedea de ce o caută bătrînii. Vom vedea de ce o caută copiii. Vom vedea de ce chiar și aceia care au venit aici cincisprezece veri la rînd, vin și într-a șaisprezecea. Și acum, prima definiție:

Mamaia este un paradis al ochilor. Scriitorul francez Raymond Champenols mărturisește: „Intrăm în Mamaia cu ochii vrăjiți de lumină ca Alice în țara minunilor... Ca occidental rămîn surprins de parterele de flori cu care cochetează la tot pasul. Mamaia mi se pare ba cîntec, ba poem de frumusețe arhitecturală turnată în beton și sticlă...” Ochii nu obosesc să se bucure alergînd pe atîtea culori. Așezate în evantai, marile hoteluri oferă o imagine de o policromie fastuoasă. Jocul de volume orizontale și verticale dau ochiului plăcerea de a descoperi armonia și ritmul. O diversitate de volume, de forme, de culori, de materiale constructive. O diversitate de destinații. O diversitate de amenajări. Toate acestea fac din Mamaia un spațiu al confortului și eleganței. Iată a doua definiție, pe care trebuie, însă, să o completăm: Mamaia are de pe acum o patină a timpului, totul este asamblat, așezat, rostuit, pare așa de demult, nimic improvizat, ceea ce îi dă distincție, o aură de noblete. De la decorațiile murale la statuile care te privesc la tot pasul, de la spațiile comerciale la amenajările sportive, nimic nu a fost neglijat, totul creează impresia de armonie. Varietatea încîntă ochiul, răspunde preferințelor și gusturilor. Un transatlantic, de mare capacitate: hotelul Dacia. O construcție solară, din beton și sticlă, pîrînd un building: Perla. Un hotel romantic, de coastă bretonă: Albatros. Silueta sveltă, elegantă, cu fațada agrementată în stil românesc: hotelul Național. Peretii de teracotă albastră și violetă ai Teatrului de vară, proiectați pe fundalul mării ca într-un tablou de Magritte. Un restaurant cu briu de stejar, cu temelii de calcar, scobit de valurile unei mări pierdute: Dorna. În nordul nostalgic al stațiunii, pe malul Siutghiului, noul complex Caraiman, cu hotel în chip de vapor, cu restaurant și un port de veliere. Sînt 45 de hoteluri, cu o capacitate de peste 19.000 de locuri. Cu balcoane,

cu verande, cu terase acoperite și descoperite, cu sute de ferestre, majoritatea orientate fie spre oglinzile mării, fie spre plutirea diafană a lacului. Se adaugă vilele cochete, căsuțele „lotus”, ca niște bungalowuri, corturile, spațiile de camping, toate acestea ridicînd capacitatea de cazare a stațiunii la circa 33.000 locuri. A treia definiție: Mamaia este un sanctuar vegetal, o insulă de verdeață între mare și lac. Spațiile sale verzi însumează pînă la o sută de hectare. Covoare de flori multicolore, petunii și narcise, pansele și margarete, așezate

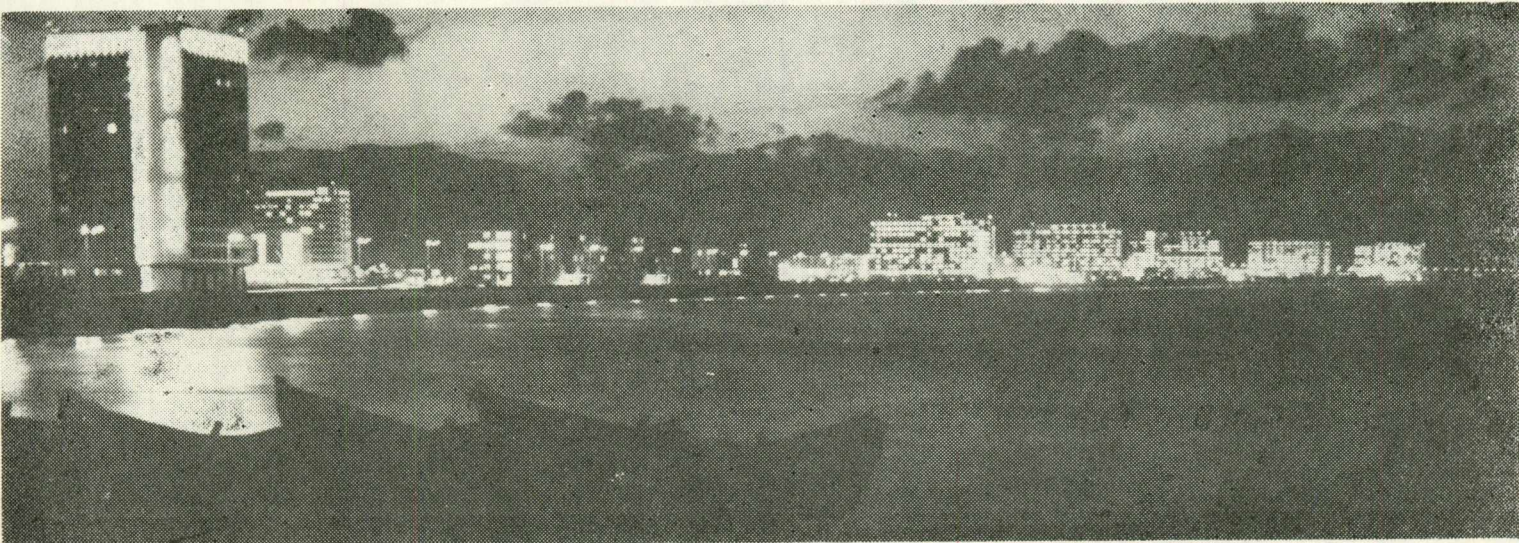
lui. Două localuri cu programe de bar, Hanul Piraților și Orient, atrag prin culoarea, prin nota lor de senzație, dar și prin preparatele specifice. La Orient-bar se stă turcește pe perne înflorate, se consumă șășlic și șiş-kebab, o orchestră autentic orientală ne propune o noapte de Halima, cadîne în salvări, cu feregele pe față, dansează șerpește, lipsesc poate narghilele... Dacă adăugăm la toate acestea barurile de zi și de noapte (sompțuoasa clădire a barului Melody este cea mai „dotată” în acest sens), bufetele, discotecile, sălile cu jocuri mecanice etc.,

pide. Se practică skiul pe apă. Admiratorii lui Năstase și Tîriac pot găsi la Mamaia terenuri de tenis bine amenajate, pot închiria echipament sportiv, la cerere, pot beneficia de asistența unor instructori. Nu putem omite, desigur, complexele sportive pentru baschet și volei, terenurile de mini-golf, popicăriile mecanice, Bowlingul. După cum nu putem omite o altă dimensiune a Mamaiei, aceea de vad comercial, de oază a lui Mercurius. Tîrgul de vară, complexul comercial Perla, bazarul Casino, complexul comercial Turist, din nordul stațiunii, plus tonetele înșirate de-a lungul plajei oferă vizitatorilor toată gama de cumpărături de sezon, suvenirurile desigur, articolele de plajă, dar și o varietate deosebită de obiecte pentru toate vîrstele și gusturile. Să înșirăm cîteva genuri de produse: sticlărie, arămărie, marochinărie, porțelanuri, țesături, bijuterii, tricotaie, confecții. De la ceramica neagră și colorată, la covoarele de Cisnădie, de la țesăturile înflorate din zonele folclorice ale țării la încălțămîntea Romarta, oricine poate găsi aici obiecte pe care și le dorește.

Satul românesc

...adaugă stațiunii o nouă și plină de farmec dimensiune. O expoziție a caselor românești din toate zonele țării, o horă de hanuri se întinde, la intrarea în Mamaia, pe o suprafață de 10 hectare. Sînt 28 de case de țară, impresionante prin varietate și autentic, cu circumscripții specifice județelor de care aparțin, cu personal calificat în minunile bucătăriei tradiționale românești. Este greu să alegi în care dintre ele să intri, căci se întrec în frumusețe și ospitalitate. Îți fură privirile aici o „culă” oltenească, dincolo „cuptorul cu plăcinte” (vestitele plăcinte „poale-n briu”), poarta sculptată a Casei maramureșene, fresca înfățișînd întîlnirea lui Ștefan cu mama Vrîncioaie și cei șapte feciori ai ei, hanul Mărginimii, reprezentînd sintetic și simbolic casele din împrejurimile Sibului etc. etc. Pentru amatorii de delicii gastronomice aici este edenul lor. Sînt sfătuiți să vină gurmații și gurmeții deopotrivă. Mai cu seamă că prețurile sînt de categoria a doua, iar porțiile, veți vedea, sînt de a-nția. „Degustătorii” de vinuri pot deveni aici specialiști în oenologie. Casa dobrogeană oferă 10 sortimente de Murfatlar. La Pietroasele, în afară de renumita țuică de Buzău, se servește tămîioasa de Pietroasele. Cabernetul de Huși, vinul de Tirna-ve, de Alba Iulia, țuica de cazan, gînarul, toate licorile bachice, inclusiv bitterele, vă sînt puse aici la dispoziție. Din acest sezon, toate casele vor servi în sistem pensiune. Casa teoormăneană, cu pereții din lemn afumat, vă invită la frigărui din carne de vită, pline la țest, iaurt de oaie, urdă cu mărar și alte delicii cît se poate de naturale. Bucătăria ardelenască, prin casele sale vă oferă tocă-nă de porc à la Rășinari, ciorbe cu tarhon, cîrnați Cîndre-lul cu cartofi și varză călită, în timp ce hanul Vrîncioaiei propune, cum era și firesc, vestita tochtură moldovenească, bulzul și alte minunății. Nu uitați, deci, să cutreierați acest sat românesc din Mamaia, să-l cunoașteți ca pe un dar, și dacă veți ezita între atîtea atracții intrați bunăoară, fără a pregeta, la Casa dobrogeană, unde chebabul, pastrama, cașcavalul, tochtura și Murfatlarul vă vor umple nările de arome și stomacul de o poftă pantagruelică. Și, dacă îndrăgiți pe bunii noștri lăutari și aura de poezie a nomazilor în căruțe cu coviltir, opriți-vă și la Șatra. Romanțele vă vor înconjura cu nostalgia lor alinătoare...

OCTAVIAN GEORGESCU

cum vedeți viitorul muzeu de istorie modernă și contemporană a dobrogei?

prof. univ. dr. doc.
CONSTANTIN C. GIURESCU:

1) Rațiunea înființării noii secții este aceea de a înfățișa atît cetățenilor Republicii Socialiste România cît și străinilor, dezvoltarea Dobrogei — străvechea țară daco-getă, dacoromană și românească, și totdeauna „poarta spre lume” a ținutului carpato-danubian — în secolul de cînd ea a reintrat în componența statului nostru.

2) Obiectivele rezultă din însăși rațiunea de a fi a Muzeului de istorie al Dobrogei: înfățișarea operei de creație realizate în țara dintre Dunăre și Mare și, totdeauna, înfățișarea felului de viață al românului dobrogean ce realizează o sinteză etnică românească la care au contribuit atît românii băștinași — dicienii — cît și românii munteni, românii moldoveni sau românii transilvăneni. Naționalitățile conlocuitoare vor fi de asemenea reprezentate în muzeu.

3) Organizarea rezultă din obiectivul urmărit: după o primă secție, să-i zicem — introductivă, privind dezvoltarea Dobrogei în antichitate și evul mediu, ar urma secția de istorie modernă, pînă în 1918, și apoi secția de istorie contemporană, cu două subîmpărțiri: 1918—1944 și 1944—1978. Muzeul ar cuprinde exponate istorice, etnografice, tehnice și culturale — și cît mai puțină „hîrtie”. Picturi și diorame ar contribui la înfrumusețarea muzeului...

dr. ILIE RĂDULESCU:

1) Dezvoltarea actualului muzeu de istorie a Dobrogei și completarea cu secția de istorie modernă și contemporană o apreciez ca pe o necesitate firească, izvorită din cerința de a oferi publicului măturii documentare dintre cele mai reprezentative pentru întreaga dezvoltare istorică a acestui străvechi teritoriu al patriei noastre. Secția de arheologie, care beneficiază de piese de o rară și inestimabilă valoare istorică, oferă o imagine concludentă, de-a dreptul impresionantă a civilizației materiale și spirituale la care a ajuns populația daco-getă, apoi dacoromană de aici, dialogul creator dintre populația locală și alte populații, îndeosebi de origine greacă, statornicite pe litoralul Pontului Euxin. Dobrogea a adus însă în tezaurul istoric al poporului nostru valori remarcabile, specifice epocilor modernă și contemporană, care se cer etalate într-o nouă unitate muzeală. Este cu totul nefiresc ca tocmai perioadele în care se formează și se afirmă conștiința națională, se dezvoltă cultura națională, în care se afirmă forța socială purtătoare a progresului social și național — clasa muncitoare, în care s-au înfăptuit idealurile de libertate socială și națională (epoca socialismului) — este nefiresc ca tocmai epocile modernă și contemporană, deci, să lipsească din muzeul dobrogean. Organizarea acestei noi secții ar da o imagine unitară a dezvoltării istorice a Dobrogei, demonstrînd, cu forța de convingere a documentelor, tenacitatea populației de aici în fața vicisitudinilor istorice, aderența sa organică, alături de întregul popor român, la ideile progresului, libertății și socialismului, capa-

Recenta sesiune științifică a Muzeului de arheologie, avînd drept temă „Contribuția Dobrogei la lupta poporului român pentru libertate, independență și propagare națională” a fost totodată cadrul unor ample și pasionante dezbateri privind înființarea unui muzeu de istorie modernă și contemporană a provinciei noastre, luări de cuvînt privind atît conținutul cît și latura organizatorică precum și denumirea viitorului așezămînt. Esențiale pentru spiritul acestor dezbateri au fost respectul față de adevărul istoric și abordarea fenomenelor de pe poziția cercetătorului marxist-leninist, în temeiul indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu: „Trebuie să redăm istoria așa cum este ea — și din aceasta nu avem decît de cîștigat! Să facem ca oamenii să cunoască și să înțeleagă cum trebuie istoria... numai așa vom face o treabă bună, vom avea o istorie reală, cu adevărat marxist-leninist...” Multitudinea punctelor de vedere privitoare la tematica și denumirea viitorului așezămînt muzeal ne-au determinat să punem mai multor participanți la sesiune, autori de comunicări, următoarele întrebări:

1. Este necesar un muzeu de istorie modernă și contemporană a Dobrogei?
2. Care ar fi obiectivele sale?
3. Cum ar trebui organizat și ce ar trebui să prezinte publicului?

Din rațiuni de spațiu, publicăm deocamdată o parte dintre răspunsuri, urmînd a înfățișa contribuția altor interlocutori într-un număr viitor. Participă acum: **prof. univ. dr. docent Constantin C. Giurescu, dr. Ilie Rădulescu, directorul Direcției așezămîntelor culturale din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, lect. univ. Gh. Dumitrașcu, lect. univ. dr. I. Bitoleanu, căpitan de rangul I I. Pascu, șeful Muzeului Marinei Române.**

AL. MIHALCEA

citarea sa de a reinnoi structural viața orașelor și satelor în era socialistă.

2) Muzeul de istorie, în totalitatea sa, este chemat să ofere o imagine reprezentativă a istoriei Dobrogei, și nu numai a județului Constanța; să cuprindă măturii istorice dintre cele mai concludente care să vorbească prin sine, prin valoarea lor documentară aparte, despre trecutul populației din această străveche vatră de istorie românească; să organizeze în continuare cercetări pe întreg teritoriul dobrogean pentru punerea în valoare a inestimabilelor zăcăminte arheologice și a valorilor documentare din epocile modernă și contemporană; să dezvolte și să stimuleze schimbul de opinii între oamenii de știință de aici, făcînd să progreseze și mai mult cercetarea istorică în Dobrogea; să-și amplifice funcțiile educative, integrîndu-se activității tuturor factorilor educaționali care conduc la formarea conștiinței socialiste a maselor, în special a tineretului; să organizeze, în acest scop, investigații cu caracter socio-cultural, sondaje de opinie, pentru a stimula orientarea publicului spre muzeu; să pună bazele unor nuclee de restaurare și conservare, care să organizeze servicii de specialitate pentru toate muzeele din zonă și să constituie un instrument activ de formare și specializare a cadrelor în acest gen de activitate muzeistică. Dat fiind locul pe care Constanța îl ocupă în mișcarea turistică internă și internațională, este de sperat că noile secții ale Muzeului de istorie al Dobrogei vor contribui la educarea patriotică a vizitatorilor din patria noastră și vor face o utilă operă de informare a vizitatorilor străini asupra trecutului plin de fapte mărețe al poporului nostru.

3) Așteptăm de la Muzeul de istorie al Dobrogei să înfățișeze vechimea istorică, permanența și continuitatea populației românești de pe acest teritoriu al patriei, în strînsă unitate cu naționalitățile conlocuitoare; legăturile organice dintre populația dobrogeană și a celorlalte țări române (Moldova, Țara Românească și Transilvania); comunitatea de interese, năzuințe și viață spirituală dintre românii de o parte și de alta a Dunării; cir-

culația ideilor, a valorilor materiale și culturale dintre Dobrogea și toate celelalte provincii românești, mișcările sociale, luptele împotriva exploatarei și dominației străine, pentru apărarea ființei naționale; contribuția Dobrogei la dezvoltarea societății românești în ansamblul său, la realizarea dezideratului unității de stat a poporului român (în această ordine de idei, este demn de remarcat că, după unirea Moldovei cu Țara Românească, în 1859, și formarea României moderne, prima provincie ro-

mânească ce s-a reintegrat patriei a fost Dobrogea, în urma războiului de independență din 1877—1878); relațiile cu populațiile vecine în diferite epoci istorice. Un loc de prim ordin va ocupa, fără îndoială, dezvoltarea mișcării muncitorești în Dobrogea, lupta forțelor revoluționare în frunte cu organizațiile Partidului Comunist Român împotriva asupririi și fascismului, participarea lor activă la insurecția națională, antifascistă armată din august 1944, la victoria revoluției democrat-populare și edificarea orînduirii socialiste. Aș aminti aici indicația, de mare importanță științifică și metodologică a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, aceea de a prezenta istoria mișcării muncitorești, a organizațiilor partidului comunist, pe canavaua istoriei patriei, ilustrînd modul în care ea a influențat cursul istoric al României în epoca contemporană. În sfîrșit, aș dori să subliniez necesitatea de a ilustra nu numai istoria vieții politice în Dobrogea ci și istoria dezvoltării economiei, a învățămîntului și culturii, prezentîndu-le într-o concepție unitară, în lumina ideilor materialismului istoric. Nu încapem îndoială că Muzeul de istorie

al Dobrogei, în totalitatea sa, va fi un minunat mijloc de educație socialistă, va oferi un puternic imbold contemporanilor și urmașilor noștri, pentru a duce mai departe civilizația istorică lăsată moștenire de înaintași și a face mai înfloritoare România noastră socialistă.

lect. univ.

GH. DUMITRAȘCU:

1) Un muzeu de istorie modernă și contemporană al Dobrogei este absolut necesar. Dar nu neapărat sub acest nume. Ci **împreună** cu Muzeul de arheologie, cu care ar constitui **Muzeul de istorie al Dobrogei**, cel nou fiind de fapt o secție a celui mare. De ce e necesar noul așezămînt? Pentru că este interzis unui popor care se respectă și care se apleacă întotdeauna, **cu cugetul lacom de curaj** asupra trecutului, să nu-și cunoască acest trecut. Pentru că nu reușim a ni-l cunoaște din cît s-a scris. S-a scris puțin. E nevoie să vedem acest trecut. Așa cum a fost. Neînfrumusețat. În chip realist. Așa cum spune tovarășul Nicolae Ceaușescu. În definitiv, istoria se oprește, pentru noi, la secolul al XII-lea? Și după aceea? Oricine s-ar putea întreba: și dîncolo de secolul acela? Avem nevoie să ne ogîndim secolele vechi de istorie a pămîntului și a oamenilor, secolele de luptă pentru păstrarea autonomiei formațiunilor politice împotriva mai marilor din jur, care au fost și s-au dus, de muncă a celor de aici, români — mereu numeroși, în ciuda politicii de colonizare musulmană. Avem nevoie să ogîndim munca și lupta pentru apărarea ființei naționale, a limbii, culturii, a tot ce înseamnă națiune. Avem nevoie să luminăm trecutul nostru modern, epocă de naștere și dezvoltare a proletariatului, de mari lupte muncitorești, socialiste. Mișcarea muncitorească din Dobrogea, lupta Partidului Comunist Român în acest colț de țară nu și-au găsit încă reflectarea muzeistică pe care o merită.

2) Obiective? **Expoziție și cercetare.** Fără acest din urmă scop, noua secție e de neconceput. Ea trebuie să adune un **nucleu de cercetători și să dea naștere unei publicații.** Noua secție va trezi un interes subliniat în rîndurile turiștilor, va sluji drept cadru unor lecții de istorie pentru elevi și tineret, în general, și va deveni, cum spuneam, un factor activ al cercetării științifice.

3) Ar trebui să conțină materiale documentare (ziare, manifeste, programe), fotografii, tablouri, vestigii provenite din săpături arheologice efectuate în așezări medievale, machete ale unor cetăți, orașe, clădiri. Aș adăuga exponate privind istoricul întreprinderilor, colțuri speciale — dacă nu săli — înfățișînd portul, podurile de peste Dunăre, material etnografic.

lect. univ.

dr. I. BITOLEANU:

1) Oricît de ilustru ar fi trecutul antic al Dobrogei, un muzeu de arheologie nu poate, prin însăși firea lucrurilor, reflecta mai mult decît un anumit fragment de istorie, nu poate înfățișa întreaga deveni-

re a provinciei noastre. Această este prima dintre rațiunile care impun crearea unei secții în măsură să dea o imagine de ansamblu asupra vieții Dobrogei de după momentul în care firul cronologic este întrerupt în muzeul de arheologie. În al doilea rînd, istoria Dobrogei, de la reintegrarea în sinul României și pînă în clipa de față, nu este cu nimic mai puțin pasionantă decît perioada antichității. Dimpotrivă, efortul uriaș, de mare noblete, depus de oamenii de aici, energiile puse în lucrare, ceea ce s-a realizat și se realizează într-un ritm vrednic de laudă, înseamnă o adevărată epopee. Anticii înșiși ar fi cîntat această epopee legendară care este transformarea „țării de piatră” într-o grădină înfloritoare.

2) Noul așezămînt s-ar constitui ca o firească și armonioasă întregire a complexului muzeistic din orașul Constanța, un centru urban care este o adevărată „carte de vizită” a țării. Obiective sînt, desigur, multe. Personal, aș insista asupra extrem de importantului rol educativ și instructiv al noii secțiuni, la contribuția sa de mare preț în educarea patriotică a tinerii generații. Studenți, elevi, diriginți, cadre de specialitate ca și educatori, în general, vor putea afla aici un excelent instrument de cunoaștere în probleme de importanță excepțională, ca aceea a continuității, de pildă.

3) Neîndînd specialist în muzeografie, mă abțin să răspund la această întrebare.

cpt. rang. I

IOAN PASCU:

1) Acest vechi pămînt românesc dintre Dunăre și mare are un glorios trecut istoric — ca de altfel, toate celelalte provincii ale patriei noastre. În ciuda bogăției sale, minunatul tezaur istoric al Dobrogei este foarte puțin cunoscut. Atît în manualele de istorie cît și în alte lucrări de sinteză se vorbește foarte puțin despre provincia noastră sau — mai de-a dreptul spus, pentru anumite perioade — chiar deloc. Tocmai avînd în vedere asemenea lucruri, înființarea Muzeului de istorie medie și contemporană al Dobrogei ar suplini aceste neajunsuri din istoriografia noastră. Iată după părerea mea rațiunile creării unui asemenea așezămînt de cultură.

2) După părerea mea obiectivele acestui for de cultură ar trebui să impună atenției istoriografiei noastre, cercetătorilor, necesitatea studierii sub toate aspectele a acestui străvechi pămînt românesc pentru a se înlătura lacunele despre care am vorbit mai sus. De asemenea, el ar trebui să demonstreze poporului nostru și lumii întregi contribuția românilor dobrogeni la bogata istorie a patriei noastre.

3) Ca om care lucrează în muzeografie, consider că ar trebui ca noul așezămînt să fie foarte bogat în documente. Fiecare afirmație scrisă — sau verbală — care se va face în muzeu să aibă acoperire în măturii documentare. Este un lucru foarte greu dar nu imposibil de realizat. Muzeul va trebui să mărcheze principalele momente ale istoriei Dobrogei — dar neapărat legate de evenimentele din epoca respectivă petrecute în celelalte provincii românești. Mă gîndesc deci la realizarea corelării faptelor istorice din Dobrogea cu cele din toată țara.

Ce să conțină? Documente de tot felul, românești și străine, care să reflecte realitatea, apoi exponate diverse care să întregască ceea ce se afirmă în documente.

cu regizorul andrei blaier despre

TRAVALIUL ARTISTIC, „CIREȘARI”, CONSTANȚA ȘI... MARINARI

Un „rendez-vous” în marea, moderna, amețitoare „cetate” a Televiziunii Române este aproape imposibil. Nu însă cînd este vorba de o întîlnire cu regizorul (atît de preocupat!) Andrei Blaier. Punctualitatea fără reproș, amabilitatea mai mult decît exemplară a autorului „Dimineților unui băiat cuminte”, mi-au facilitat o nesperată.. operativitate în dialogul cu prestigiosul creator.

— Înainte și după „Diminețile unui băiat cuminte” ați fost coscenarist, iar de cîteva ori v-am văzut chiar în cadru. Este vorba de o simplă cochetărie?

— Am colaborat cu mai mulți scriitori la realizarea unor scenarii, după care am realizat o serie de filme, începînd chiar cu cel amintit, cu care am debutat și al cărui libret l-am lucrat împreună cu Nicuță Tănase. De jucat, am jucat mai puțin în filmele mele (ca și în ale altora, de fapt), cu toate că în institut apăream în toate filmele colegilor. Colaborarea la realizarea unor scenarii mi se pare o necesitate, o problemă de travaliu artistic în activitatea de creație, dacă vreți o condiție a reușitei. Am „întrat” și în cadru și, ca să fiu cinstit, cred că m-aș descurca, firește — dacă vreunui personaj i s-ar potrivi chipul meu.. De altfel, hotărît să repar greșelile din tinerețe (din prima tinerețe...), dar fără să abdic de la exigențele regizorului, m-am distribuit într-un personaj interesant din serialul „Cireșarii”. Să vedem ce vor spune spectatorii...

— Nu este prima oară cînd lucrați pentru micul ecran. Ați „făcut” cîteva piese de teatru — „Autostop”, „Discurs pentru o floare”. Ce ne puteți spune despre „Cireșarii”?

— Va fi un serial pentru tineret al Televiziunii, în 18 episoade, sper, deoarece deocamdată este vorba de realizarea unui număr de 12 doar. Ele recompun, pe micul ecran, figurile îndrăgiților eroi — Ursu, Lucia, Tic, în total șapte și cu cățelul Tumbi, opt — ai romancierului Constantin Chiriță. La realizarea scenariului a colaborat Radu Dumitru, iar operatorul Nicolae Niță semnează imaginea. Am terminat 7 episoade și lucrez fără întrerupere. Doresc să ofer tinerilor noștri un film despre adevăratele valori morale ale tinereții, un film despre curaj, fantezie, inteligență și prietenie, o pledoarie pentru virtute, sinceritate și... romantism.

— Cavalerii florilor de cireș vor veni și la Mare?

— Da. Dacă voi face și ultimele 6 serii — mă gîndesc că tinerii spectatori vor dori continuarea — acestea se vor petrece la Mare. Voi veni, bineînțeles, cu „Cireșarii” mei pe litoral pentru toată vara.

— Ați vorbit de spiritul de echipă. Vă plac marinarii, navigatorii noștri care călătoresc zile, nopți, luni, departe de patrie? Nu v-a tentat niciodată un film despre oamenii mării?

— Îi admir mult pe oamenii mării. Primii mei prieteni au fost marinari. Cîndva am vrut să fac un film despre

marinari: n-am reușit. Sper că mai tîrziu voi izbuti. Am prea mulți prieteni pe nave care, cînd mă reîntîlesc, îmi vorbesc de filme de-a-le mele pe care le revăd de multe ori pe vapor, în lungile și fascinantele lor călătorii. Despre aceste romantice călătorii vorbesc deseori, plimbîndu-mă pe malul mării, pe dig sau pe faleză, cînd sosesc în frumoasa dv. Constanța, împreună cu bunul meu prieten, marinar prin vocație, constănțeanul Ilarion Ciobanu. De multe ori îl surprind la filmare, prin pauze de lucru, „navigînd” prin nemaipomenite furtuni pe bărcuța lui cu pinze pe care și-o dorește nespun, într-un ocean imens de vise...

— Vă place Marea? Sint suficient de prezente, ea și litoralul românesc, în filmul actual? — Marea nu se poate plînge că a fost ocolită de cinești. Dar, din păcate, n-a fost suficient prezentată întînderea ei nesfîrșită. Și eu mă simt vinovată față de Mare pentru un „filmuleț” poetizant, făcut cei drept mai de mult — „Prima melodie”. Sper să mă reabilitez chiar în vara aceasta, cu serialul de care am vorbit.

— Spuneți-ne ceva despre colaborarea dv. cu instituțiile de teatru constănțene, cu actorii noștri.

— La Constanța am buni prieteni. Cîndva veneam cu multă plăcere la lecțiile de cinematografie ale Universității populare. Îi cunosc pe aproape toți actorii Teatrului de dramă și comedie și de unii dintre ei mă leagă o trainică prietenie. Am făcut împreună cu ei un spectacol omagial de 23 August. Cu mulți dintre actorii constănțeni am colaborat în filme de-a-le mele; în „Pădurea pierdută”, de exemplu, am distribuit vreo zece-doisprezece. Și am să-i mai solicit cu toată dragostea, pentru că sint actori buni și oameni de calitate. M-ar bucura să am ocazia să lucrez cu admirabilul Jean Constantin, un actor cu un har și un haz ieșite din comun. Tuturor prietenilor constănțeni un călduros și prietenesc salut, iar cititorilor revistei dorința ca rezultatele muncii mele să nu-i dezamăgească. Mă voi strădui pentru asta...

Interviu realizat de
NICOLAE CONSTANTIN

Eveniment de mare răsunet în istoria noastră națională, revoluția de la 1848 din Transilvania, Țara Românească și Moldova își află astăzi, în anii construcției socialiste, dreaptă și înaltă cînstire, ca act social-politic de afirmare hotărîtă a voinței de libertate și egalitate a poporului. „Revoluția de la 1848 — afirma secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în recenta cuvîntare de la Iași, sintetizînd trăsăturile esențiale ale mișcării pașoptiste — a zguduit din temelii vechile rînduiri feudale care frînau mersul înainte al societății românești, a marcat începutul unei noi etape în dezvoltarea economico-socială a țărilor române, în lupta pentru libertate și o viață mai bună, împotriva exploataării și asupririi maselor muncitoare, pentru realizarea unității naționale, formarea statului național român, scuturarea jugului dominației străine și cucerirea independenței și su-

de înțeleptul său sfetnic, Mihail Kogălniceanu (un mare cunosător și iubitor al Dobrogei), războiul de neahtă, dezvoltarea mișcării muncitorești și lupta clasei muncitoare, culminată cu crearea Partidului Comunist Român; sint de asemenea ilustrate realizările epocii actuale, construcția socialistă în România, în cadrul căreia rolul partidului, al secretarului său general, este fundamental. Revoluția de la 1848 însăși este privită în condiționarea sa de evenimentele anterioare, de tradiția revoluționară a poporului nostru, marcată prin marile răscoale populare ca acelea conduse de Horia, Cloșca, Crișan și de Tudor Vladimirescu. Am dorit, deci, să prezentăm, într-o perspectivă materialist-istorică, revoluția de la 1848 ca moment de mare însemnătate dintr-o întreagă serie de acțiuni îndreptate către cucerirea libertății sociale și independenței naționale, năzuințe care

1848 în documente

veranității patriei noastre”. A-niversarea a 125 de ani de la revoluție a prilejuit și în orașul nostru o suită de manifestări, printre care de o importanță deosebită este deschiderea la Muzeul de artă, a unei bogate expoziții, organizate cu concursul instituției menționate, de către Muzeul de arheologie în colaborare cu filiala Constanța a Arhivelor Statului, din fondurile căreia au fost puse la îndemîna publicului, în număr foarte mare, fotocopii ale unor documente de subliniată însemnătate ca și reproduceri ale unor stampe și tablouri de epocă. La deschiderea expoziției, dr. Adrian Rădulescu, directorul Muzeului de arheologie, a avut amabilitatea de a ne declara: „Expoziția este un pios omagiu adus poporului român, trecutului său istoric, generației revoluționare de la 1848, an de afirmare a dezideratului imperios de unire a tuturor românilor în granițele aceluiași stat național, întemeiat pe democrație și independență. Am conceput această manifestare ca pe o prezentare globală a anului revoluționar în relație strînsă cu desfășurarea ulterioară a istoriei noastre moderne, subliniind unitatea dintre mișcarea pașoptistă și celelalte acțiuni social-politice majore care au urmat: unirea principatelor române, epoca reformelor inițiate de domnitorul Alexandru Ioan Cuza și

s-au împlinit azi, sub ochii noștri”. Exponatele, prezentate într-o succesiune logică, suscită în cel mai înalt grad interesul vizitatorului. Coperte sau pagini ale „Istoriei pentru începutul Românilor în Dacia” de Petru Maior, „Magazinului istoric pentru Dacia”, din „Puterea armată și arta militară la Români” de Nicolae Bălcescu sau din „Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques transdanubiens” par Michel de Kogălnitchan, apărută la Berlin, din „Dacia literară”, „Albina românească”, coperta la „Dorințele partidei naționale”, programul pașoptiștilor moldoveni întocmit de Kogălniceanu și în care se stipula și dezideratul unității naționale, articolul lui George Barițiu „Ce voiesc românii transilvani?”, apărut la 12 aprilie 1848 în „Foae pentru minte, inimă și literatură”, o s u m e d e n i e de alte documente r e c o m p u n, în liniile esențiale, frămîntările revoluționare ale epocii ultimelor decenii ale secolului XVIII pînă la mijlocul veacului al XIX-lea. Printre exponatele privind istoria contemporană, de un excepțional interes sint fotografiile care-l înfățișează pe tovarășul Nicolae Ceaușescu în mijlocul oamenilor Dobrogei. Medalii comemorative ca și un interesant panou filatelic completează ampla serie a exponatelor. ANDREI MARIN

Ideea organizării de către Muzeul de artă modernă și contemporană din Galați a expoziției „Artistul contemporan și universul său”, s-a născut din necesitatea prezentării unor probleme esențiale ale plasticii românești contemporane. Nereușind numai cu ajutorul fondului permanent de artă contemporană al muzeului să elucidăm o serie de probleme, legate de specificul artei contemporane, puse nouă de vizitatori, s-a simțit nevoia unei **ajungeri la obiect**, la cele ce înseamnă cu adevărat arta zilelor noastre. De aici, o descindere în atelierul creatorilor, și o selecție de opere în virtutea unor principii teoretice pe care ne-am propus să le demonstrăm. Prima expoziție de acest fel are drept scop să oglindească unul din fenomenele cele mai caracteristice epocii, artei contemporane românești, e vorba de mutațiile ce s-au produs în planul gîndirii estetice, într-o perioadă prin excelență de înflorire a științei și tehnicii, novatoare în domeniul gîndirii concrete. Inteligența umană își coordonează potențele în două direcții care, împreună, formează orizontul nostru spiritual, prin care omul își pune amprenta pe tot ceea ce îl înconjoară, definindu-și natura

expoziția „artistul contemporan și universul său”

sa de creator: gîndirea științifică pe de o parte și cea artistică pe de alta. Spre deosebire de știință, care acționează asupra naturii pentru a o determina în sensul dorit de om, arta își creează un univers propriu, pornit din dorința de a surprinde prin intermediul imaginii un moment al lumii, al gîndirii umane; ea caută să dezvăluie esența lucrurilor, să coreleze fenomene aparent distonante, să surprindă noblețea gestului uman. Opera de artă exprimă concepția pe care creatorul o are despre lume și realitatea înconjurătoare, sub impulsul unor emoții pornite din cîmpul sensibilității sale. La prima vedere, aceste două posibilități distincte de înțelegere și abordare a lumii par a nu se presupune una pe cealaltă. E adevărat, scopul și rezultatul cercetărilor sint deosebite, dar tot ceea ce se întîmplă la un moment dat în cîmpul existenței umane este unificat prin efortul inteligenței creatoare. Revoluția științifică, produsă în secolul nostru, i-a dezvăluit artistului un nou orizont, oferindu-i instrumente subtile de investigație în realitatea obiectivă.

Pentru artistul plastic, lumea este un ansamblu de forme exprimat cu ajutorul culorii, liniei, volumelor, un sistem specific de semne reflectat prin prisma gîndirii și personalității creatorului. Plastica românească contemporană este rezultatul acestui proces novator din gîndirea estetică, aplicat unei „matrici stilistice românești” ce se cheamă tradiție. Expoziția, fără a-și propune să definească fenomenul plastic în ansamblu, scoate în evidență, prin seria de lucrări prezentate, cîteva orientări ale noului limbaj plastic, felul cum au fost integrate artei românești cuceririle gîndirii științifice. Selecția lucrărilor, făcută avîndu-se în vedere toate modalitățile de exprimare plastică, scoate în evidență primatul afectivității, al dragostei pentru formă, pentru pitorescul imaginii, sau revelația tensiunii umane în fața marilor probleme ale secolului nostru, cu ajutorul unor semne ce unesc lumea sensibilului cu cea a intelectului. Dorința adîncă de apropiere de natura materialului, de păstrare a poeziei culorii, de a face simțită fibra lemnului, sau pu-

ritatea metalului, de a exploata suplețea și tactilitatea firului de lînă, sau forța de expresivitate a liniei, manifestare în care tradiția și inovația se întîlesc într-o nouă sinteză, aceasta este senzația pe care o lasă cele aproximativ 140 de lucrări semnate de 45 de plasticieni din întreaga țară. Concepția unei asemenea expoziții a urmărit să surprindă înrudiri între formă și culoare, asociații în care personalitatea fiecărei lucrări să fie bine conturată, făcînd în același timp sesizabile unele tendințe ce se definesc în arta noastră. Cele 14 săli ale expoziției prezintă destul de multe lucrări cu evidentă tentă tehnologică, îndeosebi sculptură (Ovidiu Maitec, Mircea Spătaru, Gheorghe Turcu, Adina Tuculescu, Șerban Rusu) sau grafică (Ladislau Peszt, Vanda Mihuleac, Marcel Chirnoagă), răspunzînd cerințelor materialului, apropiindu-se ca puritate de concretețea limbajului matematic. În pictură, culoarea își dobîndește primatul inițial. Fior liric amintind de unduirea dealurilor și zborul păsărilor (Viorel Mărgineanu), forme centrifugale ale unor energii biologice

(Ion Alin Gheorghiu), imagini constructive care te poartă cu gîndul la minuțiozitatea ornamenticii orientale (Eugen Tăutu) sau lucrări de un colorit rafinat (Ion Nicodim) și somptuozitate magică (Sultana Maitec), dezvăluie un univers în care lirismul formeii stă în chip firesc lingă rigoaarea intelectuală. Poezia „fastului lucrărilor inutile” a lui Ion Bitzan ori expresia matematică a „compozițiilor cu benzi S”, a lui Șerban Epure, alături de tapiseria Anei Lupaș în care virtuțile materialului sint supuse unei viziuni fantastic-spațiale sau în care tradiția capătă semnificații mitice dezvăluie un joc în care fantezia umană se apropie de puritate și gravitatea momentului marilor cuceriri ale civilizației, limita dintre real și fantastic devenind imprecisă. O lume bogată în sentimente și idei, comunicată în cele mai variate forme, dialog viu între lirism și cerebralitate, care poate fi considerat definitiv pentru spiritul nostru, născut la confluența tradiției occidentale cu farmecul și candoarea orientului, fuziune între forma tradițională și elementul novator, aceasta este impresia pe care o lasă lucrările celor 45 de artiști reuniți în expoziția de la Galați.

MARIA-MAGDALENA-CRIȘAN

Desfășurate, de obicei, în fața unui public necunoscut (și, adesea, deosebit — ca gust și preferințe artistice — de cel în fața căruia evoluează în mod obișnuit), turneele au devenit, pentru colectivele teatrale de orice gen, prilejuri de necesară verificare a propriilor posibilități, de evaluare a nivelului artistic atins la un moment dat. Tocmai un asemenea prilej i s-a oferit, recent, Teatrului liric din Constanța, care, în perioada 5—10 mai 1973, a efectuat un turneu în R. P. Bulgaria, prezentând la Ruse trei spectacole — două cu opera „Pescuitorii de perle” de Georges Bizet și unul cu baletul „Marinarul visător” de Laurențiu Profeta. În plus, trebuie notat faptul că acest turneu a reprezentat primul contact al artiștilor lirici conștanțeni cu exigențele unor spectatori de peste hotare, și încă dintr-o țară cu o recunoscută cotă la „bursa” internațională a operei.

Orașul Ruse, deși al patrulea ca populație în R. P. Bulgaria (160.000 de locuitori), se poate mândri cu bogatele sale tradiții culturale-artistice, ocupînd, după părerea unanimă a specialiștilor bulgari, locul al doilea în ceea ce privește valoarea ansamblului său liric profesionist. Faptul că la Opera din Ruse, care va sărbători, anul viitor, 25 de ani de la înființare, s-au montat, în această perioadă, aproape 250 de spectacole de operă, operetă și balet, reprezentative atât pentru creația compozitorilor bulgari, cît și pentru cea a clasicilor genului, certifică ambianța artistică stimulatorie în care Teatrul liric din Constanța a fost desemnat să reprezinte, de fapt, școala românească contemporană de operă și balet. Firesc, aceste elemente au solicitat artiștilor lirici conștanțeni o atență și minuțioasă pregătire a turneului, care, dublată de o puternică dorință de afirmare internațională, a asigurat fiecărui spectacol prezentat un răsunător succes, ilustrat — în parte, bineînțeles — și de declarațiile făcute nouă de către o serie de personalități ale vieții artistice din Ruse:

Ștefan Trifonov, regizor artistic și director al Operei din Ruse — „Ca om de teatru și, mai ales, ca unul care am montat la Opera din Burgas „Pescuitorii de perle” mă simt dator să apreciez, după vizionarea spectacolului prezentat

de artiștii conștanțeni, că aceștia au realizat o creație demnă de toată lauda. Refuzîndu-se oricărui tentații de tratare așa-zis modernă a acestei lucrări devenită clasică în repertoriul ansamblurilor de operă din lumea întreagă, regizorul Gheorghe Bărbulescu a căutat și — ceea ce este important — a găsit cele mai potrivite modalități de transpunere scenică, conferind spectacolului cursivitate și dinamism, folosind cu pricepere calitățile vocale și interpretative ale soliștilor, ale tuturor compartimentelor”. Nikolai Zdrankov, artist al poporului — „Într-un spectacol cu totul excepțional, s-au impus, cum era și firesc, soliștii. Veronica Diaconu, Florin Diaconescu, Victor Axinte, Iosif Buibaș au dovedit o solidă cultură muzicală în interpretarea

turneul teatrului liric în r. p. bulgaria

un succes de prestigiu, un început de colaborare

partiturilor, ca și forță dramatică. M-a impresionat, de asemenea, deosebit de plăcut faptul că de o valoare foarte apropiată au fost și interpretările conferite de titularii rolurilor principale din al doilea spectacol cu „Pescuitorii de perle” — Niculina Cîrstea și Iuliu Pușcașu —, situație relativ rar întâlnită în trupele de operă”. Kiril Kristev, artist emerit — „Am cîntat la Constanța, în urmă cu o lună, în „Pescuitorii de perle”. A fost un spectacol pe care nu îl voi uita. Dar, fiind solist eu însumi, nu-i prea „auzeam” pe ceilalți. Acum însă, aflîndu-mă în postură de spectator, pot să afirm că am văzut un spectacol minunat, în care s-a urmărit cu deliberare valorificarea posibilităților artistice ale întregului ansamblu. Desigur, în frunte s-au aflat soliștii, dar acestora li s-au alăturat, prin calități nebanuite de mari, orchestra,

excelent condusă de dirijorul Silviu Panțiru, și corul, pregătit cu pricepere de Boris Cobaslian. A fost, cum se zice în teatru, un spectacol mare!”. Romeo Raicev, dirijor principal la Opera din Ruse — „Fericită această opțiune a Teatrului liric din Constanța pentru montarea unui spectacol de balet — „Marinarul visător” — pe muzica apreciatului compozitor român contemporan Laurențiu Profeta. Partitura se remarcă printr-o mare originalitate și prin tratarea expertă a unor ritmuri foarte diferite ca factură. Pusă la grea încercare, datorită acestor frecvente schimbări de ritm, orchestra a rezolvat cu brio fiecare secvență muzicală, răspunzînd prin sunete distincte, omogene, „comenzilor” dirijorului Silviu Panțiru”.

Pavel Stoicev, maestru coregraf — „Curiozitatea m-a făcut să-i urmăresc pe balerinii conștanțeni încă de la repetiții și studii. Atunci și, mai ales, în spectacol, am remarcat marea lor profesionalitate, capabilă să îmbogățească partitura muzicală prin sensurile noi și deosebit de sugestive ale dansului. Isabela Aguletti, Gheorghe Moțpan, Fănică Lupu, Ileana Dumitrescu, Monica Olaru, Dora Carpoș și Ștefan Socor se manifestă receptivi la toate ritmurile, conferind spectacolului o excepțională plasticitate”.

Fără îndoială însă, că la fel de importante ca succesul în sine al fiecărui spectacol prezentat de Teatrul liric din Constanța la Ruse, sînt bunele auspicii sub care a debutat, prin acest turneu, colaborarea artistică dintre cele două colective teatrale. Întîmpinați, încă de la graniță, de reprezentanți ai conducerii Operei din Ruse, artiștii conștanțeni aveau să resimtă, cu bucurie, pe toată durata celor șase zile de sedere în Bulgaria, căldura proprie ospitalității poporului din țara vecină și prietenă, care, trebuie să recunoaștem, a contribuit în mare măsură la reușita, pe toate planurile, a turneului. În acest context, întîlnirea dintre membrii teatrului conștanțean cu activiști de partid și culturali din Ruse, cea dintre tinerii artiști conștanțeni și reprezentanți ai organizației comuniste de tineret din Ruse, ca și reunirile dintre componenții compartimentelor artistice ale celor două teatre, au atribuit turneului un pronunțat caracter de schimb de opinii și de experiență, marcînd, așa cum spuneam, un început de colaborare ce poate fi folositor, în egală măsură, ambelor colective artistice.

O primă și elocventă mărturie a acestui fapt este, de altfel, turneul întreprins zilele acestea la Constanța de Opera din Ruse cu spectacolele „Samson și Dalila” de Saint-Saëns și „Iarmaroc la Sofia” de Jul Levi, prezență artistică încununată, la rîndu-i, de un frumos succes, la care ne vom referi mai pe larg în numărul viitor al revistei.

ARCADIE STRAHILEVICI

poșta redacției

RUDIARD. — Încercări naive, dar inspirate și sincere. Se poate spera într-o evoluție pozitivă, pe măsura îmbogățirii experienței, a lărgirii orizontului spiritual, a maturizării. Mai trimiteți, neuitînd a adăuga cîteva cuvinte despre autor.

VASILE D. ȘIȘU. — Poate că o muștrare ați merita într-adevăr pentru faptul de a fi trimis o copie atât de neîngrijită, dar nu, nici pe departe sancțiunea pe care înșivă o evocați în fruntea scrisorii! („Opus igne, auctor patibulo dignus.”) Cît despre poezii, sînt adesea declarative și simpliste, deși nu-mi displace deloc îndrăzneala de a ataca frontal, fără măcar teama de ridicol, marile, eternele teme: efemeritatea iubirii, horatianul *carpe diem*, viziunea morții chiar în momentele de triumf al vieții. Între toate, notabilă mi se pare mai ales acea mică dramă scrisă în stil cronicăresc, stîngaci întiluită, dar atât de sfidător „nepoetică” de la primele versuri:

„Pe dealurile Moldovei, într-o seară,
Acum cinci sau șase sute de ani...” etc.

Aștept cu interes vești noi.

NELU TARU. — Versuri melodioase, tonalitate și lexic adaptate la moda ultimului trimestru poetic, dar și mult, mult arbitrar în profuziunea de metafore cu care se acoperă și se complică zadarnic puținătatea lucrurilor pe care le aveți de spus deocamdată. (O analiză strictă a oricăreia din poezii ar fi concludentă în acest sens.) Poate că ar merita să insistați, pentru că un anumit tip de talent — și anume cel aplecat spre imitație, parodie, farsă — pare a nu vă lipsi.

EUGEN TIC, AURICA TIR. — Același răspuns ca la Nelu Taru (chiar și în cazul cînd cele trei semnături diferite nu ar aparține uneia și aceleiași persoane.)

PASARE MIHAI. — Nimic nou, în sensul că aș putea cita în continuare alte cîteva crîmpeie izolate din poeziile dv., dar cu aceasta n-am făcut nici un pas mai departe. Pe viitor nu e necesar să trimiteți revistei absolut tot ce timpul liber vă permite să așterneți pe hirtie; e suficient să ne comunicați, atunci cînd va fi cazul, vești despre *progresele* dv.

T. P. IASĂ. — După recunoașterile de pînă acum, ar fi de prisos un cuvînt de încurajare din partea mea; e suficient să vă spun că vă voi urmări cu interes. Am reținut *Cum țarna*.

IOANICHIE OLTEANU

SUCCESE ALE

ARTEI AMATOARE CONSTĂNȚENE

Apreciată unanim ca o impresionantă trecere în revistă a formațiilor corale de amatori din întreaga țară, emisiunea-concurs *Cîntare patriei* a Televiziunii Române ne-a adus, duminică, 20 mai a.c., două noi prilejuri de satisfacție; este vorba de succesul de prestigiu obținut de formațiile artistice de amatori din județul nostru: corul femeilor din Cobadin și corul „Albatrosul”. Atît corul celor 99 de femei din Cobadin, cît și corul marinarilor au evoluat cu probitate și, fără a exagera cu nimic, cu strălucire, dovedind calități interpretative de excepție. Cu toții am putut urmări omogenitatea corului femeilor din Cobadin, acuratețea interpretării dată pieselor corale, sub bagheta talentatului și harnicului dirijor Emanoil Frusinescu. Ne-au impresionat, de asemenea, vibrația participării afective, forța de expresie a acestor femei de diferite vîrste, și de cele mai variate profesii, unite într-un unic tumult, într-o unică și răscolitoare dragoste pentru muzică, pentru frumos. Cele 100 de

puncte cu care le-a fost încununată strădania artistică reprezintă o treaptă a măiestriei pe care o dorim înaltă continuă, dătătoare de noi succese în activitatea acestei formații amatoare. Aflată în cel de al 25-lea an de activitate, formația corală a marinarilor „Albatrosul”, sub conducerea neobositului dirijor Marin Huditeanu, își sărbătorește prin succesul repurtat acum la Televiziune, o aniversare a muncii entuziaste, a talentului și pasiunii artistice a vajnicilor marinari ai flotei noastre maritime militare. Suita de cîncece ostășești cu o puternică vibrație patriotică a dobîndit, în interpretarea marinarilor noi, o plasticitate deosebită, în timp ce piesa corală „a capella” de Gh. Bazavan a căpătat o șlefuire a stilului, un plus de expresie. La finele acestor rînduri se cuvine să felicităm cu căldură pe toți membrii celor două formații, pe femeile din Cobadin și pe marinarii din corul „Albatrosul”, pe bunii lor dirijori, să le urăm noi și multe succese în viitor.

G. O.

ANUNȚ

În vederea constituirii fondului documentar al viitorului Muzeu de istorie a Dobrogei (secțiunea de istorie modernă și contemporană), Muzeul de arheologie Constanța achiziționează: documente, fotografii, monede, stampe originale, medalii, medalioane, obiecte de artă, hărți de epocă, instrumente diverse etc., cu valoare istorică și muzeistică, mărturii ale vieții sociale și culturale în Dobrogea în cursul epocilor feudală, modernă și contemporană.

Cei interesați se vor adresa conducerii muzeului (strada Muzeelor 23, tel. 1 45 62).

„Parfumele din mai înaltă reînnoite-apoteoze” spune poetul și într-adevăr, nu e altă lume care să respire atât parfum și apoteoză; în mai puțin două decade se întrunesc atîtea sărbători și tot atîtea izbînzii pe care istoria le-a concentrat nu întîmplător în această lună a fecundității. Aspirații umanitare, internaționaliste și naționale începînd cu solidaritatea muncii și terminînd cu aclamarea libertății pe cîmpia Blajului își găsesc în zile învecinate de mai dreptul împlinirii. Din acest mînnunchi de aniversări mirosînd a liliac și a glorie, ziua de 9 mai, cu dubla ei semnificație, își cere monumentul ei de amintire. Documentarul lui Dionisie Șincan a reunit imagini de arhivă într-o autentică lecție de istorie, de spirit de sacrificiu și ardent patriotism al cărei adevăr, odată relevant, va trebui să ne însoțească mereu și pretutîndeni. Am văzut ostași români plătînd cu sîngele lor libertatea patriei; i-am văzut apoi mărșăluind pe străzile Debreclinului, ale Budapestei și Zvolenului, dăruind vecinilor din prea-plînul setei lor de libertate, eliberatori cu pasul bărbătesc, cu crisparea luptătorilor aflați între două bătălii și cu brațele pline de florile recunoștinței. Unii dintre ei s-au oprit la Tisovec, la Banská Bistrica sau pe malul Hronului, intrînd în pămînt de prieteni și deopotrivă în memoria acestora; intrînd așa cum au

TV

m a i

fost ei, eroi cu moletierele prăfuite de drumuri lungi și cu dragostea de patrie convertită sublim în fierbinte umanitate. Oricît s-ar spune despre ei, oricît s-ar scrie, rămîne încă puțin în fața devotamentului lor total. Faptelor noastre prezente și viitoare ei le sînt coautori iluștri și dacă începuturile de mai ne întorc privirea spre un tot mai îndepărtat trecut, aceasta o fac numai pentru ca să-i putem vedea mărșăluind, eroici și tăcuți, mereu înaintea noastră.

● Emisiunile împotriva obscurantismului de orice fel încep să devină o constantă a programelor de televiziune. Numita *mama Tecla* și cu ex-jandarmul ei găesc în halucinații mistice materia primă a industriei lor de casă și ceea ce este mai trist, își găesc beneficiari în rîndul unor tinere vîlăstare care, e adevărat, nu umblă după revelații ci după șanse nemuncite. Credința în puterile miraculoase ale unui cotor de varză, și acela putred, aduce mai curînd a disperare infantilă decît a extaz mistic. Oricît de maladivă pare totuși povestea, abordarea ei implică din partea comentatorului o mare responsabilitate pe care textul, din păcate, n-o satisface. Întocmai ca

într-o emisiune similară anterioară, opiniile judiciare se retrag în formule stereotipe, în palide acuzații de circumstanță, depășite fiind de insolitul actului incriminat. Elocvenței protagoniștilor nu i se răspunde cu elocvență din partea comentatorilor, opunîndu-i-se doar replici obosite; faptul rămîne pitoresc dacă nu-și cîștigă chiar o nedreaptă popularitate. Mult mai eficace s-a dovedit asaltul împotriva farmacomaniei, mistică modernă cu adoratori inocenți, campioni ai tabletelor și victime ale colportajului medical. Meritul emisiunii lui Manase Radnev și Andrei Bacalu a stat în puterea ei demonstrativă, nicidecum în îneditul cazurilor abordate.

● Poate că nu e rău să mai fim din cînd în cînd pur și simplu sentimentali — afirmă un scriitor ieșean punînd mîna pe aparatul de filmat pentru a ne arăta Iașul în două vîrste ale sale, cea a arhivelor și cea a prezentului. Într-adevăr, lirismul, nota sentimentală pare un ingredient cu tot mai puțină căutare în reportajele noastre T.V., atînce cumva de o tristă uniformitate. Salvarea unui ton și a unei modalități cu multiple resurse emoționale ar cădea în cele din urmă în seama scriitorului investit cu calitatea de reporter; ceea ce nu s-a întîmplat însă nici în cazul în speță, în ciuda opțiunii atât de fătîș și de promițător declarate...

C. NOVAC

SPORT

Ca martori ai întâlnirii din 16 mai 1973 dintre Rapid și F.C. Constanța, în cadrul etapei a XXIV-a a campionatului diviziei A de fotbal („o etapă calmă”, cum scrie cu litere senine de-o șchioapă Sportul?!), ținem să punem forurilor îndreptățite să le primească și întregii opinii sportive următoarele întrebări: Găsește oare Federația și Colegiul central de arbitri absolut normal faptul că pentru a conduce acest meci a fost delegat tovarășul Ioan Rus din Tg. Mureș (n.b.), oraș a cărui echipă este angrenată umăr la umăr cu F.C. Constanța în evitarea retrogradării? Pentru înlesnirea unui răspuns cât mai aproape de adevăr, vom însoți interogația noastră de următoarele nelămuriri. De ce la scorul de 0-0, la un fault clar în careu comis de constanțeni, tovarășul I. Rus nu a dictat lovitură de la 11 m, cum prevede regulamentul, în schimb, la scorul de 1-1 a dic-

tat absolut imaginar o lovitură liberă indirectă de la 16 m, împotriva echipei F. C. Constanța, din care Rapidul a și marcat golul victoriei? Oare fiindcă prima infracțiune s-a petrecut prea timpuriu, când nimeni n-ar fi putut anticipa evenimintele și fiindcă a doua sancțiune era imperios „necesară” pentru victoria la timp a rapidiștilor? Cum se explică faptul că tovarășul Ioan Rus a asistat sobru și indiferent la 3 (trei) placaje grosolane ale lui Boc și Pop asupra lui Tănase, scăpat de tot atâtea ori spre gol, fără ca măcar să ducă mina la buzunarul cu cartonașe, în schimb, nu s-a sfiit să-i fluture avizul galben lui Oprea, într-o fază de joc cât se poate de anonimă? Oare tovarășul Ioan Rus aștepta aceea năprasnică năpustire a a-

o întrebare și implicațiile ei...

celuiași Boc asupra lui Turcu, ce putea sfîrși în spital, pentru a sesiza agresivitatea rudimentară a acestui deloc neprihănit internațional? Nu credem nici măcar asta, fiindcă tovarășul Ioan Rus a trecut cu aceeași seninătate și peste acest episod. Dar ce mai putem spune despre faza în care a fost mutilat (acesta e cuvîntul!) portarul constanțean Ștefănescu, aproape invincibil pînă în acel moment? Plonjind la șutul de la distanță al unui jucător rapidist, în vreme ce se afla la pămînt cu mingea în brațe, Ștefănescu a fost lovit, în văzul tuturor, cu bocancul în timpplă, de un înaintaș rapidist, ridicîndu-se după multe minute c o m p l e t a m e ț i t și cu fața însingerată. Cîlmea, tovarășul Ioan Rus nu găsește altceva, mai regula-

mentar de făcut, decît să poruncească impacientat victimei și medicului care o sprijinea pentru a se ține pe picioare, să părăsească de urgență terenul... Incredibilă lipsă de omenie, nu numai de competență sportivă! Dar iată că în cronică sportivă la respectiva coridă, în ziarul Sportul de a doua zi (17-V-1973) nu se suflă nici un cuvînt despre toate acestea, ba se însinuează chiar, chipurile cu obiectivitate, că „oaspeții au aplicat și tactica enervării adversarului”, vezi doamne, „îngerășii” Boc și Grigoraș rezistînd să fie conduși... Atunci de ce același ziar îi acordă lui Ioan Rus doar două stele, iar cronicarul semnatar al cronicii găsește de cuvînt să topească adevărul în echi-

voc și incertitudine, după o tehnică a evaziunii care nu face onoare nici unui condei onest. Cităm din respectivul text: „A fost mai degrabă o luptă crîncenă și aspră cu multe incorectitudini, mai ales în repriza a doua, cărora arbitru I. Rus nu a știut să le pună capăt cu autoritatea și personalitatea cerute. Prin maniera sa de arbitraj mai mult a enervat pe jucători, (iar scumpii de ei!) dăuînd desfășurării generale a partidei”. Cine sînt autorii „incorectitudinilor”? Cine s-a enervat așa de tare? Cînd n-a știut I. Rus, „să pună capăt”? Nimic nu ni se spune despre acestea în articol. În schimb noi știm că F. C. Constanța a fost flagrant frustrată și dezavantajată, într-un moment al campionatului în care probitatea ar trebui să fie o lege de onoare a tuturor participanților la el.

GOLGETER

din trecutul sportului dobrogean (III)

ARTA ȘI SPORT

În ceea ce privește tradiționala reuniune hipică de la Anadolchii, ea va avea loc și în 1906, (toamna, de data aceasta), și, în continuare, ani de-a rîndul... În acel an, 1906, „descoperim” într-un „subsol” de coloană cîteva rînduri despre existența în bătrînul Tomis a unei „Societăți de arte, litere și sport” !?!... O simbioză, desigur, destul de stranie în epocă, ținînd seama că noțiunea de sport era (și va mai fi pe atunci multă vreme) sinonimă cu maidan și... pierde-vară... Dar, sigur, s-au găsit și în Constanța oameni cu vederi mai largi, care admiteau această împletire de indeletniciri, și cărora, poate, nu le era străin faptul că la una din olimpiadele antice, Euripide (unul dintre părinții dramaturgiei) cucerise lauri în tinerețe atît la poezie, cît și la pugilat (box). Și fiindcă am amintit de box, trebuie să notăm că numele acelei societăți în care se făcea artă, literatură și sport l-am mai întîlnit (din păcate, foarte rar) în presa constanțeană. De pildă, în februarie 1909, cînd am citit într-un ziar la rubrica „Sportive” următoarele (cîteva) cuvinte: „Aflăm că Societatea de Artă, Litere și Sport a hotărît să introducă și exercițiile de box”.

Să fi constituit oare acele „exerciții de box”, pe care susnumita societate hotărîse să le introducă, primul nucleu pugilistic din Constanța, oraș care, de-a lungul anilor, va da boxului românesc elemente de valoare?! Poate...

d-ale vînătorilor

Nu, nu este vorba de niscăi-va povești vînătorești, ci despre începuturile unei activități cinegetice organizate, d a cărei existență aflăm din ziare abia în iarna 1911/12, cînd apare o amplă dare de seamă (mai mult o cronică mondenă) în legătură cu ba-lul societății vînătorilor, „DROPIA” (același nume îl purta și o societate similară din Brăila), care a avut loc „în saloanele teatrului ELPIS”...

Cronica avea pitorescul ei. Imitînd, desigur, pe faimosul cronicar monden din București, Claymor, reportajul începea prin inserarea numelui doamnelor și domnilor care au participat, insistîndu-se asupra personalităților marcante (vînătoarea fiind un „sport de lux”),

Se spunea „cine s-a remar-

cat”, se nota numele tinerilor care au dansat „de o eleganță desăvîrșită”, sublinindu-se că „buchetul rozelor de primăvară era compus din domnișoarele...” (Urmau numele). „Succesul moral cît și material al acestui bal a întrecut toate așteptările” — își încheia cronică, apărută pe spațiul rezervat în mod frecvent pentru rubrica „Sportive” a ziarului „Dobrogea jună”, reporterul care semna Delatomis...

Și fiindcă am pomenit titlul acelei rubrici („Sportive”), iată ce se putea citi la această rubrică la 11 martie 1912: „O veste bună pentru toți constanțenii, pentru cari au fost achiziționate două autobuze pentru transportul pasagerilor” (!?!).

Revenind la „Drophia”, am dat peste darea de seamă a unei sedințe furtunoase care a avut loc pe atunci în „salonul actualului hotel „Victoria” din Constanța, întrunindu-se peste 50 de membri”. În sedința care a fost foarte „dinamică”, s-au adus critici aspre lucrărilor adunării generale ținute cu două luni mai înainte, lucrări ce nu decuseseră potrivit noilor statute. (De unde se poate deduce că societatea avusese și statute mai vechi, deci ea exista de o bucată de vreme — n.n.). Cei mai vehemenți oratori s-au arătat G. Diaconu și C. G. Lumezeanu, care au cerut anularea hotărîrilor adunării generale criticate, ceea ce adunarea a și făcut. În continuare, se trece la alte „cesiuni”, printre care și alcătuirea unei comisii care să meargă la prefectul orașului (C. Pariano) pentru ca acesta „să acorde o vînătoare în jurul Hasancei”. În acest scop au fost desemnați G. Diaconu, C.G. Lumezeanu, C. Ionescu și Negip V. Celebi. Apoi G. Diaconu propune (și se aprobă) să se scoată o revistă a Societății și „declară că 50% din cheltuielile de imprimare îl privesc personal”. În completare, C. G. Lumezeanu propune (și adunarea e de acord) ca revista să fie trimisă gratis în toate comunele din județul Constanța. La ultimul punct al dezbaterilor s-a hotărît ca „în conformitate cu statutul să se fotografieze toți membrii și să se prezinte la societate pentru stampilare, spre a fi recunoscuți pe proprietățile Societății”...

EMIL ENCEC

În acest an, 1973, pe care Republica Populară Polonă l-a declarat anul Copernic, manifestările dedicate omului și operei sale au luat o amploare deosebită în toate țările lumii. Pe lîngă celelalte manifestări, filatelia contribuie în mare măsură la popularizarea portretului și operei lui Copernic prin punerea în circulație a mărcilor poștale, plicurilor prima zi, a întregurilor poștale, ilustrate maximum etc. Este interesant de a face un scurt bilanț al aparițiilor mărcilor poștale de la prima marcă de acum 50 de ani cu efigia lui Copernic și pînă în prezent. Prima serie de mărci poștale dedicate lui Copernic a apărut, după cum era și firesc, în Polonia în iulie 1923 cu ocazia aniversării a 450 de ani de la nașterea sa. Seria de trei valori cuprinde două mărci care înfățișează bustul lui Copernic /catalogul francez YVERT nr. 268 și 270/.

Anul 1953 ne prezintă pentru prima oară în Polonia o serie dedicată numai lui Copernic cu ocazia aniversării a 480 de ani de la nașterea sa. Seria este alcătuită din două valori. Prima de 20 gr. /Yv. 709/ este o pictură a lui Jan Matejko care ni-l prezintă pe Copernic în observatorul său înconjurat de instrumente astronomice și o schemă a sistemului heliocentric conceput de el. A doua de 80 gr. /Yv. 710/ ne prezintă portretul lui Copernic pe un fundal de cer înstelat ținînd în mînă schema sistemului solar. În anul 1954, apare în China o serie intitulată „Celebrități mondiale” în care valoarea de 2000 /Yv. 999/ ne reprezintă un portret al lui Copernic. În anul 1957, în Franța, într-o serie „Celebrități străine”, alături de Michelangelo, Cervantes, Rembrandt, Newton etc. apare și Copernic pe marca de 8 f. /Yv. 1132/.

Polonia continuă emisiunile și în 1959 în seria savanți universali, valoarea de 2,50 zl. /Yv. 1002/ ni-l reprezintă în profil, iar în 1961 seria „Mari polonezi”, apare pe o marcă de 60 gr. /Yv. 1098/ un portret datînd din sec. al XVI-lea. Cea de-a patra emisiune apare la 14 septembrie 1972 și este alcătuită din patru valori /Yv. 2026—2029/ și înfățișează în

NICOLAS COPERNIC în filatelie

partea dreaptă cite un portret al lui Copernic respectiv după o stampă din 1654 iar în stînga chipul lui Ptolomeu și în dreapta al lui Copernic. Aparițiile din 1072 se încheie cu o serie de două valori de 1 zl. și 1,50 cu portretul lui Copernic. Ultima perioadă a aparițiilor poștale este închinată celei de a 500-a aniversări a nașterii lui Copernic, recomandată de UNESCO.

La data de 19 februarie 1973,

marcînd 500 de ani de la naștere au apărut: în Republica Socialistă România o marcă de 2,75 lei cu un portret al lui Copernic și o vigneta dedicată expoziției „Polska 73” și reprezintă primăria din Poznań; în Republica Federală a Germaniei, o marcă de 40 p. /Yv. 616/ reprezentînd portret și sistemul solar; în Republica Democrată Germană, o marcă de 70 p. /Yv. 1513/ care reprezintă portret, coperta operei lui Copernic și sistemul solar; în Republica Federală Germană, o marcă de 3 fo. care reprezintă un portret și o vigneta cu semnele planetelor; în Polonia, o serie de cinci valori /Yv. 2975—2979/ care reprezintă tablouri, portrete și anume: 1 zl. Copernic de M. Bacciawelli, 1,50 zl. Copernic după tabloul din Toruń din sec. al XVI-lea; 2,70 zl. Copernic de Zinck Nor; 4 zl. Copernic după o copie a ceasului din Strassbourg și 4,90 zl. Copernic în observatorul său, de Jan Matejko; în U.R.S.S. o marcă de 10 k. reprezentînd portretul și sistemul solar; în Venezuela un triptic /Yv. 858—860/ iar în Polinezia o marcă de 100 fr. /Yv. P.A. 72/.

Au mai anunțat apariții de emisiuni închinăte acestui eveniment: Albania 6 valori, cinci portrete și sistemul solar, Ciad o valoare de 250 fr. reprezentînd un portret și sistemul solar, Statele Unite ale Americii un portret, precum și Austria, Anglia, Bulgaria, Cehoslovacia, Australia, Pakistan, Siria și altele.

După cum se vede, țările care au emis mărci poștale închinăte lui Copernic sînt numeroase, ceea ce dovedește importanța care se dă omului Copernic și operei sale.

Prof. ION ZAHARIA

15 MAI LA GALAȚI

la grădina publică, din partea organelor locale de partid și de stat, sindicatelor, Uniunii Tineretului Comunist, și a numeroase colective de muncă.

După vernisajul expoziției „Alexandru Ioan Cuza”, cuprinzînd documente originale și fotocopii privitoare la viața și activitatea politică a domnitorului, la Muzeul de istorie al orașului au început lucrările unei sesiuni științifice închinăte omului de stat care afirmase în fața poporului ce-l alesese:

„Unirea este credința mea politică, ea este ținta de mîntuire a națiunii române...” Au fost susținute comunicări privind activitatea de pîrcălab a lui Alexandru Ioan Cuza, alegerea sa ca domnitor, reflectarea domniei lui Cuza în creația populară etc.

Pelerinajul, la care au participat mii de gălățeni, la statuia lui Cuza, un spectacol comemorativ oferit de elevii municipiului iar seara, un amplu spectacol de sunet și lumină, la statuie, intitulat „Noi, Alexandru Ioan I”, realizat cu concursul actorilor din localitate au încheiat seria actelor de înaltă cinstire adusă memoriei „domnitorului unirii”.

M-am întâlnit în cîmpie cu apele albastre ale marelui lac italian, cînd trenul plecat din Milano, pe linia Simplonului, ajungea la Seste Calende. Mergînd însă spre Stresa prin Arona, Lesa și Belgirate, le-am găsit pretutindeni înconjurată de munți.

Coborînd din tren într-un peisaj montan, îmi imaginam că Stresa ar fi putut să fie pentru mine o nesperată suită de zile dedicate promenadei printre frumusețile artei și ale naturii dacă grijile și emoțiile unei conferințe științifice internaționale nu ne-ar fi încercat gîndurile cu obsedanta clădire „Palazzo dei Congressi”.

Stresa, așa cum am cunoscut-o, este o localitate mică, răsfirată, ca multe altele ce împresoară Lacul Maggiore cu o salbă de vile cochete, frumoase, alintate mai mereu de soare și de brize cu adevărat parfumate. O vegetație luxuriantă, cu rododendroni în floare, cu palmieri și ficuși, parcuri cu flori ce se oglindesc în apele unui lac plin de vaporașe, un lac cu insule dulci, încărcat de umbrele pe care adesea culmile munților dimprejur și de departe le răsfrîng aici. Hotelurile care se țin lanț pe mica faleză au nume cu rezonanță: La Palma, Regina, Gran Hotel, de Boromeo, Astoria, Bristol; au grădini și ștranduri proprii, terenuri sportive, restaurante; pretutindeni magazine, o atmosferă agreabilă, o grădină zoologică de o rară frumusețe... enumerarea nu poate evita aglomerația de vile mascate de verdeață din nucleul de clădiri elegante ce se sprijină pe corso Italia și pe corso Umberto și în jurul căruia gravitează căsuțe din cele mai originale, cățarate pe pante care-mi aduc aminte de Sinaia.

În căutare de liniște — dar și de locuri convenabile — ne-am oprit la pensiunea Croce Bianca, administrată admirabil de cîțiva olandezi și învecinată cu Palatul Congreselor, o clădire construită și înzestrată special pentru găzduirea marilor conferințe științifice internaționale. Un vizitator încercat nu-și propune totdeauna și neapărat un plan după care să vadă și să cunoască; el se lasă adesea călăuzit de instinct și de plăcerea de a fi liber chiar și față de un plan propriu. Așa ne-am dorit plimbările noastre! Dimineața, cînd luminile luxului „La Palma”, plin de automobile, cu grădina împinzită de balansoare instalate sub palmieri, s-au stins după transparentele perdele de atlas, zorile m-au însoțit pe strada Torino și pe podul care pășea peste cumintele și liniștitul Torrente (!!) Roddo; apoi stradela Lido m-a ademinit la stația funicularului. Călătorind într-o cabină geamă cu cea din Bucegi, am ajuns la „Eden”... hotelul de pe Mottarone. Așa am văzut muntele de ski al Stresei. Mottarone, cu înălțimea sa de 1491 de metri, cu amenajările sale din care amintim hotelul „Miramonti”, barul „Funi-via”, modernele funiculare și, mai ales, cu pitoreștile sale cărări, oferă panorame splendide, o floră la fel de exuberantă, deși în alte compoziții, ca aceea de lingă apele lacului, aer oxigenat și peisaje recomfortante.

Ploaia... cameleonică (la început caldă, apoi rece) cu care m-a primit „Poarta Edenului” nu m-a oprit din drumul meu singuratic spre crucea din vîrf de unde, în ciuda norilor, orizontul devenea larg, încăpător, imbiator.

...M-am reîntîlnit cu soarele cînd vaporeșul de la debarcaderul situat în piața Marconi m-a dus, pe rînd, în insula Pescatori, în insula Madre și în prea frumoasa Isola Bella. Situate aproape de țărmul Stresei, cu suprafețe reduse,

insulele păstrează în ele farmecul timpului, artei, istoriei, numele lui Bonaparte (călător pe aceste locuri), strălucirea tarabelor pline cu nimicuri frumoase, a tonomatelor și răcoritoarelor colorate, a înghețatelor cu diverse și nebănuite arome.

Plimbările prin Stresa, prin cotloanele ei care ignoră confortul marilor hoteluri, al simpatiei „Gigi-bar” și al bazarului (în care am văzut, ca în povestea cu Păcală, ardei mari cit o căpățînă de varză) creează o miraculoasă uniune între dragostea față de natură și sentimentul propriei personalități care se simte descătușată și liberă.

Rememorînd clipele de hoinăreală, furate dimineților și nopților și înfrumusețate de nostalgii inevitabile, le-am găsit separate de cele petrecute în zilele ședințelor noastre ști-

za, renumită prin minunata ei grădina botanică întinsă pe 20 de hectare, cu 7 km de alei și 20.000 de specii de plante din care nu lipsesc *Victoria amazonica*, petunii și magnolii, plante de cafea, portocali și lămii. După ce vedem Lavena — poate cea mai frumoasă localitate de pe coasta „opusă”, ne întoarcem pe malul vestic pentru a trece prin Ghiffa și Oggebbio pînă la a poposi o jumătate de oră la Porto Valtravaglia. Lumea este aici parcă într-o vacanță perenă... și ochii ne fug la clădiri, la magazine, la fetele și la băieții îmbrăcați citeodată ciudat dar cărora le stă bine oricum, de vreme ce podoaba principală le este tinerețea și nu veșmintele... Și iarăși pendularea între Canne-ro, Luino, Cannabio; apoi Ascona și după controlul vamal, iată-ne în țara lui Wilhelm Tell.

Mergem spre Locarno. Debarcaderul este ceva mai mare decît cel pe care-l știam la Stresa; dar orașul, văzusem încă de pe apele lacului, este cu mult mai mare decît Stresa. Locarno, orașul vedetelor de cinema, al festivalurilor cinematografice (a căror sală am vizitat-o) este la îndemîna unui muritor de rînd. Acest oraș al valurilor albastre, al Alpilor plini de zăpadă, al florilor care umplu parcurile și spațiile ce însoțesc fiecare casă, ne primește cu un zîmbet alb și cald, venit din lumina soarelui reverberată de vilele de pretutindeni. Ne-am înfundat din nou printre case, pe străduțe din cele mai înguste; am intrat peste tot, în bisericuța de lemn de pe colina falezei, în catedrale, în restaurante și magazine; pretutindeni să văd, să cunosc și să înțeleg adevărul despre oraș.

Stresa ne primește adormită; este tîrziu și, cu toate că străzile nu sînt goale de tot, liniștea este atotputernică și dă a-dîncime orașului; îți amintește de tîhnitele excursii făcute în împrejurimi, la Vedasco, Binda și Vezzo, cîtune singuratic înconjurată de brazi și pline de izvoare. Și alegînd, pentru întoarcerea la Milano, din nou trenul, preferîndu-l autostrăzii, lacurilor și aeroportului Malpensa, am dorit să-mi întipăresc locurile parcurse și să-mi repovestesc clipele trecute. Apoi drumurile ne-au dus la Varese, la Lacul Como și la Lacul Garda, la Verona și Veneția, în Viena Palatului Schönbrunn, a Praterului și a Catedralei Sf. Ștefan. Răsfoind caietul nostru de note din care am scos amintirile acestea de pe malurile lacului Maggiore, constatăm acum — cu surprindere — că din el nu lipsesc nici nostalgia unor zile de vară petrecute la Eforie Nord și nici dorul de țară; prezența lor, în mod paradoxal, te tonifică atunci cînd te găsești printre alte comori ale lumii, căci ele îți spun convingător lucruri pe care, poate, la tine acasă nu le știai.

Dr. AL. IONESCU

CESARE PAVESE

ești lumină și dimineață

Luciul zorilor
cu gura ta răsuflă
în largul străzilor pustii.
Lumină cenușie ochii tăi,
dulci picături ale zorilor
pe colinele sumbre.
Pasul și răsuflarea ta
ca vîntul zorilor
scufundă casele.
Orașul se-nfioară
pietrele miros
ești viață, trezire.

Stea ce pălește
în lumina zorilor,
freacă al brizei,
alean, răsuflare —
s-a sfîrșit noaptea

Ești lumină și dimineață.

tu

Tu,
zîmbet smălțat
pe zăpezi înghețate —
vînt de martie
balet de crengi
răsărit pe zăpadă,
gemînd și scăpărînd
delicatele tale „ah!”
căprioară cu mădulare albe,
grațioasă
aș vrea să pot să aflu
totuși
farmecul lunecos
al tuturor zilelor tale,
firul de spumă
al căilor tale —
miine va să-ngehețe
în preajmă cîmpia
tu, zîmbet smălțat
tu, ris sclipitor.

voi trece prin piazza di spagna

Va fi un cer limpede
Se vor deschide străzile
pe dealul de piatră și pini.
Forfota străzilor
nu va clinti acel aer ferm.
Florile stropite
de culori în havuzuri
vor face cu ochiul
ca femeile bucuroase. Scările
terasele rîndunelele
vor cînta în soare.
Se va deschide strada-aceea,
pietrele vor cînta,
inima se va zbate zvîcnind
ca apa în havuzuri —
aceasta fi-va vocea
ce-ți va urca pe scări.
Ferestrele vor să aibă
miresma pietrei și-a tăriei
din zori. Se va deschide o ușă
Forfota străzilor
va fi forfota inimii
în lumina tulbure.

Veii tu — fermă și limpede.

* * *

Și atunci noi lașii
ce îndrăgeam seara
murmurătoare, casele,
cărările din preajma riului,
luminile roșii și murdare
din jur, durerea
blîndă și mută —
ne-am smuls miinile
din lanțul viu
și am tăcut dar inima
ne-a fremătat de sînge,
duioșia pieri
și uitarea pieri
pe cărarea din preajma riului
dincolo de robie, știurăm
să fim singuri și vii.

În românește de GEO VASILE

MARIO ROMANO PARBONI

nu-mi spuneți romantic tîrziu!

Nu-mi spuneți romantic tîrziu.

Eu sînt pasionat infinit
de noua lumină a stelelor,

chiar dacă, încă, regret
luna lui Leopardi — suavă

neexplorată de omul evoluat
al incertului două mii.

umbra

Primăvara mă domină,
nu izbutesc s-o cuprind.

Frunze și flori
fac vîntului leagăn;

noaptea coboară.
„Mă-ndrăgostesc de Universul tot...”

mister

Intr-o picătură de apă descopăr
marea.
Zgîriind pămîntul, scînteie lumea.
Bind aer devin cer.

În românește de CICERONE CERNIGURA

Colegiul de redacție: ION BĂDICĂ (redactor-șef), NICOLAE MOTOC (redactor-șef adj.),

STEFAN CAREJA, GH. DUMITRAȘCU, MARIN PORUMBESCU, FLORICA POSTOLACHE, ADRIAN RĂDULESCU, EM. ȘTEFĂNESCU

Tomis, revistă bilunară editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Constanța, B-dul Republicii nr. 28, telefon 13416 — 21368. Căsuța poștală nr. 112

Rugăm să ni se trimită manuscrisele dactilografiate. Cele nepublicate nu se restituie.

Tiparul: I. P. „Dobrogea”, Constanța